

APOTHE-SEOS TAM EX-TERARVM GENTIVM QVAM ROMANORVM DEORVM LIBRI TRES.

Nomina, Imagines, & earundem imaginum complectētes allegorias, autore D. Georgio Pictorio Villingano apud regiam curiam Ensishemij doctore medico.

Del Apo.to del Novo de Mayor

His accedit rerum ac uerborum memorabilium Index satis copiosus.

BASILEAE
M. D. LVIII.

Del colegio de S. Hermenegildo

GENEROSO COMITI AC DOMINO, DOMINO VILHELMO VVERNERO, COMITI AB Zimber ac cæsareæ maiestatis consiliario domino suo Georgius Pictorius Villinganus doctor medicus & apud regiam curiam Ensishemij superioris Alsatiæ archiater.

S. D.

E id mouit, Generose comes, ut succisiuis tẽporibus, ociũ fugiens, de Gentilium dijs pa/ticula in medium exhiberem, quæ tuæ dominationi dicarem quod apud Nabathæos rece/pti moris fuisse nouerim, ut qui rempub. literariam, uel etiã minutula re auxissent, præmio ex publico ærario, uelit aliquo maiestatis diademate digni, honestarentur Existimãtes nimirum, id quod res est, bonas literas in imum casuras, diuq; uigere non posse, si nemo de se eruditionis aliquot speci/mẽ præberet, ac omnes inerti otio torpentes in utrã/uis, quòd dicitur, aurem somnum Endimionis dormi-rent. Sed miraberis proculdubio, COMES ILLV/STRIS, quòd ego tumultuarius, tibiq; ignotus meis scriptis, tuam dominationem ineptius obstrependo, à tam arduis tuis negotijs auocem, tuumq; patrocinium

aduersus liuidulorum ramidum examen (dũ nasutum adeo & uersipelle hoc nostrum est seculum, ut semper in aliena toxicum spiret) mihi uelut ἀλεξίκακον Herculem duxerim, atq; in eius sinu tanquam sub Aiacis clypeo, me tutum asseruandum statuerim, ubi referã, ampliß. heroem dominũ Georgium, comitem ab Helfenstain, & illustrem Baronem ab Gundelfingen, iam regium uice tenentem, ut sic dixerim, Oenoponti, singularem causam fuisse & occasionem, qui de tuæ dominationis candore atq; perspecta humanitate tam magna pollicitus est, ut uires in unum congesserim, atque frontem urbanam in me, ad eandem scribendo receperim. Hanc enim usque adeo in excellentißimo doctrinarum fastigio surrectam dixit, ut facile quæuis, etiam ab imi subsellij uiris, pacata fronte excipere dicerit. Maxime tamen quæ annos sapiant et antiqua censeri poßint, quorum uel occeanum, si necesse sit, spectaculi uice exhibere ualuerit, & ita profecto exhibere ut illi præfatæ tuæ dominationi, Ptholomeum uincere Philadelphum. Stratonis discipulum non admodum graue, si certandum sit, quisque duxerit, quem adeo diligentem studiosumque antiquitatis inquisitorem fuisse historiæ narrant, ut etiam in sua corporis insita imbecillitate, per antiqua, si oblata fuissent, refocillationem ac doloris tyrannide, sibi diuerticulũ quæreret, & bybliothecam rerum antiquarum ubertißimam, in primum Alexandrinorũ atque Romanorum

bellum

bellum durantem erigeret. Mitto igitur GENEROSE COMES hæc ad te qualia qualia ſunt ex multorum autorum penario certe corraſa, quæ annos habere, proculdubio quiſque, ſi mentem habeat, depræhendet. Nam uel cæco compareat Iouem antiquitati connumerandum, qui trecentum triginta ſex annis ROMÆ, noſtra adhuc monſtrum orta ſalute in Capitolio uenerabile ſtetit numen. Et Herculem quoque, quem quadringentis annis ante uirginis partum in maximo lignorum defectum, Diagoras cibis coquendis, ſecuri in minutiſsimas partes, eſt diuiſus. Veſtam item & Iunonem, quas Empedocles, Pythagoræ diſcipulus, in præcio habuit, & Saturnum atque Ianum qui TROIA diruta Aeneam præceſſerunt, Mercurium etiam qui Moſis tēpore floruit. Hæc igitur, GENEROSE COMES, tibi dicata, pro humanitate qua flores, benignus accipe, ſi lectum digna iudicaueris, lege, & uelut animi ſynceri pignora, ſi Aethna ronchos Ariſtarchi ſpirauerit, defende, ac perſuaſum habe, beneuolentis eſſe pro rerū facultate exigua donaſſe, optimeq; uolentis, ſi quis te totum donat atq; offert. Bene ualeat dominatio tua & Pictorium clyentulorum tuorum, ſi cenſebitur, elencho inſcribe. Interim ego præcabor ut qui cuncta regit, tibi annos tribuat, quo diutius tuis præſis & regas. Datæ Enſishemij ſuperioris Alſatiæ, anno ſalutis ſeſquimileſimo quinquageſimo ſeptimo, die menſis Decemb. primo.

CANDIDO LECTORI. S. D.

ROGO, humaniss. lector, haec mea de dijs susq; deq; feras leuiora scripta, persuasum habens, me saltem tibi ampliora & doctiora scribendi occasionē praebuisse, fuisset certe animus, plura, magisq́ue prolita in tanta harum rerum ubertate in mediū dedisse. Ast Sysiphius ille labor, ut uix à homine salutauerim negocium, me perterruit, dum citra puluerem, citraq; netium facile quemuis priscae theologiae studiosum, pro noto, sibi proprium, etiam ex nihili re, deum fecisse, pateat: Exemplo sunt Aegyptij qui Cepas & Allium coluerunt, Et Indi qui maximas arbores deos nominare non sunt ueriti, unde tales ferro incidisse, capitale apud eos fuerat: Quidam non praesentius numen habuerunt quàm uiscum in querna arbore nascens, Item Syri qui occaecatis animis pisces et Columbam adorauerūt, Troglodit quoq; qui testudines, sicut Heliopolitani bouem, Memphitae Vaccam, Lētipolitani Leonem, Capram & hircum Mendensij, Lycopolitani lupum et Thebani aquilam, Nec non qui Boristhenem inhabitant Ensem, Quidam foetidum cibum. Democritus, licet philosophus, insaniuit tamen Beneficium & poenam sibi deos faciens, Pausanias quoque

que

que uiolentiam numen habere dicens: Complures pecuniam (quam Cicero belli neruum dixit) reginā deorum arbitrati ſunt, & Carniā multi, Febrem, Canem, felem item numinis uice adorauerunt. Cuius farinæ uel myriades centum reperias. Ea igitur, mi optime lector boni conſulas oro: & ſi aliquid inter legendum tibi occurrat quod ſpongia dignū iudicaueris, tuū erit uel expungere, uel aſteriſco acerbius notare: Nam à doctioribus uinci, turpe eſſe non duximus. Vale lector amice. Datæ Enſishemij, anno uirginei partus milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſeptimo, die menſis decemb. ultimo.

AVTO-

AVTORES E' QVORVM MO-
numentis hæc sunt excerpta.

Albricus
Aristoteles
Alex. ab ab Alexan.
Alex. Aphrod.
Anglicus
Aeschilus
Aristophanes
Apollodorus
Antonius Ferrar.
Athanæus
Apuleius
Albertus Magnus
Augustinus
Anacharsis
A. Gellius
Aratus
Beatus Rhenan.
Cleantes
Cicero
Catullus
Cornelius Tacitus
Cornificius
Cœlius Rho.
Codrus Vrceus
Caluus
Diodorus Siculus.
Erasmus Rot.
Eusebius.
Enclides.
Fulgentius.
Franciscus Picus.
Franciscus Philel.
Flaccus.
Hesichius
Hainricus Petri.
Hermes.
Homerus.
Hesiodus.
Helianus.
Iulius Firmicus
Isidorus.
Iuuenalis.
Ioan. Picus.
Ioan. Heroldus.
Lippius.
Lactant. gram.
Lactant. Firmian.
Lucianus.
Leuinus.
Mapheius

Cor-

Cornelius Bassus
Censorinus
Chrisippus
Marcus Varro
Martianus
Manilius
Mantinellus
Naso
Orpheus
Oth. Iustinius
Octauius Cleophilus
Propertius
Plinius
Palephatus
Pindarus
Plato
Plutarchus.
Phornutus
Pontanus
Procluus
Ptolomeus
Probus
Politianus
Psaltes
Philelphus
Pampinius
Qu. Fabius
Rufus Perinth.
Marullus.
Martialis.
Macrobius.
Seneca
Solinus.
Sextus Pompeius.
Salustius.
Strabo.
Seruius.
Spanhemius.
Tibullus.
Theocritus.
Vergilius.
Valerius Maxim.
Guilhelmus Gratolorus
Xenophon.

PRIMVS LIBER DE IOVE.

THEOPHRASTVS. EVANDER.

THEO. Quanta non solum exterarum gentium, sed etiam totius orbis dominatoris populi Romani uecors in dijs eligendis superstitio fuerit, nō omni statim descripseris Euander, etiamsi cētumq; odissęas scripseris. EVAN. Quidum habuerunt tam copiosum delectum gentes? THEO. Si dijs placet, quem M. Varro sollicita quadam indagine in unum conscribere statuit. Sed fatigatus in medio laboris finem reduxit. EVAN. Quamobrē. THEO. Quod rē aggressus esset, propter tot Mænandros, numero Platonico, licet Thesei filum adsit, difficiliorem. Nam supra sex milia deorū religiose cultos testatur. EVAN. Vnū ego credidissem. THEO. Quem? EVAN. Deū qui cuncta uerbo creauit & quem Pythagoras, licet falsis examillatus sacris, ἁπλὸν hoc est simplicem nominat, seu multitudinis nescium, qui totius rerum naturæ causa est & origo, qui sapientia infinita & prouidentia perspicacißima cuncta regit, roborat, uiuificat, lenit, mulcet & deus deorum est. THEO. Sed prisci

M. Varro deorum sex milia dixit.

Pythagoræ deus ἁπλὸν dicitur.

prisci senili theologia diuersum censuit, & cuiq; rei tametsi minutula foret, deum fecit præsidem, cui templum erexit, aras ornauit, stratum iecit, mystes statuit, & sacra certo tempore obtulit. Non satis fuit duodecim coluisse quos Aeneas Penates dixit & græcorum uulgus μεγάλους θεοὺς, hoc est magnos deos, qui reliquos genere famaq; præcellerent, et infinitæ potestatis forent, quoniam nomina hæc sunt, Iuppiter, Mars, Mercurius, Neptunus, Vulcanus, Apollo, Iuno, Vesta, Minerua, Ceres, Diana, & Venus. Sed ab istis etiam alios fecerunt, quos Varro in spicilegio selectos quod eorũ numina usitatiora forent, nominauit. Ianum quippe, Saturnum, Genium, Plutum, Bacchũ, Solem, Lunam, & Tellurem. Et geniales, qui gignendarum rerum uim obtinerent, Aquam Terram, Ignem & Aerem. EVAN. Ergo deorum numerus Pythagoræ subter fugerit artem. THEO. Maxime, Nam Lares quoq; habuerunt quos inferiores deos dixerunt, ut priuatarum ædium, triuiorum, uiarum, & urbium curam gererent, unde & dij præstites nuncupati. Hij Dymon, Tychis, fuerunt, Heros & Anachis, Item ruris deos, & agricolarum quos uitæ durioris homines & rustici coluerunt, quorum notiores Rubigus fuerunt, Flora, Minerua, Pan, Lympha, & Bonus Euentus, obscuriores Proserpina & Tututilina quæ frumentis preessent germinantibus, Nodinus, qui nodis & geniculis culmorum curam gereret, Volutina quæ

Penates uel magni dij.

Dij Selecti qui.

Dij geniales.

Lares qui.

Ruris dij.

Ruris dij obscuriores.

quæ frugum folliculos & inuolucra curaret, Patelena ut folliculos aperiret, Hostilina ut hostimentũ hoc est æquamentum segetibus adderet, Hora item, Lactucina, & Matura quæ lactescentibus & maturascentibus presiderent frumentis. EVAN. Vndas numerans Theophraste uela complica, ne tot existentibus dijs, cum Varrone in medio quoq; succumbas. THEO. Nequaquàm, Nam suscepto labori uniuersam addere coronidem mei non est instituti: Sed quicquid suscepti est salutandum à limine saltem duxi, Attende igitur,

Dij indigetes Indigetes uelut astruptitios quoq; magno superstitionis cultu uenerati sunt ueteres: Vel ideo quod de republica propter eximias belli pacisq; artes bene meriti essent, & ciuibus patriæq; periculis obuiam eundo profuissent, Ex quorum albo Castor fuit Pollux, Aeneas, Hercules, Romulus, & Romani Cæsares quorum opera & uirtute res quoq; Romana creuisset & imperij fines late propagati forent, nominibus tamen subinde mutatis: Nam pro Romulo Quirinũ dixerunt, pro Rhea deorum matrem, pro Læda Nemesin, pro Circe Maricam, Indi Iouem pluuium deum nominarunt indigetem, & gangem fluuium, quos in anno carmine inculto, certis diebus religiose uenerati sunt Meroitæ Herculem, Pana, & Isim, Germani Tuistionem deum Terra æditum, & Mannum februm Astymphalysi Achillem, Veneti Diomedem, Aegyptij Isidem, Mauri Iubam, Pœni Vranum, Macedones

Gabium

Gabium, Latini faunum, Lybici Psaphonem, & gens iuxta Naucratim Theutum. EVAN. Hui super omnē Irin gentium in deorum cultu extitit uanitas. THEO. Nondum finis est, Dij supersunt patrij qui singulis urbibus prefuerant, præsides et propugnatores patriæ, sicut Apollo & Minerua Athenarum fuerunt tutelares, Thebis Liber & Hercules, Iuno Carthagini quam humano cruore placabant. Venus Cypro, & Papho, Apollo Rhodijs, Lemno Vulcanus, Naxo Bacchus, Cizicenis Pallas, quæ hanc urbem pro dote acceperat, Cretensibus Diana, quam Britomartem dixerunt, Thespiensibus Cupido. Hos omnes præcipuo honore sic coluerunt ut nefas foret eorum numina cunctis palam fecisse, quod ab hostibus euocationes numinum futuras timerent. Vetus enim mos erat ut in urbium obsidione, ubi ad ultimam dimicationem uentum erat, Tutelares deos sub quorum præsidio urbs obsessa erat, certo carmine & uerbis conceptis in nouas sedes euocarent, templaq́; ampliora & solennes aras, illis promitterent, Turpe opinati deos urbium præsides, urbe hostiliter direpta, uelut mancipia captiuos habere. Hinc multæ urbes sponsores à suis dijs petebant, quo certiores essent, suos præsides per hostium blandimenta nō posse euocari. Tyrij obsidione præßi Herculis simulachrum, quod magna ueneratione tutelare habuerūt, ne urbem desereret, aurea catena deuinxere. EVAN. Cessa, Theophraste,

Dij patrij qui

Numina deorum manifestare plebi nefas erat.

Mos fuit obsessores urbiū euocare numina.

Tyrij Herculis simulachrū catena ligauerunt.

phraste, ne illud ex Theocriti Charitibus in te con/ueniat.

Nanq; perinde fiet quasi si numerare labores
Quot uenti è Pelago trudant ad littora fluctus.

THEO. Recte mones, Sed quia uanæ religionis incidimus caliginem, non ab re duxerim huic negotio, uel modicum laboris, ne Eurotam contempler, impendisse. EVAN. Id summopere cupio, Incipe saltem ut dimidium habeas, Nam qui cepit dimidium habet, Flacco teste. THEO. In mora non sum, sed id me suspensum reddit quod unde exordiar, nesciam. EVAN. A dijs quos maiorum gentium deos ab initio dixeras. THEO. Iupiter ergo propter nominis sui maiestatem primus mihi pensum præscribet: Nam iuuans pater quod mortales, arbores, herbas, et cuncta iuuet: Marco Varroni & Orpheo dicitur ueterum theologis deus opt. max. diuum hominumq; rex, & pater, Vniuersi anima & Deus omnipotens, quæ omnia uel tribus bolis Orpheus hoc carmine ostendit. Iuppiter omnipotens, est primus & ultimus idem Iuppiter est caput & medium, Iouis omnia munus Iuppiter est fundamen humi ac stellantis olympi Iuppiter & mas est & fœmina nescia montis Spiritus est cunctis, ualidi uis Iuppiter ignis. Est pelagi radix, sed lucra est Iuppiter ipse omnipotens rex est, rei omnis Iuppiter ortus. EVAN. Tāti gentes fecerunt Iouem? THEO. Tanti Nam Iouem arbitrati sunt aerem esse, cui concipiendi gene/

Qui cepit dimidium habet.

Iuppiter iuuans pater.

Iouis omnipotentia.

Iuppiter aer qui cuncta nutrit.

generandiq; uis inest & cuncta uegetando nutrit. Quod facile percipitur ex hoc Theocriti uersu ad Battum.

Iam pluit & claro nunc Iuppiter ethere fulget.

Et Pausanias ostendit quando Athenis simulachrum Terræ fuisse scribit à Ioue pluuiano comprecantis, quem Iouem pluuium dictum idem asserit, uelut Tibullus his uerbis innuit. Athenis simulachrum Terræ.

Te propter nullos tellus tua postulat imbres
Arida nec Pluuio supplicat herba Ioui.

Macrobius Lutetium quasi lucis autorem in Saliorũ carminibus dixit. Græci Aethereum hoc est clarum, quod Iouem etiamnum Solem crederent. Opitulum alij quasi opem egenis ferentem, Multi centumpedam hoc est immobilem, Dictæum quidam à promontorio Candiæ, ubi ipsum sanus aliquandiu fotus latuit, Ideum quoq; ab Idæ monte in quo religiose honestatus est templo, quod omnem Phrygiam à terræ motu per mortem Anchuri filij Midæ expiatus liberasset, Papyrius ob uictoriam à Ioue contra Samnites concessam, Victorem dixit, Et Custodem Domitianus quum eum à furore Vitellianorum sub editimi habitu custodisset, Capitolinum complures à Capitolio in quo simulachro fictili per Tarritanum affabre facto, uenerat us est, Seleuco Syriæ regi fulminator nominatus est quod in structuram quam ad maris littus condiderat fulmine feuisset, Sed Romulo feretrius quia regem Iuppiter Lutetius. Æthereus. Opitulus. Centumpeda. Dictæus. Idæus. Victor. Custos. Capitolinus. Fulminator. Feretrius.

Acro-

Pistor. Acronem Iouis præsidio Feretro addicasset, Romæ uulgo Pistor dictus est quod capta urbe à Gallis Capitulinos panes ex fructibus pinsere docuisset: Statorē item, non tamen ex eo sicut historici narrant quod post uotum susceptum, acies Romanorum fugientiū stare compulerit, sed quod eius beneficio cuncta stent perfecta. Et fatum multi, quod fatum (ut Seneca inquit) series complexa sit causarum, quæ Iuppiter sic est prima, ut cæteræ ex ea pendeant primo. Et Liberum patrem alij, quia omnium parens sit, Herculem item quasi indomitum, Atq; Mercurium quod ratio penes Iouem sit, numerus, ordo, & scientia: Romani Lapidem & inuentorem nominarunt, Lapidem quod penes Iouis simulachrum iurantes, post se silicem uel quemuis alium lapidem uerbis aliquibus conceptis accedentibus, proijcere consueuerint: Inuentorem, quod Hercules Iouis auxilio, boues Gerionis à Caco furtim in antrum abactos, iterū inuenisset: Cretenses Hecatombæum uocare solebant, dum in aprili centum saltem bobus placandus uenerat, Panonphæum item, quasi omni mundo suppetias ferentem, Arcades muscarium dicere non sunt ueriti quod æstatis tempore muscas in alias regiones ablegare inuocatus consueuerit, Neq; Thebani Homolium quasi omnia in symmetriam perducentem nominare timuerunt, Triopthalmum Priamus dixit, quasi triocularem.

Stator.

Fatum quid.

Iuppiter Liber dictus

Hercules.

Mercurius.

Lapis.

Inuentor.

Hecatombæus.

Panonphęus.

Muscarius.

Homolius.

Triopthalm⁹

EVAN. Omnia decenter illi crediderim indita nomina,

mina, si is deus Iuppiter esset, qui ex quadam infinita bonitate cuncta uerbo creauit, & totius rerum naturæ causa est, & Basis, qui infinita sapientia & prouidentia perspicacissima cuncta regit, roborat, lenit, & mulcet. Sed adulterũ incestuosum tot & tã altis ueri dei honestasse nominibus, quid aliud dixerim? quàm tribus porcis non expiandam uesaniam, excordemq; tam græcorum quàm Romanorum Anticyris uel centum non explodendum furorem? Iuppiter adulter.

Quod adulter fuerit hoc certe argumẽto est, quod sub aliena forma Alcumenam polluit, Taurus Europam, Leden cygnus, Danaen aureus imber, Satyrus Anthiopen, aquila Ganimedem, cucullus incestuosus Iunonem sororem, Vnde salacissimus tot spurios habuit ut Pythagoram, si præsto sit, numerãdi subterfugiat calculatio Herculem, Minoem, Rhadamantum, Castorẽ, Pollucem, Helenam, Perseum, Zetũ, Amphionem, Bacchum, Palladem, & nouem musas. THEO. Parergon fecimus, si uis Iouis imaginem uentillemus. EVAN. Nolo mi Theophraste. THEO. Attende igitur Tametsi Ioues plus minus trecentũ fuisse M. Varro testatur omnium tamen cõmunior hæc fuit imago. Iouis spurij.

Vir sedebat trioculares in solio, sine auribus, aperta habens superiora, inferioribus tectis, muliebris, sinistra sceptro, dextra fulmine armata, pedibus Gygantes calcans: Aquila astante, quæ Iuuenem scitum portaret, quæ omnia, ut magis elucescant, imaginem depictam hic habes. Iouis imago.

IMAGO IOVIS.

Quid hæc sibi uelit imago.

Simulachri Iouis expositio.
Iuppiter cur sedeat.
Cur trioculaaris sine auribus.

EVAN. Habent fortaßis singula plus in recessu quàm fronte promittant Theodore? THEO. Habent. Nam uir sedens in solio, regnum Iouis stabile denotat, Trioculaaris ter maximam Iouis prudentiam, qua Homero teste Iuppiter usus fertur trifariam, cœlum regendo, terram, & orcum uel ut Stephanus inquit, mare, Nisi eò referamus quod regibus complures ubiq; sint exploratores quorum diligentia, subinde tanquàm oculis utantur. EVAN. Sed absq; auribus Iouem

Iouem fuisse quid est? THEO. Iouem debere omnibus æquum esse, & neminem susurronem audire, saltemq; exaudiendos quos iustitiæ nusquàm perfloratæ commendat integritas, Aperta uero superiora, inferioribus tectis, Iouem, quia deorum deus, intelligentijs superioribus conspicuum esse significat, inferioribus creaturis inuisibilem. EVAN. Sed cur muliebrem formarunt? THEO. Quod Iouem aêrem crederent, cui uim concipiendi generandiq; addixerunt, ob hanc causam Orpheus Iouem Androginum nominauit, Nisi muliebri functioni, qua usus est, quis attribuat. Semele enim mortua, Bacchum ex utero matris excisum, in iustum pariendi tempus in suo fœmore detinuit, & Palladem in cerebro. EVAND. Ast sinistra sceptro armata quid habet? THEO. In his corporis partibus spiritalissimũ uitæ latitare domicilium Eusebio teste, Hesiodus aliter interpretatur, Nam sceptrum Minoem Ioui tribuisse scribit, aliud quæ nihil esse uult quam doctrinam qua imperiose uniuersam Cretam rudenti adhuc, edocuerit & moderatus sit Iuppiter. EVAN. Cur dextra fulmen gerit? THEO. Vt eius cuncta penetrantem uim & potentiam ostendat, fulmini etenim nihil, quamuis adamantinum resistit, Plinius secũdo naturalis historiæ Iouis fulmẽ aëris fulmen asserit, quod superioris circuli cœlestis ardor, subiecto humido, contagium inferat, ut fulmen iaculetur. EVAN. Neq; sine causa fortaßis est ꝙ sub pedib. Gygãtes habet, & aquilã astantẽ. THEO. Proculdubio, Nam

Cur Iuppiter desuper Apertus.

Iuppiter Androginus

Sceptrum Iouis quid.

Iuppiter cur fulmẽ habeat

Gygantes sub pedibus quid.

Nam pedibus calcati, inauspicato cedere omnia ostendunt, quæ citra consilium aduersus deos, aduersus pietatem, ius et æquum moliuntur, homines de Gyganthomachia fabula notior est quàm ut expositione indigeat, Aquilam & Iuuenem multi diuersimode exponunt. Nam Ganimedem, Lucianus per Iouem, in aquilæ forma ab Ida raptum, ut sibi pocillator fieret, scribit & inde Iouis simulachro adpositam aquilam et Iuuenem. Sed Lactantius Firmianus per Legionem raptum narrat Iuuenem, cuius insigne aquila fuerit, Et alius quidam per nnuem, in qua aquila depicta fuerit, Seruius Iouem patrem Saturnum aquilæ augurio uicisse scribit, et aquilam propterea Ioui dicatam.

Cur aquila cũ Ioue.

Ioui dicatam item Clearchus tyrannus hoc facto ostendit, Quum ex successu continuæ fœlicitatis, se Iouis filium diceret auream aquilam uelut sui generis argumentum, sibi preferri uoluit, Plinius nunquàm fulmine exanimatam aquilam scribit, Ideoq; Iouis armigeram dictam Iouiq; attributam. Sed Eusebius Ioui astantem ideo dicit aquilam, quod sicut aliarum omnium auium rex est, ita Iuppiter omniũ aliorum deorum deus. Verior tamen hæc uidetur ratio quod aquilam pro complexione, qua est ignea semper alta petere, et mentem à terrenis fæcibus repurgatam significare scimus, quàm per Iuuenẽ, hoc est simplicitatẽ, sibi Iuppiter uelut gratißimã hostiã, imolari cupit, Sic habes Euander, ni fallor Iouis imaginẽ cõmunionem

Clearchus cur Iouis filius.

Aquilæ complexio calida.

ubertim declaratam. EVAN. Habes ab hac aliam minus communem? THEO. Quam Marcianus Capella in nuptijs Philologiæ & Mercurij depinxit. Is enim Iouis uertici flammatam coronam addit, tectam uelamine rutilo, quod ei præsul operis, Pallas ipsa texuerat, & supparum album, chlamyde hyalina stellis sic acu pictis ut crebros ignium eijcerent uibratus, dextræ item duos globosos orbes unum auro, alterum electro elaboratum, sinistræ chelin nouem chordarũ. EVAN. Caret autem allegoria Martiani pictura? THEO. Non, sed res sic habet, quia Iouem arbitrati sunt esse solem coronam eius uertici flammas eijcientem, Martianus addidit, & rutilans uelamen quod Solis fulgorem ostenderet, chlamydem item hialinã stellis accedentibus quæ uniuersi cœli fabricam significaret, & globosos orbes qui Eusebio teste, in Ioue uirtutis testes essent, prouidentis et uiuificantis, Marcianus tamen per orbes globosos mundi totius Idæam in Ioue contentam uult intelligi, Cui Orpheus succinere uidetur, quando inquit

Alia Iouis imago.

Alegoria picturæ præfatæ.

Vnus est omnipotens, regali in corpore cuius
Singula ponuntur tellus, unda, ignis & aer
Nox simul, atq; dies, sapientia primaq; origo.

EVAN. Cur chelym habet Iuppiter nouẽ chordarũ? THEO. Vt nouẽ musas à cerebro Iouis ortas innuat, quæ cantu cœlum uniuersum Orpheo teste, regãt, Angelo Pollitiano quoq; in sua Nutricia succinente.

Cur Ioui chelis nouem chorda.

Iuppiter errantes cytharæ uice temperat orbes.

Et sic à Marciano datam effigiem Iouis quoq; declaratam habes. Quod quidam olea coronatam pinxerunt, aut quercus folijs Iouis effigiem, item non citra rationem est. Primum enim Iouis regnum, quia olea non arescit, perpetuum, denotat: Secundum Iouis inuentum respicit, Nam ex glandibus, quercuũ fructu, panes formare edocuit.

Iuppiter olea coronatur & quercuum folijs.

In templo Ammonis sub umbilici figura cultũ nouimus, sed in hunc finem, quod uelut umbilicus, in corporis humani fabrica cẽtrum est, sic Iuppiter cẽtrum sit in uniuersa rerum natura. EVAN. In arietis quoq; forma, aliquibus comparuisse Iouem legimus Theophraste. THEO. Recte, quũ enim Bacchus in Lybia cum exercitu sitiens, Lympham nullam haberet, arietis ductu fontem reperit, quem Iouem inposterũ arbitrati, & uice numinis arietem coluerunt.

Iuppiter sub umbilici forma.

Iuppiter aries

In Olimpo Iuppiter, quẽ lapidẽ dixerunt, in utraq; manu Fulmen ad æquilibrium tenuit, symbolum, quia prope hanc statuam iurantes in uerba dictantis, iurare moris erat, ubi Iuppiter quoquo uersum peieratũ esset minabundus fulmen pro mulcta missurus esset, Sed quia nihil omnium rerum est, in quo non poßit nimietate peccari, diurno penso in ultimam coronidem perducto, uela complicabo, & quæ supersunt de Ioue, in aliud tẽpus reseruabo, Iam de Iunone Iouis uxore, nouum aggrediemur opus. EVAN. Placet Theophraste ut ubertim de prisci seculi uana religione quæq; percipiam, Exordire saltem.

Iuppiter lapis cur fulminib. armatus.

DE

DE IVNONE.

THEOPHRASTES EVANDER.

THEO. In deorum pragmatia quos maiorũ gentium deos ueterum theologia confeſſa eſt, ſecundas ue lut Iouis aſſecla poſsideat Iuno, biſariã uel quod Iouis ſororem uel quod Iouis coniugem arbitrati ſunt ueteres. EVAN. Cur ſororem & coniugem ſimul Theophraſte? THEO. Quod Iouem & Iunonẽ æthereas, aeraſq; uirtutes, ſimul habuiſſe cõmunes, dixerint ſacrificuli. EVAN. Hinc fortaſsis emerſit ut uulgo inter Iouem & Iunonem diſsidium ortum uoluerint, ſi relicta qualitatum proportione, in elementis comparuiſſet diſtemperies? THEO. Nimirum, Nam ſi Iuppiter calido nimiũ & ſicco, à ſymmetria deflexerit, omnia præ ſiccitate areſcunt. Si itẽ Iuno, humida plus æquo fuerit & uentoſa, Iouemq; aſpernata, ſuperauerit, inundans pluuiæ uis, cuncta nimium humectando deuaſtat, Quæ ſi cum Ioue marito, temperata fuerit, creata producit, nutrit, demulcet, lenit, et maxime Iuuat, nominiq; ſuo reſpondet, Nam Cicero ſecundo de natura deorum, Iunonem à Iuuando dictam arbitratur, Tametſi quidam Ianonẽ nominauerint eo quod ianuam cunctis naſcendo aperiat, & propterea Lucinã Seruius habitã innuit. Cui facile ſub ſcribẽdum duxerim, quũ Iunoni ſupercilia phyſiologi ob hãc cauſam ſacra aſſeruerint, ut his eleuatis creata uideãt, Plin. Iunonẽ Lucinã dixit, à Lucri in quo tẽplo religioſe culta eſt,

Cur Iuno ſoror et cõiunx Iouis.

Quando diſsidium inter Iouem & Iunonem.

Iuno à Iuuando & quaſi Iano dicta.

Supercilia Iunoni ſacrá.

Iuno Lucina.

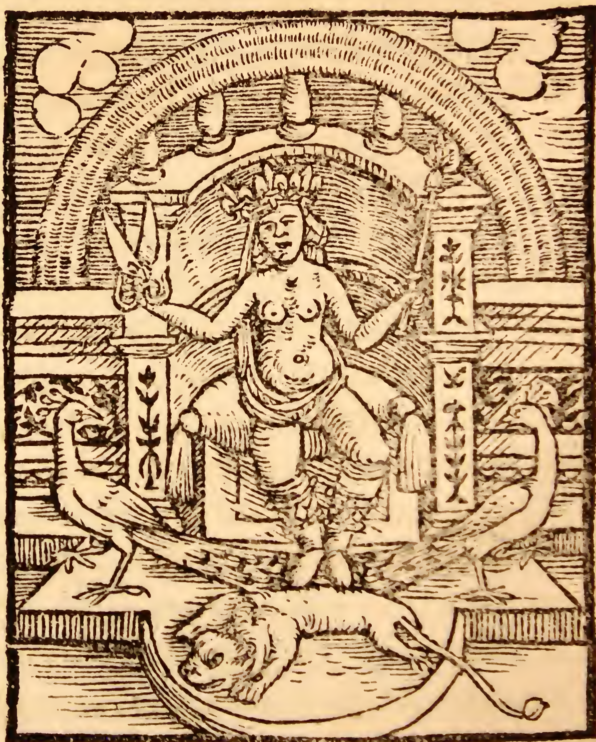
Fluonia. Complures Fluoniam appellarunt, quod grauidis mensibus suppreßis, Iunonis beneficio, fluorem cessa-
Hera. re crederent: Augustinus Heram uel ideo dixit, quod in Iunone hoc est aëre cum dæmonibus heroas uersari
Hiera. arbitrarentur: Hieram item quod est sacram, dū præsidem rei sacræ, matrimonio quippe, narrarent: Ale-
Egeria. xander ab Alexandro Egeriam nominauit, quasi partum in lucem egerentem: Iugam Romani, uelut
Iuga. coniugatis deam præsentem, Marcianus Capella in
Interduca. Domiduca. nuptijs Philologiæ. Interducam & domi ducam, quod est nuptam sponsi ædibus introducentem, Vxiam itē
Vxia. ab ungendo, quod limen in nuptijs & hyperthiron
Cinxia. maritus, nuptam introducendo unxerit: Et Cinxiam à cingulo, quod sponsum ante primum connubitum,
Socigenam. soluere moris erat. Socigenam Marcianus uocauit, quod uxorum tutela fuerit, quas thori socias communiter nominant. EVAN. Romanis nobilibus tria saltem indita nomina Priscianus edocet. Sed hinc deæ, multum fastuosæ, nominum mare recenses si pro horum serie nobilis fuit, in hac sola, nobilitatem effloruisse dixeris. THEO. Nondum finis est, super est
Populana Iuno. Occeanus. Nam populanam alij dixere quod matrimonium, cui præest, populorū fomes sit. Suidas Mo-
Monetam. netam dixit quod dum Romani contra Pyrrhum bellum gererent, & monetæ haberent defectum, oraculo Iunonis prolatum sit, si iustam belli causam foueant, monetam nequaquàm defuturam, propter quod Iu-

noni

noni nomen Monetæ imposuerunt & templo hone/ Curim.
nestarunt, Curim quidam ab hasta uel telo, quod Iuno Zeuxidia.
nis erat gestamen, Zeuxidiam complures ac si prima Trophæa.
docuisset boues combinare aratro. Trophæam multi Feronia.
hoc est uincentem, Feroniam item à loco non multũ à Ægophagia.
Soracte ubi templũ habuit, Pausanias Aegophagiam Bunea.
quæ caprarum hostijs expianda foret, Buneam Corin
thi nominarunt, à templo quod Buno Mercurij filius, Argiua.
& corinthi rex, Iunoni erexit, Argiuam à tẽplo quod
Argis habuit per Euridicen filiam Lacedæmonis ex- Matuta.
structum, Romani Matutam, quasi fructus maturan-
tem. EVAN. Atomos recenses Teophraste. THEO.
Quiesce ne sermonem nostrum interrumpas, Multi Parthenia. Boopin.
Partheniam, à pulchritudine quasi uirginem dixere,
Boopim complures propter oculorum magnitudinẽ, Anthia.
Et Anthiam Argiui, à templo per Bacchũ illi ædifica
to, quũ contra Perseum expeditionẽ pararet. EVA.
Citharœdus ridetur chorda qui semper oberrat eadẽ
Flacco asserente, in aliam igitur diuerte nũc nomina
Theophraste, & Iunonẽ suis delinea colorib. THE.
Libenter in hac re tibi morem gererẽ, si una Iunonis
ueteribus comparuisset imago, Sed quia pro exterarũ
gentium uoto, in hoc loco, hac imagine culta est, & in
alio alia figura, tuæ petitioni satisfacere, æqua uide/
tur difficile ac si quis Sybillæ folia in unũ nitatur cõ- Iunonis imago.
pingere. EVAND. Vnam saltem peto, cæteris com/
muniorem. THEO. Idem facile possum, Attende, Sub

Iride ſedebat, in regali ſolio, matrona quædam nuda, albis coronata lilijs, dextra ſceptrum tenens, & læua forficen, Cui latere utroque pauo comes erat, & leo ſcabellum, deſuper uentilabat longa uitta, ut partes tegeret, quas eſſe mulierum nouimus. Exemplo hæc ſequens figura eſſe poterit.

IVNONIS IMAGO.

IMAGINIS EXPOSITIO.

QVAE omnia nihil quam mythologiam ſapere uidentur

uidetur, sed nebula detracta, quid ueri compareat, Iris enim quæ Iunonis caput obuelat, in Iunone hoc est aëre humiditatem futurã prædicit, propter quod multi Iunonis nunciam esse uoluerunt, Circa istæc nõ omittendum uidetur quòd prope alias Iunonis imagines, quas aliquando depictas uidimus, duæ astant mulieres, una ueste induta multis coloribus uariegata, quæ etiamnum Iridis, cuius colores inter naturæ celebrantur miracula symbolũ erat, Altera fastuosæ mulieris cultu, Iunonis pedissequa quæ Lucina erat, coniugium ostendens quod Iuno est, Lucinam id est partũ sequi debere. EVAN. Iunonis caput in quodam eiusdem deæ simulachro nubibus uelatum uidi. THEO. aerem id significat in quo nubes ex multis uaporibus in unum corpus, loci frigore condensantur. EVAN. Sed sceptrum & ex lilijs corona quid habent. THE. Potestatem aeris, gratam usq; adeo, & odoram, ut cũcta uegetet & nutriat, id quod in Astomorum gente uidemus, quæ absque cibo saltem aere uiuit Plinio teste, qui alibi Iunonis sceptrum adeo gratum, imo necessarium scribit, ut sine eo in terris nihil oriri posse dijudicet, dum in utroque exortu, genitali rore omnia conspergat, et non modo terræ conceptus impleat, Verum animantium quoque omnium uegetandi stimulos adijciat, Forsex in sinistra manu, opem innuit quam parturientibus Iuno, aere refocillando, partitur. Sed Pauo ab utroque latere comes Iunoni

sacram

Iris quid significet.

Iris nuncia Iunonis.

Caput nubibus uelatũ.

Sceptrum Iunonis quid.

Astomorum gens aere uiuit.

Forfex quid.

ſacram, Athanæo teſte, ſignificat hanc auem, uel quod primum in Samo Iunonis inſula pauo uiſus ſit, et enutritus. uel quod clamore aëris tempeſtates præſagiat. EVANDER. Super eſt Leo quem pedibus calcat. THEO. Leo ſolis typũ habet, cui nunquam abſiſtit Iuno, Et ſic quicquid ſcyrpi in hac comparuit imagine denodatum habes Enander, ſi tibi uidetur ad manus alterã ſumemus, Polycleti opus. EVANDER. Ne diſferas oro, Nam affectanti celeritas mota eſt. THEO. Iunonis imago quam Polycletes ſtatuarius effinxit, ex ebore & auro confecta erat, ingens magnitudine, in ſolio ſedens, corona, in qua gratiæ tres & horæ effictæ, coronata, Manuum altera malũ punicum gerẽs, altera ſceptrum cucullo inſidente. EVAN. Sed quis imagini finis præfixus erat? THEO. Non multum ab iam enodata figura diſsimilis. Quum Gratiæ, cœli clementem denotent tempenem, quæ cunctis grata, quod fructus & omnia ſuo tempore hoc eſt Horarum certa ſeriæ uel dimẽſione producat. Malum punicum fructuum aëre productorum ſymbolum eſt, ſed ſceptrum cucullo grauatum, fabulam reſpicit, qua poetæ Iouem in hanc auem Iunonis deſiderio conuerſum teſtantur. EVA. Minuſma uidi ex uno latere ſauſtinæ. Anthonij Dij filiæ, ſignatum imagine, ex altero Iunonis Lucinæ, demiſſa tunica in pedes, et chlamide, ſimulachro quæ in una manuũ pateram teneret, in altera quirim ſeu haſtam. THEO. A præfatis multas habuerũt imagines,

Leo prope Iunonem.

Alia Iunonis imago.

Præfatæ imaginis interpretatio.

Malum punicum quid.

Iunonis Lucinæ imago.

gines. Nam in Limivio, pelle caprina Iunonis comparuit imago, quam ſoſpitam dixerunt, in dextra telũ habens & ſiniſtra ſcutum, calceis roſtratis induta. Sed in Aegeo, ſtatua eius lignea fuit chlamide tecta, facie, manibus & pedibus ex lapide exiſtentibus, quæ facem in dextra teneret ardẽtem, ſymbolum conatus muliebras in partu ignis inſtar, uix ſufferendos, Samiã graui apparatu fingerũt, & nouæ nuptæ inſtar, quod ſpõſalibus præfuerit ueſtitam, Martianus Capella in nuptijs Philologiæ & Mercurij Iouis ſuggeſtui cõſeſſum Iunonis ſic deſcribit. Quippe quod Iuno in regali prænituerit ſolio, tecto capite lacteo quodam galumnate, cui gemmis diadema inſitum fuerit præcioſis, et radiantibus, quod eius capiti haumantiam obtuliſſe reginam dixerant, uultu inſtar fratris, aßidua perlucẽte gratia, niſi quod crebrius nihilo aßiduarum procellarum turbida uiſa ſit, ueſte hyalina & peplo caliginoſo, dextrorſum fulmine armata, ſi introrſum ſonorobombis terrentibus tympana, calceis admodum fuluis, ut nox atra ſoleas nigredine coloraſſe uideretur. Cuius genua zona diuerſicolor cinxerit, prope itẽ ſuggeſtum ſydereum, poſita fuerit ſphera ſic celata uarietate, ut nihil elementorum illi defuerit, nihil urbiũ & uiarum, nihiliq; animalium, quæ ſaltem imago fuerit et idæa totius mundi. EVA. Eſt is fortaßis ornatus plane myſticus et Capella cum ſale intelligendus? THE. Proculdubio, totus enim cum prædictis conuenit io-

tellemus,

Iunonis ſoſpitę imago.

Cur facem Iuno.

Iunonis imago ex Marti Capella.

tellectus, Sed hoc nequaquam prætereūdum duxerim quod Iunonis sacrificio nullam bilem interesse ratum erat, significantes citra iræ et odij amaritudinem esse debere matrimonium. Nec item, quòd Iunonem Lucinæ & Solis matrem dixerunt, uel ideo quia matrimonij fine m & creationem rati sunt, quæ nihil aliud sit quam à tenebris in solis lumina progreßio, Nam quū Lucina à dolore partus liberet, tūc partui solis cōpareat fulgor. Fulgentius secundo Pytologiarum libro diuitijs Iunonē præfuisse scribit, quæ subinde prægnātes sint atq; ex se parant, nonnunquam item abortiāt, & pauouem anterius speculatum, posterius denudatum ostentent, Id quod etiamnum in diuitijs latitat, dū à fronte beatitudo uidentur, sed penitius re considerata nudæ sunt, & nihil minus qnam diuitiæ. Et sic quæ in rem Iunonis sunt Euander, amussatim absoluta habes, Nunc tertium auspicabimur de Apolline sermonem. EVAN. Placet.

In Iunonis sacrif. nulla bilis.

Cur Iuno Lucinæ & solis mater

DE

DE APOLLINE.

THEOPHRASTVS

LEVANDER.

THEOPHRASTVS. Quia mundi guber/natorem Hermes Apollinem uocat, regem stella/rum, deum magnum, fortunatum, honestum, mundum, prudentem, & uiuificantem, merito Iouem ser/uato ordine sequitur Euander. Etiamsi Apollinem Io uis ex Latona filium fuisse obticeam, Hic igitur Crisippo teste α priuatiua particula & πολλοὶ dictus est, quasi solus & non multi, quod etiamnum Latini uocabuli ethymon habet, dum Solem hunc nominant quasi unum qui solus in se perfectam claritatem obtineat. Sicut & Assyrij uoluerunt, Adad dicentes Apollinem quod unum significat, Et Hebræi שֶׁמֶשׁ chemech, quod sibi proprium interpretamur, Pytha/goras simplicem uocauit & ab alijs sequestratum, quasique multitudinis nescium Græci, φοῖβον καθαρὸν καὶ λαμπρὸν id est Phœbum purum & splendidum, Athenienses Apellentem quod sol temperatus mala, hoc est morbos depellat, & hinc Alexicacon patria lingua nominarunt. Quidam Chryso/comon à fulgore radiorum quos aureas comas appellitant, Et φιλήσιον aliquibus dictum quoque legi/mus, quod lumen eius exoriens amabili ueneratione exosculamur, Pythum quoq; à nece Draconis, quem

Apollo mundi gubernator.

Apollo Iouis ex Latona filius.

Apollo sol.

Apollo Adad.

Scemech Apollo dictus

Phœbus Apollo.

Alexicacon; Chrisocomon.

quem ſagittis. Latonæ matris rogatu confeciſſe nar/
Pæan. rant, Vnde in Pæan natum quoq; prouerbium aſſerũt
& uſus inualuit ut paßim nominarent Apollinẽ Pæa/
na. EVAN. Ad rauim loqueris, ſermonem reſpirãdo
Apollo lo/xica interrumpe modicum. THEO. Nequaquam, pergen/
Delius. dum ſiquidem eſt, ut phœbi, quantum datur, nomina
abſoluam. Loxiam hunc quoq; uocitatum nouimus ob
Lycius. curſum quem ſol ab oriente in occaſum hamatum con
Lyctonon. tinuat, Et Delium à Delo patria, Lycium quoq; dum
attrahendo lupi inſtar terræ humiditates rapit, Lyco-
Latoris. ctonon item quaſi lupifugum Athenienſes dixerunt,
quòd in ea regione uelut paſtor quidam lupos à ſtabu
Nonius. lis arceret, quos incolæ Vatiniano quaſi odio proſe/
quebantur, Lycobantam Homerus nominauit uelut
Sminthius. diei ſeu lucis inductorem. Latoum uel Latonium à ma
tre, Patroonem quia Sol patris inſtar cuncta produ/
Panopæus, cit & nutrit, Et Nomiſum hoc eſt paſtorem qui mu/
ſas regat, earundemq; cantus dirigat, Sminthaũ quod
Daphnæus. mures Candiam deuaſtantes depulerit, Nam eius re/
Hecabeletus. gionis lingua Sminthãm murem nominant, Parno/
pium Aeoli ob iam præfatam cauſam dixerunt, qui
Pataręus. Parnopion murem uocant, Daphnæum quidam à lau/
ro quam in delitijs Apollo habuit Hecabeleten uel
Thoxopho/rus. Hecatebolõ ob radios quos per clymata uniuerſo mũ
do diſtribuit. Pataræum à loco in quo religioſe ue-
neratus eſt, Thoxophorum ab arcu quem pro geſta/
mine habuit, Choropæam item nominatus eſt Pin-
daro,

nominatus est Pindaro, quasi Choragus et Musagetes, quod smusis præfuerit. EVA. Plaustra Apollinis nominum recenses Theophraste, quæ unico fasce dixeris ferè, si Pana Apollinem uocaueris, hoc est omnem delinea quæso huius dei imaginem. THEO. Prope laurum cui coruus insidebat, Iuuenis stabat imberbis, supra draconem tricipitem & transfossum, mitratus corona tribus flammis fastigiata, in sinistra lyrã habẽs, in dextra arcum hoc modo.

Musagetes.

Pan.

Apollinis imago.

APOLLINIS IMAGO.

EVAN. Hinc picturæ nebulam rogo detrahas, ut quid ueteres per hanc uoluerint intelligam. THEO. Iuuenis, Phœbi, hoc est solis habitum significat qui nũquam senescit, supra draconem stans tricipitẽ, flexuosum iter solis denotat, quo trium temporum præteriti præsentis & futuri dimensionem facit, Tres in corona acies Pyramidales solis perfectionem habẽt, Nam hic numerus perfectionis numerus est & sacer, Vnde Hermes ligationib, aptißimũ dixit, & philosophus legẽ secundã quã omnia disponãtur. Lyra sinistræ septẽ chordarũ, cœlestiũ spherarũ motus figurat, quibus sol per naturã moderator constitutus est, Quidã sinistræ uelut manuum tardiori, arcũ tribuunt, & dextræ agiliori lyram, uel tres gratias, innuentes solem si temperatus sit dextra animantibus sospitatem inducere, si distemperatus sinistra ubi arcus residet, cladem, Sed laurus inde præsto fuit quod musarum habebatur umbraculum. Seu quia ueteribus in maximo honore fuit, dicata principibus & triumphis, uel quia spectatißima in monte Parnasso floruit, qui sacer Apollini fuit, aut quia hæc arbor ex omnibus non fulmine icitur quod ex Tiberij principis uita colligitur, qui cœlo tonante ea contra fulminis motus coronari consueuit, sicut Plinius indicat libro decimoquinto, aut quod, habeat rerum futurarum præsensionem quandam. Siquidem nil crepitantius uritur, Vnde si crepuisset abunde ac

Numerus ternarius.

lib. de cœlo et mundo.

Lyra quid.

Laurus quid

sonan

ſonantius, haud dubie portendi fœlicitatem rebantur, hoc Tibullus his uerbis oſtendit: Laurus, ſi bona ſigna dedit gaudete coloni E diuerſo ſi tacita conflagraſſet inauſpicatiſsimum arbitrabantur, id Propertius oſtendit. Et tacet extincto laurus aduſto foco. EVA. Quid ſi eò referas Theophraſte quòd lauri folia puluillo ſubiecta ſomniorum ueritatē conciliare narrant? Vel q̄ lauro poëtas Apollinis filios coronari uſus dederit? THEO. Recte, Octauius Cleophilus rationem cur lauro coronentur, his uerbis indicat, muſam alloquens. Laurus uates Laurus ſomnia uera facit.

Tunc ego dic inquam, uates cur tēpora lauro
 Atq; hedera duplici fronde reuincta gerunt.
Numen idem (ſic reſpondit) quia Phœbus & audax
 Bacchus & Aonio cultus uterq; iugo.
Hic uirides hedras, lauros habet ille uirentes
 Pulchra per amborum tempora ſerpit honos.
Sic uatum cunctos ſtat gloria celſa per annos
 Vſq; uirens nullos arida facta dies.

EVAN. Aſt deo tam ſublimi, claro radianti & cythara dulciter modulanti, coruum auē uulgarem, nigram grocitātem, ſacram. cui non mirum uideatur? THEOPHRAST. In hanc auem quandoque Iouem trāſmutū Naſo ſcribit. Sed forte Id coruus habet quòd ipſe æger lauri folijs ſibi, teſte Plinio, ſubuenit, Seu quod auis illa futuræ tempeſtatis ſit uates, ſingultu enim latrans coruus, & cōcutiens cōtinuādo, uētos prædicit. Coruus cur Apollini ſacer.

Si uero carptim reſorbeat, imbrem prænunciat, ſicut eleganter Guihelmus Gratolorus Anglus, uir ex aſſe doctus & diſertus in ſuis prognoſticis clare ſcribit, Phornutus non coruum Apollini aſtare fertur, ſed cygnum, auem ualde ſonoram albam, & Soli multum habilem. Sic Euander hanc dilucidatam habes imaginem uelut cæteris communiorem. Audi nunc quam totam ferè ex Albrico philoſopho habemus. Calcabat uirilis imago ſine barba draconem, tribus capitibus, lupi, leonis, & canis inſignem, unico uentre in unam caudam deſinentem, duodecim precioſis lapidibus coronata, humero alis adpoſitis, in uertice baiulans tripodem aureum, in dextra Charites, & ſiniſtra ſagittas, Lyra ab humero ſuſpenſa, ab uno latere obſeruans laurum ſub qua muſis choreas ducentibus. Apollo ſaltandi modos edebat, ab altero coruum uolantem & Pythonē transfoſſum, Quidam non ſtare ſed curru per equos uehi ſcribunt, Vbi ſine barba facies Apollinem hoc eſt ſolem in ſua uirtute conſtantem ſignificat, Nullam enim, ſicut luna, minutionem ætatis admittit, ſed occidendo & oriendo indies Iuuenis comparet, Tria capita in unum corpus deſinentia, trium temporum habent reſpectum, quoniam leonis capite præſens tempus figuratur, quod conditio eius inter præteritum futurumq; ualida ſit et feruens, ſed lupi præteritum, quod memoria rerum tranſactarum rapitur & aufertur, futuri autem canis

Præfatæ imaginis allegoria.

Apollo cur ſine barba.

Quid draco triceps.

nis, qui animal blandiens est, futurum enim blanditur & spem promittit incertã, Hæc & plura Macrobius. Sed, Anglicus per caudã draconis interpretatur quæ more solari gradatim in omnia signa circuli demigrat animalis, Duodecim præciosos lapides Isidorus duodecim zodiaci signa, per quæ ab uno circuli sui pũcto, meando sol recedens, in eundẽ alatus reuertitur Alatus, Nam tanta Cicero inquit citatione fertur ut celeritas eius quanta sit ne cogitari poßit, cum nobis dare uideatur, Academ. quæst. libro secundo, Tripos hoc est tribus pedibus mensa Apollini diuinandũ deputata, oracula omnia quæ desuper à uertice descendunt, certißima fore significat, Seu, quod magis placet solis perpetuum uigorem denotat, Nã Lactantio grãmatico teste, Tripos lauri species est tribus radicibus fundata, de lauro dictum. Et sic præfatæ quoque imagini coronidem adiecimus Euander, Nam quæ super sunt Charites quippe, sagittæ, lyra, laurus, coruus, & Pytho in declaratione primæ imaginis enodata sunt, Super est adhuc alia Hieropolitanis Assyriorum genti, multum usualis imago, si uis Euander & illam ad ponam. EVAN. Enixim rogo ne hanc prætereas.

Cauda serpis quid.

duodecim gẽmæ quid.

Apollo cur alatus.

THEO. Fuit ergo facies prolixa in acutum, barbata calatho super caput imminente, thorace induta, dextra hastam, superstante uictoriæ paruulo signo, sinistra florem tenens, ab humero Gorgoneo uelamento amicta, quam aquila sequi uidebatur & fœmina præ-

ire flexuoso dracone impedita. Quæ omnia solis respiciunt effectus atq; uirtutes, Nam barba in acuta facie radios in terram superne iaci argumẽto est. Calathus aureus, surgens in altum, ætheris summum, ubi solis residet substantia, hasta & thorax symbolum præbẽt, Martem & Solem eundem esse deum, Victoriæ signũ ut sciamus cuncta huius syderis potestati subiecta, Et flos, rerum omniũ florem à solis prouentu emergi, Sic quoq; Gorgoneum uelamentum, hoc enim ad Mineruæ alludit ortum, quæ huic uelamento præsidet, à Iouis enim cerebro prognatam narrant, hoc est in summa ætheris parte ubi sol uigorosior est. Aquila & Draco ex prædictis sunt nota, Sed fœmina terram designat quam sol desuper illustrat fœcundamq́ue facit, Apollinem leonis capite depinxerunt persæ. mitrato corona, in acutum desinente. acinace & Persico cultu amictum, qui cornibus bouem uelut renitentem teneret hoc modo.

Quid Barba in phœbo.

Calathus quid

Gorgoneum uelamentum.

Fœmina cur prope Phœbum.

APOL.

APOLLINIS PERSICI IMAGO.

Vbi mysticum sic habet, caput Apollinis leoninũ, solis operationem in leonis constellatione fortiorem significat, Et quia Martem æque Solem ac Phœbũ esse crediderũt, acinacẽ hoc est gladiũ Persicũ qui cornu arietinũ figura repræsentat, addiderũt illi. Nã Marti aries sacer est, Bos agriculturæ symbolũ habet, quã nisi sol fœliciter & lyrando domet sterilis habetur, sic Euãder de Apolline quoq; pẽsum habes, Fulgẽt. plura scribit quæ in eo ipse legito. EVANDER. Sed manecum opus uidebitur, si non singula, quæ nouisti, di-

xeris. THEOPHRAST. Attende nihil ommittam, Apollinem, solem item interpretatur præfatus autor, & Apollon inquit dictus est quasi perdens quod feruore suo omnem succum uirentium decoquendo perdat herbarũ, Eũq; diuinationis deũattestatus est siue quod sol omnia obscura manifestet in lucem, seu quod in suo processu multimodos significationum monstret effectus eiq; currum attributum recenset siue quadrigam quod quadripartitis temporum uarietatibus anni circulum peragat, aut quadrifido limite diei metiatur spacium, quod uerum esse & consentaneum quatuor eiusdem quadrigæ equi declarationem exhibent. dictum enim primum Fulgentium Eritreum scribit hoc est rubeum quod à matutino sol lumine emergat rubeus, secundũ Acteonẽ quod est splendentẽ quod tertia hora lucidior fulgeat, Tertiũ Lampoda quãdo ad umbilicum diei centratum cõdescenderit circulũ, & quartum philogæum terram amantem quod hora nona procliuior in occasum mergat. Et sic Fulgentij superpondum habes, tu Phornutum lege & plura inuenies, nunc alio uocor. EVAN. Legam. tu interim, uale.

DE DIANA SIVE LVNA.

THEO. De Apolline quæ ex doctorũ habuimus calatho singula audiuisti Euander, iam de Diana modicũ disseremus, si placet. EVAN. Placet, sed in primis ede cur Dianam Apollini iunxeris, quum Mercurius uelut omnium deorum nuncius ex præscripto ferme Dianã præcedere debuisset. THE. Quia Dianã lunã

Cur Diana iũcta Apollini.

esse

esse uoluerunt sapientes, quæ Apollinis hoc est Solis cõstellatione cœlorũ & omniũ quæ sub cœlo sunt administrationẽ poßidet. EVA. Euenit inde nimirũ ut hãc omniũ stellarũ uxorẽ duxerint fœcundißimã. THEO. Proculdubio. Nam Solis, cæterorumq; planetarum radios & influxus quasi fœtum suscipit, & inferiori mundo, sibi uicino parturiens ædit, Diana igitur Iouis & Latonæ filia ultimum planetarum poßidens locũ. ideo Diana appellata est quod diem noctu efficiat, uel quasi duana, quod duobus temporibus maxime compareat, die ac nocte, Tullio de natura deorum libro asserente, Anglicus Lunam dictam asserit uelut lucentem unam, Romani Noctilucam dixere quod in palatio templum haberet noctu saltem lucens, Græci σεληναῦν nominant seu ὀρειβάτην quod frequens montes ascendat Iunonem quidam à Iuuando, & Lucinã quod partum in lucem prodat, uel ut Plinius ait, quod oculis præsit, aut à Luco quem Romæ in exquilijs habuit: Multi proserpinam dixere à serpendo, dum Luna modo in dextram, modo in sinistram serpere uidetur, qua ratione Omniuagam quoq; nominarunt, & Hecaten quod centum uictimis placaretur, uel quod centum annos errare faceret insepultos. Macrobius Artemim uocat quasi aërem secantem, Athenienses Dilonchon quod est duplicis luminis, quando unum à se habet, & aliud à sole, Quidam Monogenen uelut unicam Persei filiam, Et Trigeminam seu Triformem ob tres lunæ habitus, Tricipitem quoque,

Diana Iouis & Latonæ filia.

Diana quasi duana.

Noctiluca.

σεληναῦν diana.

Diana Iuno dicta.

Diana proserpina.

Omniuaga. Hecate.

Artemis.

Diana Monogenes.

Triceps.

Cynospha-gos. Nyctipoles. Noctiuaga. Therophones. Parthenice. Triuia. Ephesia. Fascelis.

Nam humana, equino, & canino capitibus hanc figuratam legimus, Multi Cynosphagon quod uenatrix esset, & irata, saltem canibus placanda. Nyctipolon item seu Noctiuagam propter uenationem, & Therophonen quasi ferarum interfectricē, Parthenicen hoc est uirginem, Et Triuiā à triuijs quibus præest, Ephesiam ab Epheso ubi templum sumptuosissimum sibi dicatum habuit. Fascelim quod Orestes eius simulachrū in fasce ligni Romam portauerit. Didymā quod cum Apolline unius partus sit, Complures Enclæam dixere hoc est nobilem, Colœnam à loco ubi maxime uenerata est Et Vpim à sua nutrice huius nominis, Chiam quoq; ab insula, in qua sub imagine culta fuit accedentibus tristis, discedētibus læta, Et Panagæam quasi uniuersam peragrantem terram. EVAN. Sed huius multinominis deæ rogo simulachrum populare depingas ne saltem nomina recensuisse, & eandem (quod dicitur) chordam subinde oberrasse uidearis Theophraste. THEO. Siquidem tua iussa capessere fas est, hanc ex Stephano adponam. Inter Dryades, Hamadriades, Naiades, Nereides, & Satyros iuuenis matrona stetit triceps, alata tenso arcu, cum sagittis, & utrinq; Pantheram habens, Leonem & nauem, quæ, ut penitius intelligas rei adpono iconem.

DIANE IMAGO.

EVAN. Super est ut quid singula denotent significes, & figmento nebulas, tenebricosa etenim pictura est, detrahas Theophraste. THEO. Attende, Hamadryades, Dryades, Naiades. Nereides & Satyri lunæ supereminens significant dominium, quo noctu syluas, arbores, flumina & fontes irradiando utitur, Sed tricipitem figuratam & inde τρίμορφον id est triformem dictam, seu τρικέφαλον quod est tribus capitibus insignem, Dianam præfuisse triuijs edocet, quemadmodum istud Ouidianum declarat.

Dianæ satellitium quid.

Diana cur triceps.

Ora uides Hecates tres in uergentia partes
Seruet ut internas compita secta uias.

Quidam tamen propter triplicem Lunæ habitum. Dianam tricipitem fuisse prædicant, iam enim Luna surgens cornuta comparet & falcata dicitur, Mox in orbem connectitur & plœna, hinc dimidio orbe proportione diuisa, & Cœsa uocatur, ad quæ poætam allusisse hoc uersiculo maxime constat.

Luna falcata

Tergeminamq; Hecaten, tria uirginis ora Dianæ.

Alij rationem in hoc dirigunt quod multi Hecaten Iunonem & Dianam unum esse numen uoluerunt, Complures Lunam tempus asserunt, cuius caput in tria secatur, præsens, præteritum & futurum. Nonnulli ad Lunæ mutationem singulis mensibus prouenientem dirigunt, calendarum quippe nonarum & iduum.

Diana cur alata.

Cur alatam pinxerint se Stephanus nescire scribit, Sed Lunæ motum significare facile crediderim, quem duodecim uicibus per annum complet.

Cur arcum & sagittas.

Arcus & sagittæ sunt officij instrumenta, nam uenationis deam esse uoluerunt, quæ dum in silua labori intenta, nudaq; ab Acteone uideretur hunc in ceruū mutauit, ut à proprijs canibus discerperetur, Vbi ex Palephato fabulæ scyrpum non piget enumerare. Ait enim Acteonem uenationis fuisse studiosissimum, & re neglecta familiari, tot aluisse canes ut in extremam deuenerit inopiam & popularis increbuerit fama,

Quid acteon à canibus discerpt.

Acteonem

Acteonem ceruum effectum & à suis canibus deuoratum, Pantheram Dianæ ob id asseclam scribūt quod hoc animal uel ideo indelicijs habuerit, quod maculas primo habeat instar Lunæ cornutas, & ætate aucta, in orbes circumactas sic Plinius libro 8. Leonem item ob lumen quod Diana à Sole quem Macrobius leonem nominat mutuare nouimus, quod Catullus quoque ostendit, dum lumen lunare nothum lumen uocat. EVAN. Sed nauis quid sibi uult præsentia? THEO. Dianam nautarum propterea fuisse deam, quod à Luna temporis nauigandi rationem colligerent. Hæc enim si cornibus falcata & uelut aurum rutilans comparuisset, uentos indicare dicebant & minime nauigandum, Si ad remos scintillasset item quiescendum, quod tempestatis futuræ præsagium foret. Sed nigricans in medio, nauigandum, nam serenitatis esse uolebant symbolum. Sic item Euander de Diana satis dictū arbitror nunc Mercurium aggrediemur, ne ultra pē sum eandem cecinisse uideamur cantilenam. EVAN. Recte Theophraste.

Panthera cur cum Diana.

Cur leo presto sit.

Cur nauis Dianæ adstet.

DE MERCVRIO.

THEO. Etiamsi nullibi uideremus gentium cæcā in religione caliginem, tamē in Mercurij cultu apertißime uidenda erit, dum furem pro deo coluerunt auarum, uersipellem, magnum, sermonum interpretē, & Iouis adulteri ex Cyllene filiū. EVAN. Mercurios

Mercurius fur.

fuisse

fuisse complures credidi Theophraste. THEO. Cice
ro quinq; numerat, sed præfatum ex alijs selectiorē di-
Mercurij quinque. xerunt, quod hunc solem arbitrarentur unde Argi-
phontem nominarunt, quasi Argi centum oculis illu/
Argiphontes. strati interfectorem ubi Argus cœlum stellatum deno/
tat, quòd Mercurius hoc est sol diurno tempore ui sui
luminis obfuscando interimit, aut enecat, Hunc Ger-
Teutanis Mercurius manis singularem fuisse deū Tacitus non solum in sua
Germania scribit, sed etiam in eo libro quem de Cæsa-
ribus edidit, & Teutanem inde nominauit. Quidā Ca
Camillus. nillum dixere, quasi omnium deorum præministran/
tē, et τετραγόνον ob ueræ orationis soliditatem, aut No
nacriten, quod in Nonacria Arcadiæ ciuitate religio-
Mercurius Diurnus. se sit ueneratus, Græci τρικέφαλον hoc est tricipitē di-
xere quod cœlestem crederent marinum, et terrestrem
Diactoron. Iulius Firmicus Diurnum appellat & nocturnū, Diur
num orientalem, Nocturnum occidentalē. Multi Dia/
ctoron uocauere, quod per orationem nostros sensus
Hermes alijs manifestemus, unde Hermem quoq; nominarunt,
quasi interpretē, & linguas illi dicauere. Plæriq; Mer
Mercurius unde. curium à merce quod mercatorum deus foret nomina
tū asserunt, uel quasi medio currentē quòd sermo cur
rat medius inter homines, Arcades Cyllenen uocita/
Cyllene. runt, à Cyllene mōte in quo enutritus est, seu à sua nu-
Caducifer. trice quæ Cyllene dicta Caduciferum item à Caduceo
uirga, duobus serpentibus masculo & fœmina in no/
dum inuicem obligatis, qua idem deus mirabiles exer-

cuit

cuit operatões, sicut Hom. ult. Iliad. ostẽdit his uerbis.

Tum uirgam capit, hac demulcet lumina somno
Quorumcũq; uelit, somnum quoq; pellit eadem.

Et Maro

Tum uirgam capit hac animas ille euocat Orco
Pallentes, alias sub tristia tartara mittit.

Item Flaccus

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, uirgáq; leuem coherces
Aurea, turbam superis deorum.
Gratus & imis.

Cacesium quoq; à loco Arcadiæ, ubi statuam sibi lapideam erectam habuit, Et Harpedophorũ, ab ense falcato, quo Argum interemit. EVA. Furem dicere mallim, quod Lucianus, infantem adhuc, & cunis iacientem, furta patrasse scribit. THE. Et denuo boues Apollini, unde Clepten dixere, & Propyleum, quod ante portas arcendum fures staret, Pindarus Enagoniũ uocat, quod uictores præsidio foueret, Et animarum quæstorem, quòd hominum ex luto effigies arte quadam animaret, Sed Homerus Molossoon, hoc est pastorem. Nam armenta pauit dijs sacra, & Hegemonium, quod Priamum ad Achillũ deduxerit, uel Empolæũ, quòd mercatoribus uendendo suppetias attulerit, aut Doliũ id est magũ, et Nomiũ quod est regulantẽ, quòd sermo agẽda & uitãda indicet. Sphenopagon ob barbam multum prolixam, Alipedem propter alas poetæ Maiugenam à Maia, Galconeum item quod sine bra-

Cacesius. Harpedophorus. Cleptes. Propyleus. Enagonius. Animarũ quæstor. Molossoos. Hegemonius. Empolæus. Dolius. Nomius.

Sphenopagō. Aupes. brachijs foret, Bocatius Tryphonem quod est uersipellem nominat. EVAN. Imaginē describe Theophraste ut rem abunde sciamus. THEO. Albricus hoc ferme linearum ductu hanc depingit, Attende, Iuuenis stabat undiq; alatus, & pileo albi nigriq; coloris tectus, à cingulo Harpen tenens, & una manu um caduceū, altera fistulā, cuius dextram aries claudebat, Gallus, & decollatus Argus, sinistrā quidā masculus cū tabula, cui fur clā abscindebat marsupiū ut hic cō/(paret.

Maiugena.

Galdconeus

Trypho.

Mercurijessigies.

MERCVRII IMAGO.

EVAN. Omnia isthæc mythologica uidentur sed

ni fal/

ni fallor, quid in recessu continent, iuuenilis enim fa/cies orationem, cui Mercurius præsidet, concernit quæ nunquam senescit, sed perpetuo stat erecta, uolãs tanquam alata per aërem, sicut Flaccus his uerbis indi/cat, uolat irreuocabile uerbum, Nisi alas mercatorum adscribamus agilitati, qui Mercurio, eorum deo fauẽ/te, omnes, ut ditescant, mundi perlustrant plagas, ue/lut autor præfatus primo quoque epistolarum osten-dit libro dicens. Impiger extremos currit mercator ad Indos, Per mare pauperiem fugiens per saxa per i-gnes, Pileum bifariam coloratum Mercurij quem solẽ esse rati sunt, duplicem potestatem, cœlestem quippe & terrestrem quidam interpretantur, aut mercatorũ uersipellem industriam, quando candidum in nigrum & nigrum in candidum orationis lænocinio uertere student, Sed eiusdem dei cingulo harpen, gladium fal catum addunt, quód solem, uelut prædictum est, ipsum crederent, qui ense hoc est rutilante fulgore quendam Argum per uniuersi capitis ambitum oculis illustra/tum, & hoc est uniuersæ cœlestis machinæ stellas, de-truncat, quod est obfuscat seu obnubilat, una manuum habens caduceum, Nam deorum cursorem & fœtialẽ dixerunt, Cui gestamen erat caducæus pacis symbolũ, in quo duo serpentes, masculus & fœmina, corporum complexu nodum efficiebant, innuentes fœdera nun-quam dissoluenda, sed quæ Mercurij orationis dei uer borum lœnocinio facta rata, firmiter & quasi adamã/

Mercurius cur Iuuenis.

Cur alatus.

Mercurius pileus quid.

Harpen cur Mercurio

Caducæus Mercurio.

Cur Mercurio fistula. tino nexo indissolubilia tenenda, Fistula dulcedinem orationis aut inuentum respicit, Hanc enim & Lyrã

Mercurius lyræ inuentor. triumchordarum, trium anni temporũ instar inuenisse fertur, Acutam inscribens æstati, grauem hyemi, et mediam ueri. EVAND. Sed dextrum latus cur aries & gallus occupant? THE. Aries Mercurij denotat officiũ, quo dijs maxime fuit obstrictus, istis enim greges

Aries cur prope Mercuriũ paruisse Stephanus asserit, Vel id habet quod apud Tanagræos, quum maxima pestis oborta foret, Mercurium prope ciuitatis muros arietẽ portasse & mox cladis tyrannidem cessasse notassent, unde simulachro Mercurium Tanagræi donauerunt, quod humeris arietem insidentem haberet, cui certis diebus arietem

Gallus cur Mercurij comes. quoq; sacrificabant, Gallus autẽ ob id adstat quod temporis alitem naturales dicunt, cuius rationem Mercurium exacte calluisse Strabo testatur geograph. li. 17, Quid sit Argus decollatus dictum est, Sed masculus cum tabula mercatores designat, quibus præfuit, Vnde quidam tricipitem pinxere ut mercatores multum

Mercurius triceps. astutos & circumspectos esse debere per tria capita figurarent, Habemus tamen ab hac ratione aliam, siquidem tria capita ad orationem referunt, quæ magnã uim habeat, cuique Mercurius tutelaris sit deus, Aut quod ueteribus uiarum fuerit index, & in triuijs stete

Mercurius fur. rit, indicandum quo uersum hæc uel alia duceret uia, per furem astantem, Mercurium furem fuisse & furibus patrocinasse notatur, sicut ex Græcis Homerus di

lu-

lucidè commonstrat, & Lucianus, ex Latinis Flac/cus odarum primo libro & Lactantius de falsa sapientia lib. 1 cap. 10, Quidam Mercurio statuam, post cingulum ex lapide in tetragonum elaborato, superiora uersus iuuenem facie, galero tectã, sine brachijs, statuerunt, significantes orationis uim non senescentem, sed solidã esse debere, & quod quadrata firmius quam rotunda stare poßint, Sine brachijs quod est citra fucũ. Galero tectam, quum æstatem referat, nam comple/xione calidus est & siccus. EVAN. Atheniensium se/nes Mercurium barbatum fecerunt, erecto ab inguine neruo, sed Iuuenes imberbem mentula pendente, minimeq; erecta, ostendentes senum orationem erectiorem hoc est perfectiorem esse debere, quam iuuenum. THEOP. Recte quidem Euander, sed Aegyptij Mercurium canino capite formarunt, & ideo Cynocephalum dixere, innuentes, quemadmodum inter bruta canis sagacißimi sit odoratus, sic inter deus omnes defecatißimi sit intellectus, Et sic Euander de Mercurio negocium in extremam deduximus coronidem. Nunc Mineruam attentabimus. EVAN. Recte Theophraste, perge.

Alia Mercurij imago.

Mercurius cur sine brachijs.

Mercurius barbatus erecto inguine.

Mercurius cano capite.

Mercurius Cynocephalus.

DE MINERVA SEV PALLADE.

Cur Minerua Mercurio iuncta.

THEO. Minerua sapientiæ deam, ordine seruato, recte Mercurio iungimus, dum eloquentiæ subtilißimiq; ingenij deum, omniũq; deorũ interpretẽ hunc

Mineruæ quinque. fuisse nouimus, Mineruis, igitur quinque fuisse Cicero ro scribit. Primam Apollinis matrem, secundam Nili filiam. Tertiam ex Ioue & Polyphe, Oceani filia prolem, Quartam Pallantis gnatam, quæ patrem suum iugulo dedit, & quintam sine matre, ex Iouis cerebro editã, de qua si uis Euander paucis disseremus. EVA. Volo maxime. THEO. Mineruam igitur sapientiæ deam Cicero secundo de natura deorum libro, quòd uires minuat, roburq; omnibus qui eam hoc est sapientiam candidati affectant, corrumpat, dictam arbitratur, Cornificius tamen, quod armis uelut minitãs pingatur hoc nomen habere testatur, sed Cœlius Rhodoginus ab effectu habere asserit, Peloponesum enim uento insigniter quandoq; oblæsum scribit, sed præcibus expiata Pallade, uenti neruum, hoc est impetũ diminutum, atq; in posterum Mineruã dictã, quæ prius Pallas dicebatur, uel à patre suo Pallante quem occidit, uel à Gygante quodam eiusdem nominis, quẽ bello uicit, Aut à Pallante Lycaonis filio qui eam adopticiam fouit, Poëtæ Tritoniam nominarunt, à tribus prudentiæ, ut Codrus ait, officijs, quæ sunt præterita meminisse, præsentia intellexisse, ac futura præuidisse, uel alijs trib. eiusdem uirtutis gradibus, qui sunt, bene cogitasse, Bene dixisse, et recte fecisse, Aeschilus à Tritone fluuio Lybiæ, sic dictam asserit, seu à Iouis capite ex quo edita est. Nam Bæotiorum lingua Trito caput significare palam est, Aut quod Minerua seu Pallas eadem

Minerua unde dicta

Minerua ab initio Pallas.

Pallas Tritonia.

Trito caput significat.

dem ſit, quæ & luna, quæ tertio à coitu die apparet, ſeu quod nihil ab aere differat qui tertium eſt elementum, Hinc item Diodorus primo libro aërem Pallada nominat, & Iouis ex cerebro filiam atq; uirginem, quoniam uno corrumpatur, & ſublimiorem locum teneat, Phornutus Hippiam dixit, quod equos prima fere domuerit, & Glaucopim non quod glaucos habuerit oculos, inquit Stephanus, ſed quod aer glauci ſit aſpectus. EVAND. Quidam à noctuis eiuſdem coloris auibus Mineruam ſic uocitatam aſſerũt quas huic deæ ſacras compertum habemus. THEOD. Recte Euander, ſed & flauam à capillorum colore, Trigeminam item propter anni tempora, Ver, æſtatem & hyemem, Lyndiam Diodorus uocat à ciuitate in Rhodo, ubi religioſe culta templum habuit, & Opthalmitim quod Lycurgum, quem cum Alcander in templo unico priuaſſet oculo, ex altero cuſtodiſſet indẽnem, Cypariſsiam à promontorio Laconiæ huic ſacro, Chalmitim quod cum Bellerophonte Pegaſum equũ alatum domuiſſet, Ergatim quòd lanificij uſum fœminis indicaſſet, Neduſiam à flumine Nedo, ubi eã tẽplo uerabãtur per Neſtorem ædificato, Et Cyriſtim ab oppido Syriæ, Phornutus Soricenteram nominat ab haſta quæ huic attribuitur, Arſenothemim à grauitate & ira uirili, Et Armipotentem Maro dicit, quòd eſt belli dominam. EVAN. Nominum rationem iam ſuſq; deq̃ ferimus, deæ ſimulachrum adpone. THE. Paſsim

Pallas Hippia. Glaucopis. Flaua. Pallas Trigemina. Lyndia. Opthalmitis. Cypariſsia. Chalsmitis. Ergatim. Neduſia. Cyriſtis. Soricentera. Arſenethæ. Armipotens. Mineruæ ſimulachrum.

in tēplis mulier stabat Panopliata, toruis & glaucis oculis, pallio tecta trifariam colorato, dextra hastam uibrans, & sinistra scutum habens cristallinum, Gorgonæo capite tectum, astante oliua uiridi, cum dracone superuolante noctua, sic.

PALLADIS IMAGO.

Vbi si nebulam detrahas, panopliata mulier uirum sapientem, aduersus omnes affectus, se armandum & uitijs uiriliter resistēdum significare uidetur, Aut Mineruam belli principem & inuentricem fuisse declarat, uelut Ciceroni secundo de nat. deorū placet. Belli principem fuisse decenter habetur effictum,

Mulier armata quid.

Nisi

Nisi enim sapienter bellum regatur, omnis belli defi- cit neruus, belligeransq; succumbit, Armaturam Lactantius eo refert, quod Mineruæ numen sanguinis effusione tantum placandum erat, & sacerdotes eius proprio cruore sacrificare cogebantur libro primo cap. 21, Toruitas oculorum, & glaucedo, uirum sapientem monent, ne blandius uitia contempletur, sed uelut hasta minitans abhorreat, Pallium trifariam coloratum candidi quippe, aurei & purpurei coloris, sapientiæ, cui præfuit Pallas, figuram præbuit, Nam cādidus color, Firmiano teste, sapientis simplicitatem respicit exuberantem, Aureus internitēs, sapientiæ uim fulgurantem, purpureus sapientiæ penetrantem fulgorem, Seruius peplo tectam scribit Palladem. grata distincto uarietate, & multiformem prudentiæ ationem significare ait, futurarū præiudiciū, longam hastā denotare scribunt. Et scutum cristallinum uiri sapientis magnam solertiam. qua se ipsum haud aliter intus diiudicat quam si in speculo cristallino ea cōtempletur quæ sunt ab extra. E V A. Ast scutum monstro tectum hoc est Gorgoneo capite, mirabile uidetur, sed uirum sapientem omnes malos affectus à se proscribere significat, admissos item, huius capitis instar, mortificare, Id pulchre Lucianus in colloquio quodā ostendit. Vbi Cupido interrogatus cur à Minerua sola abstineat, alios omnes lædens deos, Quia terribiliter inquit Minerua uidet, faciem ostentans uiperis quam maximopere reformido, Macrobius tamen ad Apollinem, cui

Pallas cur belli princeps.

Pallas sanguine tantū placanda.

Toruus oculorum quid.

Mineruę Pallium cur coloratum.

Mineruæ peplum quid.

Scutum cristallinum.

Caput Gorgoneum quid

cui Minerua præsidet, hoc est solem, quẽ grauiter pos/
Oliua cur Palladi sacra. sumus intueri, refert, Oliuam pacis dixerunt symbolũ
& propterea Mineruæ dicatã, ut bellum sapiẽter, pro
pter pacem suscitandum ostenderẽt, Diodorus ab hac
aliam scribit rationem sexto libro, dicit enim olearum
oleiq; educendi rationem Mineruæ attributam, Et an
te huius deæ ortum hanc arborem alijs syluestribus
intermixtam, Ouidius sexto transfor. ortum quandoq;
bellum scribit, utrum Pallas uel Neptunus Athenis
nomen imponere deberet, Vbi dij statuerint ut qui ge
neri humano rem cõmodiorem inuenisset is urbi no/
men imponeret, Cum igitur Neptunus tridente per-
cussisset terram equus emersit, Sed Pallade eandẽ per
hastam fortiter percuciente oliua in lucẽ prodijt, quæ
mortalibus commodior iudicata, Palladem uictricem
Cur draco cũ Pallade. effecit, & huic deæ sacra in posterum est habita, In
Dracone, qui Palladi astat Phidiæ solertem possumus
notare prudẽtiam, Dum semper Pallados effigiæ dra/
conem uigilantissimum animel adpingere cõsuererat,
uelut tacita innueret ambage, uirgunculas, (fuit enim
hæc dea uirginitatis numen) peruigili indigere cura ut
Noctua quare cum Mineruae pudor castus seruetur, & illibatus, Id quod etiamnum
glauca significat noctua quæ Marci Varronis autori
tate, noctu uigilat & uolat quoq;, uidens quæ auium
uulgus minime uidere potest, Cœlius scribit Rhodogi
nus Athenienses in Mineruæ gratiam nummis tam au
reis quam argenteis noctuam cum Palladis & Iouis
uultu

uultu excudisse. EVA. Non habuerunt aliam ab hac præfata Mineruæ imaginem ueteres? THEO. Habuerunt, Nam sedentem quandoque pinxerunt cum gallo, cornice, capite Gorgoneo & oliua, quandoq; item cum ariete, Vbi gallus sapienti frequenter uigilandum nulloq; tempore in otio quiescendum declarat, Nam temporis ales gallus est uigilijs maxime incumbens, Cornix annosa, sapientum consilia uiuida, rarißimeq; moritura denotat, de alijs dictum est. Sed arietis inuolubrum ad sapientiam alludit quæ Pallas est, qupd sic Martianus carmine probat. Virgo armata decens rerum sapientia Pallas. Palladem autem in cerebro residere, cui aries circuli animalis signum, dominatur, uel hoc argumento est quod hanc deam ex Iouis cerebro hoc est ex summi dei bonitate sine matre, quod est absq; terrena fece, procreatam fabulantur, Sapientiā in cerebro residere Plato quoq; his uerbis comprobare uidetur, Cerebrum inquit animæ nostræ principale habitaculum est, Sed cerebro arietem præesse Manilius sic declarat Lanigerum Pallas taurum Cytheræa tuetur. De Minerua nunc Euander uela complicabimus ut Martem attentemus. EVAND. Placet Theophraste.

Gallus et Cornix cur Mineruæ.

Aries quid cum Mineruа.

Pallas cur ex cerebro Ioui

Platonis opinio.

DE MARTE.

THEO. Martem sine patre, Naso progenitū docet, Iunonem etenim Floræ, Zephyri uxoris suasu in Olenio campo florem decerpsisse dicit, cuius odo-

Mars absque matre natus.

re percepto, Martem conceperit, eundemq; stato tempore genuerit, Nasonis uerba sub floræ persona hæc sunt Mars quoque, si nescis, per nostras editus artes.

Gradiuus. Iuppiter hoc, & adhuc nesciat usq; precor. Hunc Gradiuum nonnulli dictum asserunt, quasi gramineũ quod à gramine hoc est flore ortum traxerit, Ex quo gramineam coronam à militibus magni ductam uigesimo secundo libro, Plinius scribit, Quidam quod maribus præsit Martem dixere, siue Mamertem ut Sabinis placuit, Cicero Mauortem nominat secundo de natura deorum, quia magna uertat Albricus quòd belli deus sit & uiros deuoret, EVAN. Cornelius tacitus Martem Germanicum fuisse numẽ edocet Theophraste. THEO. Quod facile crediderim Euander, dum Germania ciuitates quasdam à Marte nominatas habeat, uelut Martis Burgum olim uilla, nũc Haßiæ metropolis quam Spanhemius Marchburgum à Marcomero, Marcomeri uigesimi sexti regis Francorum filio, dictam asserit, Mons Martis, Vestualiæ oppidum, ubi Martis tria adhuc cernũtur altaria, Marsburgũ item Metropolis Misniæ, Et Martinópolis saxoniæ ciuitas, ab Hunis deuastata, & ab Heinrico secundo, anno domini quarto, iterum erecta, Othmarshaim similiter Alsatiæ pagus, in quo Otho imperator Marti templum erexit & à se & Marte Othmarshaim quasi Othonis & Martis patriam nominauit, Græci & Latini hunc deum cognomento dixere Communẽ quod in con/

Mars unde dicatur.

Mauors.

Mars germanicum numen

Martisburgum.

Marchburgum.

Martinopolis in Saxonia

Othmarshaim Alsatiæ pagus

Mars deus cõmunis.

in conflictu indifferenter pugnantibus faueret, Ro/ Marsspiterm
mani patrem, dum Romulum & Rhemum urbis con
ditores huius filios crederent, Et Quirinum ab hasta Qyirirus.
quæ Sabinorum lingua quiris dicitur, Itē Cœcū quòd Coecus.
stratagemata plerunq; milites in nocte adorent, quæ
cœca est, Græci Thurium hoc est impetuose insultan-
tem, & Marmessum quod est Martialem, seu Bellico/ Thurius.
sum, Homerus Tyrannum nominat, quòd Mars in bel Marmessus.
lo nemini parcat, ac Theritā à Thero sua nutrice, Co/ Tyrannus.
ricolum item galeam concutientem, Oletorem quasi Therita.
grauantem, dum bello nihil grauius sit, Et sanguineū Coricolus.
sanguine gaudentem. Poetæ belligerum Bellipoten/
tem Armipotentem & armigerum uocitant, Et Or- Oletor.
pheus Androphonum quasi hominum interfectorem: Sanguineus.
Chalcoristem Homerus quasi arma ærea poßidētem,
Chalcaspim quoq; scutum ex ære habentem, Adama/ Belliger
ston inuictum. Daristhenen à lancea, & Hyppium Armipotens.
nam quidam equo insidentem pinxerunt. EVAN- Androphonos.
DER. Annis plusminus quadraginta sex Othmars- Chalcoristes.
hemij, cuius iam mentionem fecisti, in sacris ædibus Chalcaspis.
ex tholo Martis pepēdit idolum currum duobus equis Adamaston.
ignem euomentibus uectolorica & galea armatum,
ante se lupum, in rictu ouem portantem, habentem Daristhenes.
post se gallum, id quod maxime hic uides. Cuius rogo

MARTIS IMAGO.

Currus Martis quid.
Armatura quid
Equi duo quid.

Theophraste nunc quoque interpres esse uelis. THEO. volo & eo libentius quod hoc ualeam, attē de, Currus & equi militiam spectant cui Mars præfuit quem iratum, saltem equo bello habili, placandum ue terum credidit religio, Armaturam Diodorus primū Martem indicasse militibus scribit, ideoq; paßim effi/ ctum panopliatum, Equi duo Dimon & Phobon, me- tus sunt & terror, qui Martem trahunt hoc est præce dunt, statim enim ac bellum indicitur, hij equi ignem euomūt ut omnes territēt. Lupus ouē portans. Martis

sacri

ſacrificulos,hoc eſt milites concernit,qui aliena bona non aliter prædantur quàm lupus oues, etiã proprias Eſt enim Martiale animal lupus,Sed Gallum ideo iunxere Marti, qnod hæc auis omniũ ſit pugnaciſſima, criſta quippe, calcaribusq; armata, quodq; ſic pacis bita ſit impaciens,ut ſubinde militem truculentum mi/nimeq; paciferum,Martis pullum uulgo dicamus, ein kriegs henlin,uel quòd gallus militiæ multum conue/niat,quia uigil eſt & auroræ anteambulo,quam mili tes potiſſimum quibus populi commiſſi affectant,ſicut Hõmerus ſecundo Iliados pulchre oſtendit,belligeri Atridæ proles dormis ne Agamemnon ? Perpetuam noctem dormire haud principem dignum eſt.Cui populi cõmiſſi,& tanta negocia curæ.Lucianus item in Gallo,Martem Gallum adoleſcentem quidam in delicijs habuiſſe ſcribit,ubi etiam ſub typo auis,adoleſcẽ/tem intelligendum non inficiamur,Et ſic quæ petieras habes Euander,quæ nunc ſuperſunt? EVAN. Vt Ve/nerem attentes quum præ cæteris cultam nouimus.

Gallus cur Marti adſlet.

Non dormiẽdum principi uiro.

DE VENERE.

THEO. Veneres tres uulgatim poëtarum ſcripta celebrant,unam ex inguine Saturni & ſpuma maris quam ἀφροδίτην nominant. Alterã ex Dione,Iouis filiam & Aeneæ matrem, Tertiam cœli & Diei prolem, amoris ſynceri,puriq; præſidem,quam ura/niam quidam dixere,M.Varro quartam addidit, & Aſcartem uocat,ex Syro & Syrene enatam,Aſt quia Veneris

Veneres quatuor.

Veneris tam freques in omnium scriptis habetur usus,

Venus una pro alia bifariam.

subinde una ponitur pro alia, Sed bifariã, primo quia cœlestem naturam Venerem quamuis dixerunt ueteres, et causam singulorum effectuũ, Secundo quia mixtim quæq; Venus, hoc est rerum natura, in admirationem omnium, omnes inducat, Primam Aristophanes

Aphrodite Venus dicta.

Aphroditen, ut dictum est, uocat quod spernatis natura sit ἀφρώδης, id est spumosa, Aphrodisia dicimus quæ

Aphrodisia quid.

lasciua sunt & amatoria, Hesiodus eandẽ φιλομμειδέαν

Philomedea.

nominat, quod ex Cœli pudendis quæ μήδεα dicuntur apparuerit, Acidaliam multi quod curas inijciat quas

Acidalia.

græci ἀκηδίαν uocant, seu quòd ἀκίδας spicula dicunt quibus cupido iaculando utitur, Quidã Libitinã quòd

Libitina.

uitæ principio mortiq; anceps præsideat, Secundam complures ἐφίππον efferunt hoc est equestrẽ, ab Ae/

Venus equestris.

nea filio qui diuturna nauigatione fessus equum ascendit & matrem equestrem coli instituit. EVA. A uenustate. Venerem dictã arbitror Theophraste. THEO/

Venus unde dicta.

PHRAST. Non Euander, sed quod per eam omnia ueniant id est oriantur quemadmodum secundo de natura deorum Cicero testatur, & Iouianus Ponta. in

Verticorda.

carmine secundo Lyrico. Hanc Verticordã quoq; nominarunt, Cui Marcellus Romæ, deuicta Sicilia, non in urbe, sed ante portam Collinam templum magna mole & insigni porticu instructum erexit, ostendens

Veneris Dexiceon.

nimirum esse politicum Romanas mulieres nullam in urbe habuisse Venerẽ, hoc est caruisse luxuria, In Sa/

mo

mo Dexicreontem nominarunt, uel inde quod Dexi
creon nauta quidam, cum negociandi causa in Cyprũ
nauigare statuisset, Venus illi demandarit ne alia re
quam aqua dulci nauem grauaret, Ex qua, quum obe
diens fuisset, & aquæ nauigantibus maximus incre-
buisset defectus, magnam cõflauit pecuniam, propter
quod statuam deæ erexit & suo nomine in talionem
Dexicreontem nominauit, Aßirijs Melitta dicebatur, Melitta.
Arabibus Alitta, Eleis Vrania, Scythis Agrinipasa, Alitta.
Cyprijs Pytho, uel dea barbata aut Calua seu armata, Agrinipasa. Pytho.
Thebanis præpotens & Persis Mitra, Dionen itẽ à Barbata.
matre uocant, Macedones Pythionicen uel inde quod Dione.
Harpalus Macedoniæ regulus, cum Pythionicen uir-
ginem quandam amasset, Veneri templum ualde sum- Pithionice.
ptuosum erexit, & in amatæ gratiam sic inscripsit
πυθιονίκοσ ἀφροδίτοσ id est Veneri Pythionices, Epitra/ Epitragia.
giã quod hirco placãda foret, Exopolim quoq; quod Exopolis.
Alcamenes Phidiæ discipulus, Veneri statuam extra Hortulana.
oppidum statuisset, Hortulanã Romani dixere, quòd
hortorum custodiã, ut Varro docet, decimasexta Au/
gusti, huic cõmitterent, Spartani Migoniam à templo Migonia.
quòd Paris huic in Migonio post Troiæ deuastationẽ
erexit, Aegypti Elephantinam à loco eiusdem regio/ Elephantina.
nis ubi simulachrum ex ebore sculptum habuit: In Idalia.
Cypro Idaliam nominarunt à silua in qua religiose Calua.
culta est, Caluam Romani, dum enim Galli Romam

cepissent

cepissent, & pro fundis ac catapultis funes, ut capitolium quoq; expugnarent, non haberent, caluas fecerunt mulieres, ut ex capillis earum funes necterent, quæ in posterum Veneri sacra fecerunt, ut iterum ab eis succrescendo caluities cessaret, & sub hoc nomine in posterum uenerata est, Paphiã item à loco & Mechaniten quod est ad omnia expeditam, Imaginem Euander huius deæ nusquam fuisse certam, uel id Argumento est, quod in Papho effigiem habuit forma humana carentem, quæ latiore initio in tenuem ambitum, pyramidis modo uel metæ cacuminata assurgebat, quemadmodum apud Cornelium tacitum actorum diurnalium septimo legimus, Quod item in Eleo scopæ opus stabat, & Phidiæ, uno pede hircum, altero testudinẽ premens, In Cypro item Barbata uirili specie, & habitu muliebri eadem uidebatur dea, Romæ pectinem in dextra tenui & concham marinam in sinistra, Phœnices sub stellæ figura hanc coluerunt quam Heosphorum dixere, Et Praxatiles statuarius in Guidram ridentem & nudam ex marmore sculpsit quæ sinistra pudenda tegeret. EVAN. Veneris simulachrũ sedens aliquando per Canachum formatum uidi polum gestans in capite, & una manuum papauer, altera malum. THE. Protheo tot non ascripserunt figuras Euander, quemuis credo, singularem pro uoto sibi effinxisse, Hanc Lacedæmones caput habere obuelatum pinxerunt pedicis ligatam, Et Phryges iuxta Caiacum

Paphia. Mechanite. Paphia Venus. Venus Elea. Venus Cypria. Venus stella. Venus à Canacho for. Venus Lacedæm.

iſcum fluuium ſub bouis figura ueneratam quoque legimus, tamen præ cæteris communior fuit ut cum ſtaret ſatellitio elegans mulier coronata roſis, in dextra habēs caliptrā. Satellitium fuit Gratiarū chorus, Vulcanus, Mercurius, Suada, Cupido, Volantes albæ columbæ & cygni. EVAN. Hanc rheda uehi quandoque fingunt, quam aues præfatæ trahant hoc modo.

VENERIS IMAGO.

THEO. Omnia fabuloſa uidentur, ſed uera receſſus oſtendit. EVAN. Quæ? dic ea. THEO. Attende, nam ordinē percipies: Quia Veneri ſuperius hemi-

Cur Venus sub stella uenerata.

speriũ Phœnices attribuunt, statuam in pyramidẽ fastigiatã solis typũ referrre aiunt, qui radios in principio latos, & à se elongatos, lanceolæ instar tenuiores eijcit, Sed scopæ opus pede hircũ premẽs politicũ esse docet et honestũ, si mulieres hircũ, hoc est libidinẽ refrenent, libidinosissimũ enim est animal hircus: Testudo aũt uel domiporta, debere mulieres ædiũ esse custodes innuit, & silentij amatrices, id quod Plutarchus quoq; monet, dum Aegyptias mulieres pro patrio ritu calceorum usui caruisse testatur, ut domi manere, domumq; custodire cogerentur, dum item non loqui illis concessum asserit, nisi cum uiris aut per suos uiros Venus barbata muliebri habitu, utriusque sexus participationem significat, Amoris enim incendio & uiri & mulieres pari lance accenduntur: Vnde nimirum contigit ut Caluus Venerem deum nominauerit, & Leuinus Venerem almum dixerit, Marone subscribente, qui secundo Aeneidos inquit:

Cur hircũ premat & testudinem.

Mos Aegyptiarũ mulierũ.

Venus cur barbata.

Venus cur dicatur deus.

Descendo, ac ducente deo flammam inter & hostes
Expedior.

Pecten Veneris quid.

Pectinẽ in dextra significare testãtur quot Romanis mulieribus aliquando fœdus obrepserit capitis pruritus, sic ut depilatæ omnes cõparuerint, nullusq; amplius pectinũ fuerit usus: Vbi Veneri nuncupatas uotis rursus succreuerint pili, & in gratiam Veneris statuæ pectinem addiderint. Alij tamen, aliam pectinis addunt rationem, sicut in nomine comparet, quando

hanc caluam uocari diximus. Concha nulli dearum rectius adscribi poterat, quàm Veneri, uel ob candorem quem cum Venere concha cõmunem habet, uel quia partus concharum margaritæ sunt mulierum ornamenta, seu quot Venus in Cyprum primo per concham inuecta sit. EVAND. Ast sub stellæ figura hanc cultam quid habet? THEO. Veneris stellam, hoc est, Phosphorum uniuersi cœli, sicut astrorum narrant periti, maximum esse ornamentum. EVANDER, Praxatilem uero ridentem et nudam, ut sinistra locum tegeret obscœnum effinxisse miror, quum alij uestitam formarint. THEOPHRAST. Risum à poëtis mutuauit Praxatiles, qui subinde ridentem nominant, & maxime Homerus in multis locis, ac Theocritus in Cenocleipta, cui χάμάτης γιλάοσα dicitur, hoc est, ridens mater, quot Veneris furtiuum opus cum risu nunquam non perficitur. Nuditas amatorum mores concernit, quibus nulla factorum teguntur, sed cuncta aperta habentur: Vel si teguntur, sinistra teguntur, quæ in omnes actus tardior est manus. In capite polus, dijs cœlestibus imperitare denotat, & papauer in manu ac malum, fœcunditatem cui Venus præfuit Quod autem Lacædemones obuoluto capite eam pinxere, castitatem patriæ mulierum respicit, sed pedicis uinctam fascinationem importat, qua mulieres uiros etiam prudentißimos uisu saltẽ ligant,

Concha cur Veneri.

Cur Venus sub stella ueneRata.

Cur Venus ridens & tecta.

Venus cur nuda.

ſicut etiamnum ex prouerbio colligimus mulieris oculos. Vide Eraſmi Chyliad. EVAN. Phriges hanc ſub bouis effigie coluiſſe modo dixiſti, quid hoc eſt? THE. Bos fertilitatis ſymbolum eſt, cui Venus præſidet, dum omnium productorum quaſi mater habetur. EVAN. Cur roſis coronata communior figura comparuit? THEO. Iouianum Pontanum audi, qui cauſam reddit in primo Eridani:

Bos fertilitatis ſymbolum.

Venus cur roſis coronata.

Pectebat Cytharea comas, madidumq; capillum
Siccabat, Charites carmina lecta canunt.
Ad cantum ſatyri properant, ad carmina Nimphæ,
Carmina de tacitis ſæpibus hauſta bibunt.
Hinc aliquis petulans auſus prodire, Dionem
Intuitur, docta dum linit ora manu.
Erubuit pudibunda, ruborq; per ora cucurrit
Occupat & teneras purpura grata genas.
Mox interq; roſas, interq; roſeta refugit,
Delitet, & molles ſpirat ab ore crocos.
Dum ſpirat funditq; crocos, dum purpura fulget
Concipit afflatus Dedala terra deæ.
Hinc & purpureum flores traxere colorem
Quæq; prius candor, purpura facta roſa eſt.
Has legite, his teneræ crines ornate puellæ
Pæſtano niteat lucida rore coma.
Vere roſas, æſtate roſas diffundite diuæ
Spirent templa roſas, ipſe & olete roſas.

EVAN. Hæc de roſis, ſed caliptram quomodo inter-

pretantur

tantur mythici & Gratias? THEO. Vt mulieris castæ procis urgentibus constantiam denotet caliptra, Tres uero Gratiæ, hoc est, nudæ sine fuco uirgines, ut annorum sint concilatrices, quæ per Mercurij conuenientem sermonem Suadam aduocent, ut persuadendi uim cum Vulcano ingerat, qui ignis est, in hoc æstuans ut quæ uerborum lænocinio persuasa igne, id est, amore flagrent. De Cupidine suo capitulo quoq; dicetur. EVAN. Ast quæ columbarum significatio est, & cygnorum? THE. Columbas Veneri Seruius fuisse in delicijs scribit, propter frequentem fœtum & coitum, Mancinellus ob albedinem, quæ mulierũ concernat lauticiam, sed Lactantius Grammaticus ad fabulam quandam refert: Scribit enim Venerem & Cupidinem lasciua contentione quandoq; certasse, uter plures sibi flores colligere posset, ubi quum Cupido alis adiutus Venerem ferme superaßet, nymphã quandam Veneri suppetias dedisse, unde cupidinem iratum eandem in auem mutasse docet, quæ Græcis Peristera, Latinis columba dicitur: Tamẽ ne propter Venerem frustra luisset uirgo, cautum sit ut semper par columbarum pro récompensa Veneri adstent. Fabulam Naso multis tractat. Cygnos item huic numini ob candorem quoq; attribuunt, quem subglaucum habẽt maris instar unde orta est, Mancinellus propter cantus dulcedinem adstare ait, dum animantium animos cantu maxime trahi nouerimus: Passeres quoque uelut libidinis

Cur Gratiæ cum Venere cur Mercurius Suada, uid.

Venus cur se cum colũbas habeat.

Peristera auis.

Cygnus cur Veneri facer.

Passeres cur Veneri.

bidinis typum sæpissime auibus præfatis addunt, sunt enim tam efferatæ libidinis ut etiã passeribus uescẽtes in uenerẽ occumbant: Sic etiam Euander de Venere pensum quoq; dedimus, nunc de Vulcano narraturi Veneris marito.

DE VVLCANO.

THEOPRASTVS EVANDER.

Notatur gentium noua religio.

THEO. Vel in Vulcano quoque gentiũ uecordem notaueris insaniam Euander, nihiliq; superstitionem, dum magnis dijs hunc adnumerandũ censuerũt, claudum, mallio, forcipe, ac ferraria arte uictus gratia inter Cyclopes laborantẽ, & egentẽ quandoq;, quum deo labor non conueniat, neq; illi egestas incumbere possit, penes quem omnis omnium est copia rerũ atq; thesaurus infinitus. Vulcanos ergo quatuor fuisse Tullius scribit secundo de natura deorũ libro. Primũ enim Cœli filium, Apollinis & Mineruæ patrẽ asserit, Secundum Nili filium, quẽ Aegyptij Opam nominarũt, Tertium qui patrem habuerit Menelaum, regem insularum Vulcaniarum, Et quartum Iouis & Iunonis prolẽ, deorum fabrum, & Veneris maritũ cuius nunc mẽtionem faciemus, Huic apud Aethnam notissimum Siciliæ montem, templum erexerunt multo honore celebratũ, ac septo circundatũ, in quo ignis inextinctus seu perpetuus asseruabatur, cum ea canum perpeti custodia, ut qui caste pieq; hoc intrassent, canes illis uelut beneuolis adblandiebantur, quique scelere aliquo polluti,

Vulcani quatuor fuere.

Templum Vulcani mirabile.

poluti mordicus in illos irruerent, laceraret'q;. EVA. Sed quàm huius euētus causam, si sollicitius perquiras, arbitraris Theophraste? ego cœlitus id fieri dixerim. THEO. Et ego immundorum spirituum fallaciosæ acceptum refero sedulitati, quando unum illis studiū est, in tendiculam, per momenta rationalem animam præcipitasse, fiat id quoquo modo poßit uel per Vulcani uel per alterius idoli cultum, Sed audi Euander cur hunc Lemnium dixerint, ut clarius tibi ueterum innotescat explodenda uanitas, & nusquam prius audita furiosa superstitio, Scribit enim Homerus in fine primi libri Iliados, Iouem aliquando cū Iunone, quod inter coniuges non ita rarum est, rixatū, & denuo ad uerbera raptum, Sed Vulcanum Iunoni subsidium dedisse, idq; Iouem egre tulisse, & Vulcanum pede cōprehensum, in Lemnum præcipitasse, quem incolæ sustulerunt ac pro Deo deorumq; fabro coluerint et Lēnium dixerint deum, quem græci γελωτοποιόν: id est morionē, dū in aliorū deorū cōuiuio claudicatiōe risum moueat, & calicē matri præbēs morionis instar ridicula loquatur, Sed Phurnutus fabulosa esse docet & aliud nihil significare quā ante instrumentorū, quibus ignis excutitur, inuentionē. Iouē in terrā impetuose Vulcanū misisse hoc ést fulmē, à quo in Lēno insula primus ignis accēsus sit, quē incolæ postea uelut deū perpetua coluerunt reuerētia, & ceu sacrum inextinguibilē in tēplo de quo dictū est asseruarūt, Et ignipotentē Vulcanū nominarūt q Ioui cū trib. Cyclopib. Brōte

Cur hoc templum huius euentus.

Vulcanus cur Lemnius.

Vulcanus morio.

Ignis primus in Lemno.

Ignipotens.

Sterope, & Pyracmone sua fabricarit fulmina, Unde Mulciberum quoq; uocarũt quod ferrũ per ignem molle redderet, & pro uoto ad queuis habile perduceret, Syculi Aethneum dixere quod in Aetna tẽplum sicut dictum est habuerit admirabilis euentus, Dori Eloum uocitarunt, Claudum multi & tardipedem, propter sui pedis iacturam, quam à casu in Lemnon habuit, Clytotechnen quidam uel Technodictũ quasi ingeniosum artificem, quòd domuum structuram primus edocuerit quum prius in antri habitassent homines, quod item Iunoni sellam fabricarit eo ingenio & artẽ elaboratam ut quoties Iuno sederet, in eam statim hoc modo se uinctam sentiret, ut nemo quàm Vulcanus artis magister ea uincula soluere posset, Vbi quãdoq; dijs omnibus solutionem negauit, Baccho excepto qui precibus fabrum uicit, ut Iunonem liberaret, significandum fortaßis Bacchum, hoc est uinũ, ea posse quæ sæpius dij omnes hoc est maximus potẽtatus nequeat, Vulcanum fabrum pinxerunt cæruleo tectum pileo claudum & deformem, Iconem hic pono.

Mulciber.

Eloys.

Claudus.

Clitotechnes.

Thechnodicton.

Cur Bacchus Vulcanũ precibus uicerit.

Vulcani imago.

VVLCANI IMAGO.

EVAN. Oedipum præsta Theophraste & imaginem expone. THEO. Eusebius id facit & Vulcanum ignis uirtutem interpretatur, Pileum autem cæruleum uniuersi cœli reuolutionem, ubi integer synce/rusq; Vulcanus id est ignis inueniatur, qui si de cœlo labatur, claudicet, id est imbecillior inueniatur. Quo/rum hunc à simijs enutritum poetarum fabulæ narrãt ignis naturam respicit, qui haud aliter singula informat & imitatur quàm simia deformosissimũ animal, Nunc Euander de Vesta dicemus quæ Vulcano maxi

Pileus cæruleus quid.

Vulcanus cur à simijs enut.

me

me iungitur dum hanc ignem quoq; arbitrati ſunt quã doque. EVAN. Exordire igitur ut portum denuo at/ tingamus optatum.

DE VESTA.

THEOPHRAST. EVAND.

Duæ Veſtæ.

THEO: Duæ Veſtæ celebres ueteribus extiterunt quæ dearũ uicæ cultæ, Prima Saturni mater ædium ſtructurarum inuentrix Diodoro aſſerente quũ prius antra inhabitanda fuerant, Cui Plato ante alios deos maxime ſacrificatum docet, quod hanc diuinorũ ſtabile fundamentum crederent, ſeu domicilium, uel larem potius, hoc eſt ignis focum, Secunda eiuſdem dei ex Ope hoc eſt terra filia quod à foco in ſublimi ignis ſeu inflammatio accendatur, quam uirginitatis deam arbitrati ſunt, & ſex uirgines aſſeclas dedernnt, quæ perpetuum ſic cuſtodirent ignem ut ſi per negligentiam extingueretur à pontifice uerberarentur, aut ſi una uirginitatem amiſiſſet uiua defoderetur, Ambarum tanta eſt confuſio ut unam pro altera ponãt. Tamen eas id diſcriminis inuicem ſeparat ut quando Veſtam terram inſinuamus, Saturni matrẽ intelligamus, Quum ignem, Saturni filiam. EVA. Aſt ſub aqua figura coluerunt ambas? THE. Primã ſub muliebri cum tympano, Alteram ſub uirginea in foco ignem conſeruantem, ut hic comparet.

Veſta lares, aut focus.

Veſtales ſex

Veſtæ effigies.

VESTAE IMAGO.

EVAN. Sed primæ cur tympanum, dederũt? THEO. Quòd uelut tympanum, uentos in se contineat tellus. EVA. Ast ignem uirginitatis deæ adscribi mirabile est. THE. Non, quemadmodũ enim ignis ex se absq; alterius rei cõmixtione nihil parit, ita Vestæ huius imago, uirgines sine legitimi mariti copula nihil parituras, monet. EVA. Vestam unde dictam arbitraris. THEO. A'πὸ τῆς ἑστίας hoc est à foco in quo ignis alitur, per focum terram intellige, & primam Vestam Nã altera à uestitu nominatur quod ignis id est Sol, terrã uarijs herbis & floribus uestiat. nũc de Neptuno.

Ignis Vestalium quid.

Vesta à foco.

DE

DE NEPTVNO.

THEOPHRASTVS EVANDER.

Neptunus unde dicatur. THEO. Neptunus maris dominus fuit Saturni & Opis filius, maritus amphitrites, à nãdo dictus si/cut Ciceroni placet, uel ut Varro existimat à nubẽdo quòd mare terras nubat hoc est cooperiat, unde Eno/sogæus quoq; dictus est quasi terram concutiens, uel Hippius siue Equester quod ex eo & Pegaside, equus alatus quem Pegasum dixere, natus sit, uel quòd tri/dentis ictu ex terra equum exciuerit, Cui ob hoc, Illi-rici quaterno anno quatuor equos in mare proiece/rint, Seu quòd primus equos domuerit & equitãdi ar/tem edocuerit, Poetæ Liquidium dixere, quòd terram liquefaciat: Tridentiferum alij à tridente, & Taurici/pitem, quod tauros in sacrificijs illi imolarent: Onche/sium à loco ubi templum habuit, Tenarium item à Te/naro in quo delubro honoratus est, Martianus Portu/numus nominat quod naues cõmode in portum dedu/xerit, Et Canopus multi quòd templum à Canapo sibi erectum habuit. EVAN. Germanicũ numen fuisse Ne/ptunum prædicant. THE. Hoc inde colligimus, quòd Etlinge oppido Rheni, nunc sub Marchionum Baden/sium ductu militante, & à Troianis condito, Phorcis Neptuno sumptuosissimum templum erexit & oppi-dum Posidonopolim quod est neptuni ciuitatem dixit, quòd postea Neptingen dixere à Neptuno, sed ortho/doxæ fidei addictum ne ethnicum nomẽ retineret Et/lingen

Enosigæus. Equester. Liquidius. Tridentifer. Tauriceps. Tenarius. Portunus. Canopus. Neptunus germanicum numen. Etlingen oppidum Rheni Neptingen à Neptuno. Etlingen.

lingen uocauere, Imaginē Neptuno addixerunt qualem hic uides.

NEPTVNI IMAGO.

Homo nudus equo insidens cum tridente mare tranabat, quem Tritones ceu regem natando sequebantur & seruitium, præstabant, quæ omnia Neptuni inuentum respiciunt, Nam pro Cretensium allegato, artem nauigandi in classes ordinauit, eiq; arti à Saturno primo ordinatus est præfectus aut deus. Diodoro scribente 6 lib. qui ob hoc Neptunum mari quoq; impe- Neptunus artem nauig. docuit.

impe-

imperasse & à nauigantibus sacra accepisse testatur, Cur equo insideat tridente armatus supra dictum est quando Neptuni facta nominum est mentio. Tritones monstra marina Plinius asserit, trigesimo secũdo suæ historiæ, conchis canẽtia, hæc item de Neptuno suffitiant Euander, nunc de Cerere.

DE CERERE.

THEO. Ceres igitur Saturni & Opis filia, prima litera, ut Cicero secundo de natura deorũ scribit, propter affinitatem mutata, à gerendis frugibus dicta est, Nam prima frugum docuit usum prius saltem pro cibo glandibus existentibus, sicut elegãter quinto transformationum Ouidius scribit dicens.

Ceres unde.

Prima Ceres unco glebam dimouit aratro
Prima dedit fruges alimentaq; mitia terris.

Ceret agricul turę inuẽtrix.

Id sexto lib. Diodorus quoq; Siculus docet, qui & leges atq; iura Cererem inuenisse testatur & inde θεσμοφόρον, dictam, quasi legislatricem, quod etiamnũ Ouidius præfato libro indicat.

Prima dedit leges, Cereris sunt omnia munus,

Ceres prima leges dedit

Varro à creo dictã arbitratur quasi omnium frugum creatricem, Tageatæ καρποφόρον propterea dixerũt id est feracem seu frugiferam, Latini Almam ab alendo nominarunt, dum mediantibus frugibus, cuncta alat, Siculi Catinam ab oppido, in quo templum Ceres habuit uiris clausum & mulieribus patulum, Flauam itẽ ab aristis quæ communiter flauæ sunt, Anaxidoram

Ceres καρποφόρον. Catina Faua.

quidam

quidam quod est fruges subministrantem, Reginã com Reginæ. Milesia.
plures propter nobile inuentum, & Milesiam à Mile. Sacrifera.
to ubi templum habuit, facis multi baiulam seu facife
ram quod dum filiam amisisset proserpinam, obraptũ
Plutonis. Facem, hanc inueniendam accendit non ex-
tinguibilem, Quod mythicum est, nam Proserpinam Quid raptus
lunam interpretantur, quæ dum silet tenebricosa. ra- proserpinæ.
pta per Plutonem hoc est terrã dicitur. Spiciferam i/
tem, quod spicas atq; fruges plantandi artẽ prima de- Eunalosia.
derit, Et Eunolosiam liberalem, cui agricolæ cõmes- Frugibus in horreum collectis.
sando festum celebrabant, quod in hodiernum diẽ no/
strates obseruant & Erngans uel sichel henki nomi-
nant, Hesichius Simalidam dixit quod ẽst pistricẽ, Nã Erugans. Sichel henkl.
pinsere docuit panes, Et Laniferam quod hanc primo Simalida.
docuisse oues enutrire crederent, Eleusiniam quod ci/ Lanifera. Eleusinia.
ues Eleusi oppidi, hanc delubro propter suum inuen/ Aphricana.
tum celebrassent, Barbari Aphricanam dixere quod
hanc uiduæ eius regionis uelut moniales colerent, & Charthedon.
Charchedoniam à Carthagine quod ibidem cũ Bac/
cho templum commune haberet. EVA. Eandem noli
oberrare chordam & relictis huius idoli nominibus
simulachrum ostende. THE. Hoc cum spicea pinxe/
runt corona, sedens, una manuum aristas tenens ali/ Cereris imago.
quod, altera papaueris multa capita, quemadmodum
hæc pictura ostendit.

CERERIS IMAGO.

Cereris altera imago.

Albricus inter duas arbores stantem fingit pomis onustas mulierem pannosam, præcinctam, & ocreis indutam dextra ligonem habẽs, sinistra falcem messoriam, Cuius dextrum latus duo claudebant agricolæ metens unus & alter triturans præsentibus Apolline & Iunone. Prima Cereris imago clarior est quàm quòd expositione indigeat, Altera penitus agriculturam respicit, cuius inuentricem fuisse Cererem uno ore dixerunt omnes, sed mancam aut sterilem sine Iunone, hoc est aere, & Apolline quod est sole, quẽ

Imaginis expositio.

Macro-

Macrobius uniuersi mũdi temperaturam nominauit. EVAN. Stephanus græcus ab his duabus aliam huius deæ imaginẽ ponit. Nam mulierẽ equino capite Cererem fingit & iubato, petra insidentem, tunica ad talos demissa, draconũ annexis & ferarũ iconibus, una manũ delphinem, altera columbã portantem, quam imaginẽ nusquã hactenus interpretatã uidi, nam omnes solertis rerum indagatoris, hanc adscribũt iudicio, tu aũt Theoph. si quid habeas rogo depromas. THEO. Certi nihil habeo Euander, sed mulierẽ equino & iubato capite fertilitatẽ terræ significare facile crediderim, quum Cererem quæ agriculturam docuit, subinde pro terra poni constet, quæ fertilis est, & equorum medio plantatur, maxime iubatorum, qui seminis profusione abundant, nam tonsis eiusdem defectum esse liquido patet, inde nihil creare possunt. Petrã uastam Cereris molem interpretor, quum lapides Cereris hoc est, terræ ossa Naso dixerit, sed mulierem prolixa tunica indutam, sedentem, Cereris uel terræ latitudinem & immobilitatẽ. Dracones ferasq; annexas cum delphino & columba Cereris potestatem qua cuncta terræ moles alit, licet columbam fertilitati quoq; terræ adscribere possimus, quæ decies in anno geminos parit, Plinio teste. Sic habes Euander quæ deos concernunt magnos aut penates, Iam de selectis paucula addã, ne sine correlario (quod dicitur) à me discedas. EVA. Recte de Iano igitur exordire. THE. Attende.

Cereris tertia imago.

Equi iubati seminis sunt fertiles.

Petra quid.

Cereris prolixa tunica qd.

Columba decies parit.

DE IANO.

THEOPHRASTVS EVANDER.

THEO. Nunc secundum de dijs auspicaturi librum Euander, penatibus absolutis, selectos, ne non omnem mouisse rudetẽ uidear, tẽtabimus. EVAN. Quos dicis selectos? THE. Ianũ, Saturnũ, Geniũ, Plutũ. Bacchũ, Solẽ, Lunã, et Tellurẽ. EVA. Cur selectos? THE. Quod eorũ numina paßim usitatiora forent. EVAN. Dic ergo de Iano quæ habes. THEO. Seculo igitur Ianus Latiũ rexit, cũ Saturno, quo caua arborũ domus et spõte nascẽtia seu uenatus, cibũ fontisq; scaturigo potũ præbebãt, aureũ id uocabant, qui apotheosi uel ideo dotatus, quod religione deditus, iustũ rectũq; coleret, citraq; Vicinarũ regionũ inuidiã, mitis suo præesset regno. Nã ueterũ tunc genuina fuit solertia Q. Fab. Pictore asserẽte, ut Principes deos facerent, quos nullo uindice uel metu, sed sua spõte fidẽ colere, ac cuiq; suũ attribuere notaßẽt, Hũc ueterũ pietas omni principio tutelarẽ deũ adscripsit; et ædiũ introitus quoq; sacros illi dixit. Quorũ etiamnũ Ouid. I Fast. uoluisse cõprobatur, quãdo Ianũ contra Cicer. placita à ianua dictũ perdocet. Cicero enim Eanũ rectius dici contendit, quod sol quẽ Ianum nominat perpetuo eat, faciẽs transitũ ab orientali plaga in occidentalẽ. Iunoniũ appellitant cõplures quasi omnium mensiũ ingressus tenentẽ, dum per Ianuariũ, sibi dicatũ, in cuiusuis mensis calendas, quibus Iuno præest, tramitẽ faciat. Consinium alij à con-

Dij selecti qui.

Aureum seculum.

Ianus cur deus.

Veteres quos principes deos fecerint.

Ianus à ianua.

Iunonius.

Iuno preest calendis.

Consinius.

alij à conserēdo, id est propagine generis humani, quæ Iani, hoc est solis ductu Macrobio teste cōseritur. Alij Quirinum dixere quasi bellorum potentem, ab hasta quam Curim Sabini nominant, Aut Patultiū & Clusium, quod belli tempore ualuæ eius templi paterent, pacis clauderentur. Bicipitem quidam aut bifrontem, seu Quadrifrontē, & clauigerum, de quibus sequēter quādo Iani interpretabimur simulachrū, dicturi sumus. EVAN. Quale fuit huius dei simulachrū? THE. Numa Pompilius à Romulo, primus Romanorū rex, pius ac superstitiosa ferè religione impeditus, sicut aperte de simulata religione Val. Maximus, ostendit Ianum, quod ad initium aurei seculi, quando generis humani subpullulauit propago, ius & pacem coluisset, quam Ninus rex ad Finem eiusdē seculi noua regnandi cupiditate, Quinto Fabio scribente, infregit, tali figura colendum statuit, ut sedeat in regis solio coronatus, bifrons, dextra occupante uectem & græcum elementum τ sinistra clauem ; & ι suffultis pedibus duodecim aris. Hic tamen Phœnicibus aliter delineatus paßim in templis cōparuit. Nam Draconē in orbē circumactum, caudamq; suam deuorantem Ianū pinxerunt, omnibus tamē in receßu quid continētibus. Nam solium & corona Ianum regem fuisse redarguunt. Bifrontem quòd omnia quæ ante, quæq; post tergum essent intueretur, regibus nimirū & quibus populi commißi

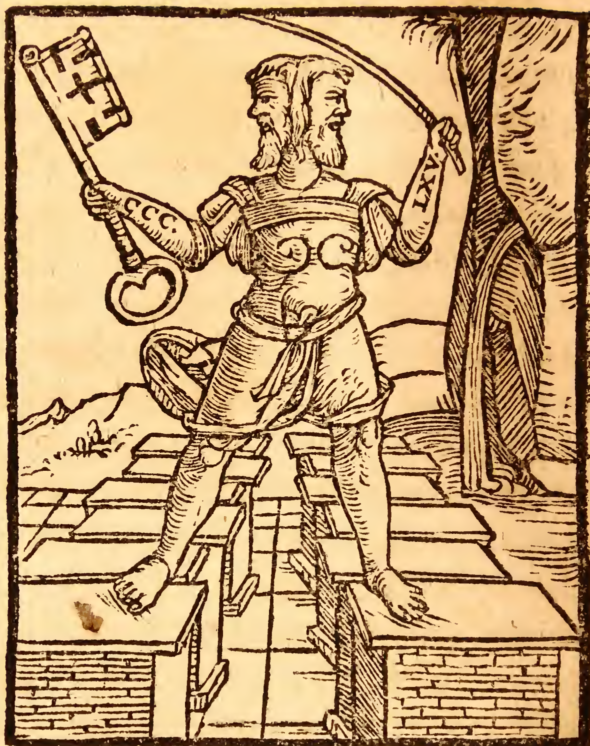
Quirinus.
Curis quid.
Patultius
Clusius.
Biceps.
Quadrifrons.
Clauiger.

Ianus à Pomphilio uenerari cepit.

Imaginis expositio.

Ianus cur Bifrons.

IMAGO IANI.

miſsi lucidum exemplar, quippe ut præteritarum futu-
rarumq; ſingulariter excolant memoriã, Macrobius
prmo Saturn. Bifrontem fuiſſe ſcribit, quod Ianũ Pom
Ianus ſol. pilij ſeculo, ſolem crediderint, qui utriuſq; ianuæ cœle
ſtis potens ſit, & mane exoriens diẽ aperiat, occidens
ueſperi, claudat, Cornelius Baſſas in libro de dijs ſu-
perni, inferniq; regni Ianum ſcribit portitorem, ideo-
Ianus portitor. que bifrontem dictum. Sed quidam uertũnum & Ia-
Vertumnus. num rebus uendendis & emendis præfuiſſe docent,
Iani biceps. ideoque ambos bicipites nuncupatos, hoc eſt uerſutos.
ſicut

ſicut ferè omnes cenſentur mercatores aut qui uēden do ſua diſtrahunt. Quidam bifrontem bilinguemq; i/deo teſtantur effictum, quod græcam linguam immi/ſcuerit Romanæ, utrāq; enim calluit, quæ poſtea annis abactis, Germanos quoq; attigerit, uelut ex græcorum patet idiomate dum θύραν quod Latini ianuā Germani ein thur nominant. θύριον item quod latini hoſtiolum Germani ein thurlin, ὑπέρθυρον ſuperius limen, uulgo eint uber thurlin, Græci ἀμῶς, Latini uas, nos eimer, ἄιθαξ lacerta, nos Edechs, λάκος, lacus, lach, ζευγλὴ, later ziegel, quarum dictionū curioſus indagator in noſtra lingua uel plauſtra quædā inueniat. EVAN. Aliam ego rationē duorū adduxiſſem capitū Theophraſte. THE. Quam? EVA. Quot fœderibus præſidem Ianū habuerint, Romulo enim & Tatio ſimul redeuntibus in gratiā, ratū eſſe publicitus, hiſtoriæ narrant quot Ianus biceps in utriuſq; regno haud aliter cole/retur, q̄ ſi inter hos principes fœdus cōpegiſſet, & autor cōcordiæ foret: Macrob. quadrifrontē formatum ait, quod ſol quē Ianum dixerāt annū in quatuor tempora diuiſum regat, aut clymata mūdi uniuerſa reſpi/ciat. Sed uectem cur ſiniſtra gerit & clauem dextra? THE. Ea Quint. Fab. ſimbolū interpretatur, q̄ Ianus ad pudorē & ſanctimoniū domorū primus ualuas, ſeras, uectes, repagula & claues excogitari, Vel q̄ Ianū utriuſq; Ianuæ cœleſtis ianitorē crediderint. EVAN. De trib. Græcorū elemētis quæ narras Theophraſte?

Ianus bilinguis.

Quædam dictiones græcæ etiam Germanis in uſu.

Ianus fœderū deus.

Quadrifrons cur Ianus.

Ianus cur clauem et uectem gerat.

THEO.

THEO. Quæ Plinius habet, qui hoc Ianum temporis æui regem fuisse seu deum, ostendere scribit. Nam trecentorum quinquaginta quinq; numerum includunt, quod dies aliquando annos habuit, & trecentum significat, & quinquaginta. & quinq;, Plinius libro 34 capite septimo, idem duodecim aræ denotant, quas Ianus singulis mensibus ad cuiusuis Calendas cum sacris & uini oblatione adornari instituit. Draco autem Phœnicum in se reuolutus, mundum ueteribus Ianum dictum esse ostendit, qui ex seipso alitur, atque in se reuoluitur, Macrobio doctore. Hæc de Iano Euander, cui Quintus Fabius Pictor Saturnum coëtaneum fuisse scribit, unde de iam præfato dẽo paucula quoque disseremus, attende.

Saturnus Iano coëtaneus.

DE SATVRNO.

THEOPHRASTVS EVANDER.

Saturnus Cœli & Hecat. filius.

Saturnus unde dictus.

THEO. Saturnus igitur Cœli & Hecates filius, quẽ principem deorum uana Carthaginensium ueneratа est religio, à Saturno dictus inquit Isidorus quod hyeme quæ illi sacrata est, homines saturet, uel ꝙ annis saturetur ut Cic. testatur, aut quot se in deuorãdis liberis saturet, seu à satu uelut Macrobio placet, quia peritiem ruris & satorũ primus edocuit, agrosq; stercorando in melius cõmutauit, unde Sterculium quandoq; nominatũ legimus. Quidã à mẽbro uirili dictum uolũt, quod ueteres σάθων nominarũt. Nã Cœli patris abscidisse pudẽda Saturnũ memorãt. Maro uisitatorẽ dixit, sic uisitator curua seruans sub imagine falcem.

Serculius.

Visitator.

Inde

Inde fortaßis quòd uites quandoq; seuerit, Is tali con stabat imagine, Vir stabat cano capillitio, sed promissa nigra, in pectusq; uergente barba, ægris pedibus, sub tristis, pallidus, seu glaucus, pileo tectus, cum dextra falce armata atq; serpēte in sese retorta, Sinistra filiū paruū ori deuorandum admouens, Compedibus seu laneo uinculo impeditus, quem Ops sua coniunx pa/nem egenti offerens uelut assecla sequebatur.

SATVRNI IMAGO.

Saturni imago.

Quæ omnia fabulosa uidentur, sed grypho decla/rato quid ueri comparebit Euander, Canitiem enim

hyemem totius anni molestißimam partem denotare fatentur mythici Saturno sacram, niuibusq; ceu canis albicantem, Argumento sunt festa quæ Saturnalia dicta & per mensem decembrem celebrata. Pythagoras ad hanc canitiem quoq; alludere uidetur, quando ueri pueritiã accõmodat, Aestati adolescentiam, Iuuẽtam autumno, & hyemi tristem senectutem, ab omni negotiorum functione quemuis relaxantem, Sed promissa nigricans barba, aureum seculum quod Saturno regnante fuit significare palam est, quo nemo senescebat, nullusq; aliqua canorũ torquebatur molestia, Hoc proclus innuisse Diadochus uidetur, quando uitã sub saturno καθαρὰν καὶ ἄλυπον καὶ ἀπαθῆ id est puram & tristitiæ ac perturbationum dixit expertem. EVA. Cur ægris pedibus hunc pinxerunt? THEOP. Quia omnium planetarũ tardißimi motus est, ut, qui trigesimo anno, istis asserentibus qui astra norunt, pensum suũ absoluit. EVA. Cur pallidus uel Glaucus? THE. Quia ambas mortiferas qualitates habet Saturnus, nam complexionis atrobilariæ est, frigidæ & siccæ, Id uerum esse Ptolomeus probare uidetur in libro de Iudicijs astrorum, quando inquit fœtus sub dominio Saturni aut cõceptus aut natus, fuscum seu glaucũ assequitur colorem, cito moritur, et peßimas sortitur qualitates, Tectum caput, pileum respicit, non alio (quod libertatis symbolum esset) quam Saturnaliorum tempore seruis permissum, Et quia Saturnum tempus esse

Aetatum distributio.

Nigricans barba quid.

Aureum seculum expers perturbat.

Saturnus cur glaucus.

Pileo cur tectus.

esse uoluerunt, unde κρόνον dixerunt græci, Ideo falce armatus dextra comparuit, & serpente in gyrum reflexo, Nam tempus metit, (uerba sunt Macrobij(& omnia secat. EVA. Quid cum serpente? THE. Vt idem significaret. Nam ante literas inuentas, serpens Aegyptijs fuit anni symbolum, Seruio teste, Id quod etiamnum Maronem uoluisse suspicor quando inquit, Atq; in se sua per uestigia uoluitur annus. Paruulus ori admotus fabulæ conuenit, qua ex se pueros enatos deuorare & rursus euomere fingitur Saturnus, quam docti adscribunt tempori, quod Saturnum esse dixerunt, & à quo uicibus cuncta gignuntur absumuntur & renascũtur denuo, Vinctum esse hoc habet quod certa lege naturæ connexa sunt tempora, uel quod omnes fruges quarum plantandi rationem edocuit uinculis quibusdam nodisq; alterentur. Seu quod omnium planetarum motus sit tardißimi & quasi compedibus impeditus absq; motu stare uideatur, ut supra dictũ est, Apollodorus laneo uinculo per annum scribit alligari & solui tantum ad diem sibi festum, id est mense decembri. Cuius inuolucrum Macrobius declarat dicẽs, mense decimo semen in utero animatũ, in uitam grandescere, quod donec erumpat in lucem mollibus naturæ detineatur uinculis. EVA. Cur Opem Saturno iungunt? THE. Terra Ops est quam Saturnus plantandam docuit, ut egentibus hoc est alumnus panem offerat. Et sic de Saturno quoq; habes Euander quæ uolebas, nunc de Genio tertio selectorum deo.

Falx quid significat.

Serpens cur cum Saturno.

Saturnus cur pueros deuoret.

Saturnus cur uinctus.

Saturnus cur laneo uinculo.

DE GENIO.

THEOPHRAST. EVAND.

Genius cui præfuerit.

Genius unde dictus.

THEO. Genium ueteres putarunt deum esse qui uim obtineret omnium rerum generandarum & dei filium, hominumq; parentem, quod homines gignerent, Seruius Aeneidos sexto omnibus nascentibus Geniũ infundi scribit & inde numẽ familiare dici, Quod Censorinus nuncupatum ait, quia ut gignamur curet seu quia una nobiscum gignatur, aut quod genitos semper tueatur, Euclides Socraticus duplicem omnibus

GENII IMAGO.

appo/

appositum Genium dixit, bonum & malum, quem nostrates theologi, ni fallor, sequuti, quando duos unicuique Genios, quos angelos uocant, ab ipso protinus exordio uitæ, adscribunt, Vnum amicum qui commoda nostra procurret, alterum malum qui modis omnibus inexitium nostrũ immineat. EVA. Genij dic imaginẽ. THEO. Numisma hac figura signatum celebris uir apud s detinuit Basileæ Heinricis Petri, uir cõsularis et nostro seculo typographorum optimus, uerum quippe Genij iconẽ, hoc est Iuuenem stantem, alatum, cum Copiæ cornu, ex patera in altare uinum effundentem, sic Allegoriam à nemine datam inuenio, saltem coniectura assequor Genium deum pro natura cultum, quæ Seneca teste, à nascendo nomẽ accepit, quòd per eam cuncta ex aureo cornu nascantur, Anthonius Ferrariensis in expositione præfationis in Plinium per anguem figuratum ait Genium, quo tamen argumento fretus non indicat. Hæc Euander de Genio, nunc ad Plutonem.

Genios duos quilibet habet.

Genij imago

Natura unde dicatur.

DE PLVTONE.

THEOPHRAST. EVAND.

THEO. Plutoni Saturni filio diuitiæ nomen dederũt, Quippe πλοῦτον græci diuitias dicũt, quapropter & à nobis Dis, hoc est diues appellatur & Dispater quasi diuitiarũ pater, Nã huic omnẽ terrenam uim atq; naturam dedicatam fuisse Cicero scribit de natura deorum secundo libro, Hinc Rufus Perinthius thesauros in quos nullo fine reponimus opes, Plutonis

Quietalis. Opulent. dator. Agelastus. Orcus. Dux Herebi. Veiouis. Plutonis imago. Pluto cur galeam. Pluto cur truculentus.

nis carceres dixit, hunc Vragum ab urgendo quidam nominarunt & quietalem quod mors quies sit erumnarum, Plato datorem uocat opulentiæ, Et Diodorus apotheosi propterea dicatum asserit quod sepulchrorum, funerum, atq; honorum qui mortuis impenduntũ usum introduxerit, Multi Agelastum dixerũt quasi à risu separatum, quod hij qui Plutonis regna uisitant procul sint à risu, Orcum item cui præfuerit, Ducẽ Herebi, Vectum & Veiouem ob eandem causam. Hic autem hoc linearum ductu formatus extitit, Hominẽ pinxerunt galea tectum, truculentum, terribilem, & cæcum, solio sedentem sulphureo, sub quo Cerberus triceps fluuios spectabat infernales, cuius sinistram sceptrum obarmabat breue, dextram anima, præsentibus Harpijs, proserpina, furijs et Parcis, Iconem hic habes Euander. EVAND. Currum per equos tres, trium rotarum trahi quidam dixerunt, sed scyrpum rogo primæ imaginis expone. THEO. Galeam Eusebius tertio de præparatione euangelica, oculti uerticis symbolum esse dicit, sed truculentum terribilisq; aspectus effictum esse Plutonem, non tractabiles diuitias, sed multũ feroces efficere homines significat, Id quod etiam num Seneca epist. 88 his uerbis ostẽdit, Diuitiæ animos inflant, superbiam pariunt, mentem alienant, atque timorem inducunt subscribente satyrico

Pauca licet portes argenti uascula puri
Nocte iter ingressus gladium contumq; timebis
Et motæ ad Lunam trepidabis arundinis umbra

Can-

Cantabit uacuus coram latrone uiator.

PLVTONIS IMAGO.

Causam Mapphæus recenset dicens, Pallet hoc est ti-met Pluto id est aurum, quia multos habet insidiato-res, Et claudicat quotiens ad bonos uiros gressum pa-rat, Cæcutiens quasi oculis ueræ rationis captus, non iudicium ferens inter bonos & malos. EVA. Reliqua uero in quem finem faciunt? THE. Sceptrum breue, inferioris regni potestatem denotat. Reliqua eiusdem regni comitatum, maxime parcarum, furiarũq; præ-sentia, quæ Plutonem nemini parcere declarant, sicut id

Pluto cur timidus.

Cur claudus & cœcus.

Sceptrũ quid.

id quoq; Flaccus ostendit secundo odarum libro

Nec pietas moram.
Rugis & instante senectæ.
Affert, indomitæq; morti.
Non si trecentis, quotquot eunt dies
Amice places illachrymabilem
Plutona tauris.

Hæc de Plutone, super est ut Bacchum quoq; describamus, Si non grauatim auscultas incipiam. EVAN. Nequaquam incipe.

DE BACCHO.

THEOPHRASTI EVAND.

Bacchus unde dictus.

THEO. Bacchum ergo à Bacchà uocatum Eusebius testatur, Quidam ab insaniendo dictũ asserunt, quod & ipse & eius comites furere dicerentur, Alij à baculo ab eo inuẽto quo grauati uino, ne cadãt fulciũtur. Diodorus tres Bacchos fuisse scribit, Primũ Indum ex Ammone & Amalchea genitum quem barbatum, quod Indorum more barbam nutriuisset nominarũt, Et Lenæum quòd uinum ex racemis, torcularis adminiculo monstrasset, Secundum ex Ioue in serpentem conuerso & Proserpina natũ, quem Thaurophagum appellabant quòd dythiramborum poetis in uictoria bos daretur, dũ boues primũ aratro iunxisset, quem cornutum pinxerunt, Tertium ex Ioue & Semele Cadmi filia Thebis natum, Hunc Dyhtirambum nominarunt quòd in Bifori antro apud Nisiam educatus esset,

Bacchi tres. 1. Barbati. Lanæus. Taurophagus. Dythirambus cur Bacchus.

essetuel quod ex Semele primũ, hinc ex Iouis fœmore Bimater.
editus foret, Vnde Bimatrem quoque uocarunt, et Bro
mias à βρέμες, hoc est à sonitu quòd dum ederetur toni Bromius.
tru insonuisset, Siculi indifferenter quemuis Bacchum
Morichum nominant quasi pollutum, Nam tempore Marichus.
uindemiarum faciem eius musto polluebant ac ficis,
Lyeum Barbati, non solum quod membra soluat, sed
quia ex intemperanti potu cooriatur discordia, solua Lyeus.
turq́; inter homines amicitiæ concentus, Item Saba/
zion à tripudijs quæ à furentibus celebrantur, Nam Sabazion.
Sabazin Barbaris tripudium significat. Et Philoænũ
multi dixere quasi uino largius indulgentem, ac Dioni Sabazin.
sium complures, quasi uini datorem, uel quasi omnium Philoænus.
plantarum uirtutem uelut Eusebio placet, Liberum i/ Dionysius. Liberum.
tem patrem, non ob licentiam linguæ sicut Seneca scri
bit, sed quod homines à seruitio curarũ liberet, Et Eli Elileus.
leum ab ἐλελεῦ adhortantis aduerbio, quo præceden-
tes ad Orgia celebranda utebantur. Eusebius Mulie/ Muliebriformis.
bri formem appellat quia promiscua uirtus generatio
nis plantarum sit, Diodorus Mitrophorum nominat, Mitrophorus.
quod ebrij caput mitra, ne agitaretur, circumdabant
& Dimytorẽ quoniam ex uno patre duo sint orti Dio Dymitor.
nisij & matribus duabus, Ac triumphatorem quòd
primus omnium de Indis multis cum spolijs in patri/ Triumphator.
am reuersus triumphauit, Et Bugenen uocatum con- Bugene.
stat quasi Orpheus Eubulon nominat quòd omnis
qui moderate uinum bibit recte indicat & boni est Eubulon.

con/

cõsilij, Et Bassareum propter uestem, qua usus fertur, pllicea, Hesichius Ignigenam uocat ob uim calorificã quæ ex uino emergit, Huius dei sic figuratum fuit ido/lũ, ut Linx & Tygris equorũ uice currũ traherent, in quo uir sederet uentrosus, moribus malis, cornutus, temulentus, Iuuenis sed barbatus senis instar, mitra coronatus hederacea, una manuũ ferulam tenẽs, altera cantharũ, quẽ simia sequebatur, porcus, leo, lupus, & delphin, quæ omnia nube detracta quid inuolucri in se continent. EVAND. Rogo, dic quid. THEO. Dicam

Ignigena.

Bacchi imago.

BACCHI IMAGO.

Linx & Tygris animalia sunt diuersorum colorũ &

Linx & Tygris quid.

Probo

Probo teste uarias ebriorum mentes significant. Aut quum animal utrunq; effrenis est sententiæ, effrenem ebriorum denotat seuiciam, uel id habet quod linx & tigris, Solino autore, uuis pascuntur, quas Baccho sacra nouimus. Sed uolsos hoc est, mores fœmineos, promiscuam generandi plantando uirtutem, Eusebius interpretatur, nisi huc referamus quot ebrij mulierum instar subinde periurio peccent, quod etiamnum græcus senarius habet, sic, Inscribo uino si qua iurat fœmina, innuens irrita esse quæcunque ab ebrijs aut fœminis dicantur. Cornua Sextus Pompeius uini naturæ addicat, quot usque adeo temulentum irritat, ut uel cæcus Andabatarum ritu inermis cornupetens taurus in conflictum prosiliat, quod recte Ouidius hoc carmine docet.

Linx et tigris cur Baccho.

Bacchus cur fœmineus.

Bacchus cur cornutus.

Nox, & amor, uinumq́; nihil moderabile suadent
Illa pudore uacat, Liber, amore metu.

Sed Diodorus quinto suæ historiæ libro huic numini idcirco cornua addita fatetur, quot primus omnium boues aratro iunxerit, quorum opera semina iacta in fruges creuerint. Alexander autem ab Alexandro ueteres cornibus pro poculis usos dicit, & ob hanc caussam Bacchum effictum cornutum & temulētum: Temulentum autem effictum Athenæus multum improbat, quum indignum arbitraretur merum fortius esse Baccho, quē deū crederent. EVA. Ast iuuenē barbatū senis instar fingi portentū uidetur. THEO. Non,

Bacchus Sol. quia solem innuit, quem Bacchum crediderunt, sicut apertissime Maro docet primo Georgicorum.

Vos ó clarissima mundi
Lumina labentem cœlo quæ ducitis annum
Liber & alma Ceres.

Sol quater mutatur. Solem enim quater in anno mutari nouimus. Nam Iuuenis est, hyemali solstitio quum dies sunt breuissimi, Adolescēs uernali æquinoctio, quum sunt longiores, Vir barba prolixa æstiuo solstitio, quū sunt longissimi, ac Senex quum retrocedere ac uires amittere incipit. Mitra quid. Hæc Macrobius. Mitra uideri coronatū, fasciam denotat. Eusebius inquit, qua poti caput ligant ne mali ascendant uapores, & hedera uirides ebriorum an/ Ferulæ ratio. nos quibus fruuntur, ferulæ rationem Diodorus his uerbis ostendit, dicens, cùm nouiter reperto uino, homines nondum hoc diluere consuessent, in amicorum epulis ac festis diebus, uinum purum ad uoluptatem potantes, ebrij reddebantur, qua ex re ligneis baculis quos gestabant, sese mutuo percutientes, plurimos Ferula cur Bacche. uulnerabant. Vbi Dionysius ut pro fustibus seu baculis, ferulis uterentur edixit, quinto historiarum. Alij ferulam & obliuionem Baccho, uel ob hanc caussam sacrarunt, ut ostenderent, earum nullam esse memoriam, quæ inter ebrios in conuiuijs dicerentur, aut si in hoc peccatum esset, in mulctam, leuem sufficere reprehensionom, quæ per ferulā qua pueros cedi com/ Cantarus Baccho adicnb.t. pertum est, fieri posset. Cantharus autem, Plinio teste,

Libero

Libero patri attribuebatur uelut sciphus Herculi, Ioui Carthesium, amphora Nestori, quod hisce uasculis usi essent nauti sacrificijs, aut in conuiuijs. Et satellicium, Simia, porcus, Leo, ac Lapus, ebriorum mores respicit, dum quidam simias referunt quæuis imitando, aliqui porcos ter comesta, quater comedentes, Nonnulli leones ad uindictam etiam inermes paratos, multi lupos uoraces & ululando Stentora uincentes. Sed Delphin animal marinum, Dionysium in mare demergendum ostendit, hoc est, uino marinam aquam affundi oportere, ut uinum reddatur aut defecatius aut dilutius, quo minus in furorem concitet ebrios ut, ferula cedant, sic Eusebius. Et sic Euander de Baccho pensum quoq; absolutum habes. Simia, porcus, leo, cur cum Baccho. Delphin quid cum Baccho.

DE TELLVRE VEL BONA DEA.

THEOPHRASTVS. EVANDER.

THEO. Bona dea, cum singulari forma, prudentiaq; præstaret & ab Apolline esset dilecta, oraculi iussu à Phrygibus in deorū selectorū numerū est recepta, ac pro dea culta. Cui ferias agebāt Romani calēd. Maij. Vnde Maiā seu Maiestatē nominarūt. Bonā quidā dixerunt, q hanc terrā crederēt quæ omniū bonorū causa est prima, unde & opem uocatam facile duxerim, quod ipsius ope atq; auxilio uita cōstet, et fatuam quod infantes partu editi, nō prius uocē edunt quàm terrā attigerint, uel quod mulieribus fata canere Bona dea cur dijs adscripta. Maia. Ops. Fatua.

consueuerit ut Faunus uiris, Item Faunam quod omni usui animantiũ faueret, Tacitus in Germania sua Nerthũ dixit, ubi Rheanus Hertam scribendum monet, quum terram Herden uulgo dicamus, ad quæ Plato in Timeo allusisse uidetur quando terrã altricẽ nostram deorũ antiquißimam tradit. Quidam Medæã quot in eius æde omne genus herbarum esset, ex quibus antistites dabant plerunq; medicinas. Alij bonam deam Floram esse arbitrati sunt, multi Semelen aut Proserpinam, Cererem item aut Iunonem, Plutarchus Gynetram nominat, Phryges Cybelem à monte ubi præcipue colebatur. Sunt qui deorum matrem appellitant, quot cuncta ceu mater, tellus foueat, unde & almam uocitant ab alendo, Berecinthiam Strabo nominat, à Berecintho, & Cyndimenem à Cyndimis. Huius simulachrum à Gallis in curru ferebatur, quem leones trahebant, erat que sedentis mulieris effigies, in manu clauem habens, gemmis & omnigenis metallis, circundata, coronam portans undiq; turritã sic. EVAN. Cur Gallos aurigas habet Berecinthia seu bona dea Theophraste? THEOPHRAST. Denotandum eos qui semine indigent, terram sequi oportere, in qua omnia continentur: Nam huius deæ sacerdotes castrati fuerunt, seminis impotentes, à Gallo dicti, huius fortis Phrygiæ fluuio, ut qui ex eo poti, furore caperentur, ut testibus sese priuarent. Leones curru sedentem trahunt deam, ut nihil tam ferum esse intelligamus quod

Nerthus. Medæa. Deorum mater. Berecynhia. Bonæ deæ imago. Galli cur adsient. Leones cur trahant currũ.

mater

materna affectione nõ cicurari queat: Currus mundũ significat, qui rotatur subinde & perpetuo uoluitur, Quod dea sedet, terrã elementũ respicit, quod depressum est ad infima. Claus terrã uerno tempore aperiri

Currus quid & clauis.

TELLVRIS EFFIGIES.

figurat, ac hyemali occludi: Habitus gemmatus the/ aurum ostendit, quem terra in se continet. Et corona turrita, terræ inæqualitatem, dum turres & montes sustinet. Quidam ad iuuentum referunt. Nam bonam deam turrium inuentricem narrant. Sed gladijs prope currum armati, cuiuis forti pro patria deuotant

Corona turrita quid.

tant pugnandum. Sic igitur Euander selectos quoq; deos pro posse descriptos habes, superest aliquid quod amplius uelis? EVAN. Solis nullam fecisti mētionem, & Lunæ, quorum imagines item adponi, non absur/dum uideretur. THEOD. Ea in memoriam reuoca, quæ de Apolline & Diana sunt dicta: Nam citra du/bium satis tibi facient. EVAN. Recte Theophraste.

DE HERCVLE.

THEOPHRASTVS. EVANDER.

THE. Duos iam libros ad umbilicum perduximus Euander, unū de magnis dijs, alterum de selectis, Si uis & tertium addemus, qui indigetes pandat uel Heroes, quos præfatis uelut adscripticios, propterea iunxerunt, quod ciuibus patriæq;, quum serio res age retur, profuissent, aut quod rempub. ob singulare ali-quod inuentū propensius auxissent. EVAN. Volo mi Theophraste, perge, nam audiendi nulla in me est sa/cietas. THE. Hercules igitur tertio huic uolumini da/bit initiū, quem Iupiter magnorū deorū collegio pro/pter multa quæ cum omnium laude fecerat adscriben dum cēsuit. In Oeta ergo crematus Hercules primum apotheosi sacrari meruit, quum enim post incinerati-onem Iolaus quesitorum oßium nihil inuenisset, hunc pro Iouis oraculo ad deos translatum dixit, atque dei instar à Menetio triplici ueneratus est hostia, quem Atheniēses græcorū primi, ut pietatis suæ exemplum præberent imolando sequuti sunt, annuatim hoc fieri iubentes

Cur dij facti adscripticij.

Hercules dijs magnis adscriptus.

iubentes, & Heraclium ob gloriam nominantes, qui prius Hercules quasi ἡρακλεῖος, hoc est Iunōis laus propterea dicebatur, quod Herculem solem esse crederēt, qui uerè heras, hoc est aëris gloria habendus, dum aërem suis radijs illuminat, sic Macrobius. Varro quadraginta tres Hercules fuisse testatur, sed omnes qui robore & fortitudine præstiterūt hoc nomine ab Hercule Alcmenæ filio appellatos fuisse affirmat, omnesque uel inde Polyphagos, hoc est multa deuorantes et multibibos seu bibulos, quasi multum potantes dictos, Almanicus item historiæ nominatum referunt. Et Almans Vuiler monasterio à se nomē dedisse perhibent, & uico quoq; Almāshofen, quum in his partibus singulariter coleretur, sicut etiamnum inde colligitur, quod eius Idolū in Augia maiori, (in der reichenauu) quæ insula Rhenana est, prope Cōstantiam, seruatum fuerit, quod superioribus annis Maximiliani imperatoris precibus ad Acnipontem delatum est: quòd item Columbarum Alsatiæ urbem, quam Argentuariam Ptolomeus secundo libro, tertio capite, ab eiusdem Idoli claua, quam temulentus ibi dimiserit & ciues pro insignijs habent, nomen sumpsisse scribit: Tam etsi à Columbarum auspicio multi nominatum narrant, Oetræi κορνοπίωνα, uocarunt Herculem, quoniam Comopas, hoc est locustas fugarit, & Erythræi Ipoctonon quòd Ipas ἀμπελοφάγους,

Hercules sol.
Hercules quadrag.
Her cules Polyphagus.
Almans Vuiler unde nomen.
Almanshofen
Columbaria cur clauā habeat.
Hercules Carnopion.
Hercules Ipoctonos.

quod est uites corrodentes arte quadam in alias regiones propulerit. EVAN. Eius simulachrum tetricum retulit uirum Leonis exuuio tectum, callosis manibus, tria mala portãtem, & clauam sic. THE. Popularis

HERCVLIS IMAGO.

hæc fuit imago, sed Celtæ ab hac aliam habuerunt. EVAN. Quam? THEO. Senem capite prorsum incompto, pilis quotquot habuit canicie albicantibus, rugosa pelle, quem Charontem diceres aut Iapetum quendam ex tartaro, & nulli non similem, quàm Herculi, leonis circumtectum exuuio, dextra clauam habentem,

Herculis Imago Celtica.

bentem, & ex humeris Corytum, atq; sinistra arcum minitantem, numerosam multitudinem, auribus & linguæ alligatam, trahentem, quæ nullo renisu insequeretur, nec de fugæ præsidio prorsum meditaretur. EVAN. Ast quomodo hanc interpretaris? THE. Minime interpretabor, ut lectoris ingenio etiam aliquid discutiendum relinquam: In hoc saltem ero, qui primam interpreter imaginem. EVAND. Recte quidem: Leonis quid exuuium uelit ostende. THEO. Cœlius lectionum antiquarum tertio libro exuuium generosam Herculis prudentiam, qua uestitus, omnes affectiones animi prærabidas domuerit, significare ait, aut claua potius funditus contuderit, quam Apuleius in floridis clauam philosophicā nominat, Eusebius exuuium & clauam, solis, quem Herculem crediderunt, potentiæ attribuit: Nam clauam inæquabilitatis symbolum prædicat, qua sol utitur, dum per duodecim signa circuli animalis, quæ Herculis duodecim portēta denotant, pertransit, & pellis, quod in leone maxime suas uires exerceat. Tria mala callosis manibus retenta, tres Erynnes, Iram quippe habendi cupiditatem, & uoluptatum titillationes, per calles hoc est laboris uehementiam, superasse Herculem, Græci interpretantur, dracone, qui mala in Hesperidum horto custodiret interempto, quod est concupiscentia mala subacta. Herculis facta propter quæ dijs adscriptus habetur, pulchre Maro describit, & carmine undecimo,

Leonis exuuium cur Herculi.

Claua cur Herculi.

Tria mala quid.

Draco quid.

horum pomorum quoq; mentionem facit.

Maro sic habet.

Prima Cleonei tolerata erumna leonis,
Proxima Lernæam ferro & face cõtudit Hydram,
Mox Erymanthæum uis tertia protulit aprum.
Aeripedis quarto tulit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit uolucres discrimine quinto.
Threiciam sexto spoliauit Amazona Baltheo.
Septima in Augeis stabulis impensa laboris.
Octauo expulso numeratur Adoria tauro.
In Diomedeis uictoria nona quadrigis.
Gerione extincto decimam dat Iberia palmam.
Vndecimam mala Hesperidum distracta triumpho.
Cerberus extremi suprema est meta laboris.

Luscinius hęc de Hercule.

Hæc Othmarus Luscinius uir memoria dignus aliter protulit.

Perdomui Nemees monstrum, mala bestia Lernæ.
Concidit & taurus, deinde necatus aper.
Threiciæ zonam rapui, Diomedis equos, hinc.
Gerionemq; præmens, aurea mala tuli.
Augiam noui, cecidit cerua, atq; uolucres.
Cerberus abductus, lætus in astra feror.

Hæc omnia, & alia multa lectionis auidus Euander, Apud Diodorum pleno cornu descripta inueniet, Item apud Ouidium nono transfor. & Plautum in Persa, Tu, si uis, ibidem cuncta legito. hæc de Hercule satis mihi uidentur.

DE

DE AESCVLAPIO.

THE. Aesculapius Apollinis ex Coronide filius ingenio præclarus, adeo multa hominis ualetudini adinuenit, ut quamplurimos desperantes sanitatem, morbo liberaret, etiam defunctis aliquibus uitam restitueret: propter quod Archiatrum, quod est summum medicum nominarunt, atq; deorum numero ascripserũt, sub hac figura ipsum certis diebus, certoq; ritu uenerãtes. Stabat uir coronatus lauro, barba in pectus uergente, & longo trabeatus amictu, una manuum bacillum habens nodosum, altera gallum tenẽs, & uasa unguentaria, pro assecla mulieris habens statuam, cuius brachio uigilans serpens inflexus erat hoc modo.

Æsculapius medicus.

Æsculapius archiater.

Æsculapij imago.

EVAN. Quid medicus in laurea corona? THE. ut laurũ, Plin. teste uigesimo primo libro, plurimorũ remediorum arborem ostenderet. EVAN. sed barba quid uult prolixa? THE. ut radiorum Solis, quem Aesculapium dixerunt, symbolum sit, unde demissa tunica finxerunt trabeatum, innuendum solis uirtutem demissam adeo, ut terram omnẽ integat, roboret, cuncta maturet, & uiuificet, attribuentes illi nodosum baculum, quo medicæ artis difficultatẽ ostenderent, Sexto Pompeio asserente: & Gallum dici solisq; nunciũ, hoc est diuinæ beneficentiæ omnium morborũ curatricis medium. De hac re pulchra scribit Ludouicus Cœlius lib. nono. cap duodecimo. EVA. sed cuius mulieris statua

Laurus cur Æsculapio.

Barba cur prolixa.

Demissa tunica quid.

Nodosus baculus quid.

præsto

AESCVLAPII IMAGO.

præsto est? TH. Salutis, cui naturæ lunaris effectum attribuunt, ut cum Solis salutifero cuncta moderetur temperamento inquit Macrobius. Serpētem corporis salutare signum interpretatur Eusebius, & spiritalissimum animal esse prædicat, quod corporis imbecillitatem exuat, & medicæ operationi sit multum habile, succinente Plinio, qui eandem recinit cantilenam, Propter serpentem Ophiuchum, hoc est serpentarium Aesculapium nominant astrologi, qui morbos abigendo quos

Serpens quid.

Ophiuchus Aesculapius.

quos Plinius senectutem & senectam appellitat iuuentutis uigorem inducat.

DE FLORA.

THEOPHRAST. EVAND.

THEO. Et Floram, quæ nobile scortum fuit propterea dijs ascriptam nouimus, quòd, cum prępotēs esset, & diuicijs affluere, populum Romanum morte obita, hæredem fecit, pecuniamq; annuam ludis exhibēri uoluit, Cui sacra fiebant floralia dicta 4 calend Maij, quo tempore frugibus maxime est metuendum, Quæ sic celebrabantur ut mulieres uulgato corpore quæstum facerent denudatæ, Impudicosq; iocos agerent obscœnis, pudendisq; inuelatis, sed noctu facibus accensis. EVAN. Alijs dijs omnibus neglectis, in hac una flora, maxima Romanorum uenit notanda cæca & cunctis explodenda uanitas, qui pro dea tam fœdam coluerunt chymeram, quæ meretricio quæstu diuinitatis nomē sortita. THE. Recte dicis, sed ita tūc temporis ætas tulit, Plutarchus in Castoris & Pollucis templo, hanc simulachrum à Praxatile summa cū industria sculptum habuisse scribit, multis coloribus tunica indutum, in cuius dextra flores comparuerunt fabarum & ciceris, sic huius imaginis interpretatio sic habet, quemadmodum in Cerealibus albo utebantur uestitu, quod unus esset maturæ segeti color, ita in Floralibus uersicolore, quod nullus color esset qui non inueniretur in floribus, sed fabæ cicerisq; florem

Flora quæ.

Floralia.

Floræ simulachrum.

Cerealia albū habebant uestit.

FLORAE IMAGO.

rem propterea tulit inquit Alexand, ab Alex. quia annuatim Aediles populo fabas et cicer spargere assueuerant, ut Floram leguminum florumq; agnoscerent productricem & deam, Hæc de flora, nunc de Aeolo.

DE AEOLO.

THEOPHRAST. EVAND.

Aeolus cur deus factus.

THEO. Quod Aeolus Iouis ex Acesta filius uelis uti nautas docuerat, ignisq; obseruatione qui uenti essent futuri prædixerat uentorũ potẽtem rati sunt ueteres, & pro deo uelut ex merito sunt uenerati,

Aeolum

Aeolum uel ideo nominantes, hoc est dolosum, quia uentorum flammina uario meatu feruntur & dolose nauigantium spes decipiunt, Naso Hippodatem nominauit, à matre Acesta, quæ Hippote Troiani filia fuit. EVA. Aeoli dic imaginem Theophraste. TH. Vir stetit antri uestibulo, coronatus, linea ueste præcinctus, & utraq; manu pro tuba concham tenens, pedibusque folles calcans Iunone ipsum comitante, Iconem hic habes.

AEOLI IMAGO.

Aeolus cur sub antro.

EVAN. Sub antro stantem non citra rationem fi-

fortaßis effinxerunt fabulose. THE. Non, uentorum enim, quibus præfuit, originem denotat, Nam Alberto teste, uẽti ex intimis terræ antris seu cauernulis, dũ uapores sunt, exeunt & in superiora aëris trãscendũt, Concha maris symbolum est, quod uentis imperitãdo, rexit, sed follium expositiõ nemini non patet, unde data opera Priapum declarando attentabimus.

Concha cum Aeolo.

DE PRIAPO.

THEOPHRAST. EVAND.

THEO. Priapum Dionysij & Veneris filiũ, propterea Lampsaceni deorum maximum habuerunt, quòd ea corporis parte, qua omnium fit ortus, alios omnes uiros excelluerit, eoq́; loci cum ludo et risu sacra huic fecerunt, ubi caprarum, ouiumq́; pascua fuerant, & apum examina. EVAN. Baccho & Venere nimirum ideo progenitum fabulati sunt, quod ebrijs in libidinem iter pateat multũ procliue? THE. Sine dubio, Id quoq; Valerius innuisse facile crediderim quando à Baccho ad inconcessam libidinem proximum gradum esse testatur. Sed ad rem Euãder. Hic denuo per omnem Lampsaci partem, uinearum hortorumq́; custos habitus est qui sui membri horrenda magnitudine fures, aues, et uitonissas abigeret Flacco teste, Horum nominantes uel Ithyphallum, aut Thyphonem, qui humana figura staret nudus, dextra manu sceptrum tenens, Sinistra mentulam erectam, pedibus alatis cum disco, astante asino, uelut hic comparet,

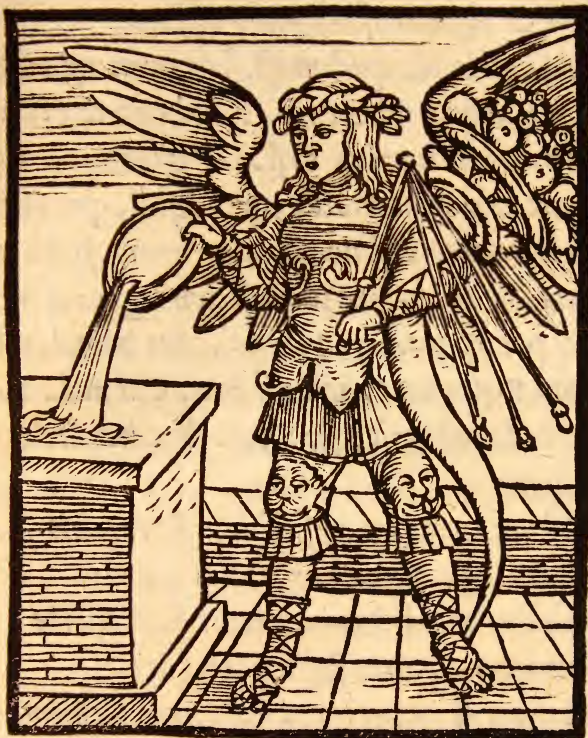
Priapi sacra quomodo.

Horus. Ithyphallus. Typhon.

PRIA/

EVAN. Ob membri uirilis enormem potentiam, priapum dijs adscriptũ, quid aliud esse dixerim, quàm nullo porco expiandã Gentilium uesaniã? aut tribus Antyciris indigentẽ, eorundẽ furorẽ? Esto tamẽ, dic Theophraste quod sceptri dextræ manus inuolucrũ sit, et Priapus cur dijs adscript⁹.

FIGVRA PRIAPI.

sinistræ mẽtula erecta. THE. Vt sceptrũ argumẽto sit Priapũ, quẽ Suidas solis uoce cultũ docet, regio more, terram mareq; illustrasse, et mẽtula erecta, semina humo tecta, priapi adminiculo in apertũ emitti, sed pedũ alæ, motus celeritatem quem sol per terræ ambitũ, ut Priapus cur mentulatus.

H discus est,

discus est, circulariter cõtinuat. Aliquibus placet mentulam fœcunditatem interpretari, cui præfuisse maxime priapum constat, & hortis, qui rarissime sine fructu cernuntur, ex qua etiam re, priapum mulieres steriles certo tempore anni coluerunt, asinum immolantes, sicut Naso his carminibus eleganter ostendit.

Priapus hortis præfuit.

Ceditur & rigido custodi ruris asellus.
Causa pudenda quidem est, sed tamen apta deo.

EVAN. Cur pudenda? THE. Fabulam tetigerit poëta qua priapum turpiter Vestam aliquando dormientem inire uoluisse narratur, quæ Asini, quo Silenus uehebatur, intempestiuo clamore expergefacta, uirgo permanserit, & per Lampsacum lege cautum fuerit, ut priapo semper in sacris asinus immolaretur, id primo Fastorum Ouidius habet, Cur nuda manibus uerenda tetigerit, sic Maro breuiter declaralat in Priapeis:

Priapus Vestã tentauit.

Cur Priapus obscœna non celauerit.

Cur obscœna minus pars sit sine ueste requiris
Quæro tegat nullus cur sua signa deus?
Fulmẽ habet mundi dominus, tenet illud aperte
Non datur æquoreo fuscina tecta deo.
Nec Mauors illum, per quem ualet, occulit ensem,
Nec latet in tepido Palladis hasta sinu.
Num pudet auratas Phœbum portare sagittas?
Clam, ne solet pharetram ferre Diana suam?
Num tegit Alcides nodosa robora clauæ?
Sub tunica uirgam uim deus ales habet?

Quis

Quis Bacchum gracili uestem prætendere thyrso?
Quis te celata cum face uidit Amor?
Nec minus sit crimen quod mētula semper aperta est
Hoc minus si telum desit, inermis ero.

Et sic item Priapum Euander lubens prætereo, ne nimium fando Cupidinem negligã, qui dum popularis habebatur deus, non surda aure prætereundus quoq; uidetur. EVAN. *Recte sentis Theophraste, nam uix deorum quisquam est, qui ditioris sit regni Cupidine, perge igitur.*

DE CVPIDINE.

THEOPHRASTVS EVANDER.

THEO. *Tres Euander Cupidines fuisse* Cicero *in libro de natura deorum scribit, sed hunc, cuius imaginem hic uentillandam suscepimus, Martis ex Venere prolem facile ex poëtarum scriptis nouimus, Ioci fratrem, & Latinis amorē dictum, quod uoluptatem & amorem faciat.* Amor. *Diogenes hunc non amorem, sed uacantium occupationem uocauit, & Maro insanum,* Vacantium occupatio.

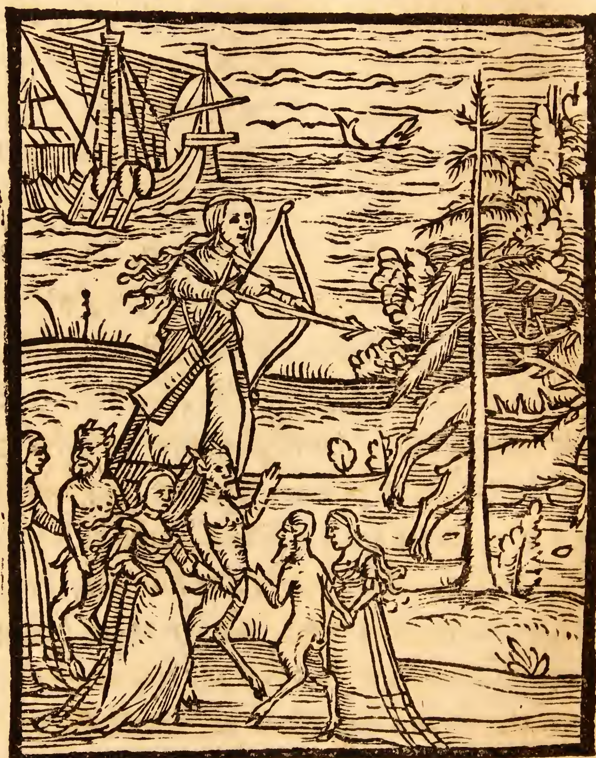
Nunc insanus amor duri me Martis in armis
Tela inter media atq; aduersos detinet hostes.

Multi desiderium quod amantes frui concupiscãt quæ pulchra uenustaq́; uidentur, Phurnutus Stephano autore, puerum effinxit Cupidinem, alatum, sagittarium & faces gestantem hoc modo. Desiderium. Cupidinis imago. EVANDER, *Cur puerum?* THEOPHRAST. *Quod amantes mente non sunt integra, facileq́; sicut pueri decipiuntur.*

Cur alatus. Cur ſagittarius.

EVAN. Cur alatum? THEO. Quod hominum cogitationibus tanquam auis aduolet. EVA. Sed quomodo ſagittarius puer? THEO. Vt amore captos ceu uulneratos iudicet, atq; face, uelut ardẽtiſsima, accenſos,

CVPIDINIS IMAGO.

Seruij de Cupidine opinio.

unde facem quoq; baiulat. Seruius tamẽ ideo puerum aſſerit, quod turpitudinis ſtulta & puerilis eſt cupiditas, aut quia in amãtibus imperfectus eſt ſermo: Alatũ quod nihil amãtibus ſit incõſtãtius ſeu mutabilius: Sagittariũ itẽ quaſi ſagittis incerta iaculãtẽ: Orpheus et cæcũ dixit, quod amor omnẽ intellectũ excedat. Et

Cur cæcus.

uetuſtiores

uetustiores philosophi Cupidinem Castum amorem arbitrati sunt, qui ab omni turpitudine sequestratus esset, propter quod in gymnasijs inter Mercurium & Herculem stabat medius, hoc est, inter rationis & roboris deos. Nudum Aphrodisæus dixit, quia absq; medio desideriũ in manifesto eueniat, neq; quisquam id quod amat, clam & tectum amet. Plato Cupidinem multorum capitum beluam effinxit, quod cupiditas multis modis homines incessat. Marullus carmine satis eleganti totum hoc describit. Carmen sic habet, si uis recensebo. EVAN. Volo maxime. THEO.

Mercurius & Hercules rationis et roboris dij

Cupido belua

Quis puer hic? Veneris, plenæ quæ causa pharetræ,
Non bene prouisus certa quod arma mouet.
Cur sine ueste deus? simplex puer odit opertum.
Vnde puer? pueros quod facit ipse senes.
Quis pennas humeris dedit? inconstantia: quare
Nulla deo frons? signa inimica fugit.
Quæ sors eripuit lucem? moderata libido.
Cur macies? uigilis cura, dolorq́; facit.
Quis cæcum præit? ebrietas, sopor, otia, luxus.
Qui comites? rixæ, bella, odia, obprobrium.
Qui cœlo dignati? homines quæ causa coëgit?
Mitior autore est, credita culpa deo.
Heu curuum genus, & ueri corda inscia, quo ius?
Fasq́;? scelus miseri si scelere abluimus.

Quis Cupidini pennas.
Quis uisum eripuerit.

Præambulo quis.

Aliter Aeneas Siluius ad Carolum.

Cupidinis imago.

Vidimus effigiem lasciui nuper amoris,
Quæ nimium mentem mouit imago meam.
Nec barbam malis, nec corpore tegmen habebat,
Nudus terga, manus, pectora, crura, pedes.
At humeris alæ suberant, & flexilis arcus
Lumina sub tenero cæca supercilio.
Cur puer imberbis nulla lanugine malas,
Cur melius nulla corpore ueste tegat?
Lumine cur careat, pharetram cur gestet & arcum,
Cur habeat pennas Calliopea refer.
Sic ego, sic retulit quæsitas illico causas,
Maxima Pegasei Calliopea chori.
Qui sapit enitat malesana Cupidinis arma.
Et tantum pueros intrat ineptus amor.

Cupido cur puer.

Sine quod est puero similis qui cupit amare,
Et perit mente, pingitur inde puer.

Cur nudus.

Pingitur & nudus, nullum seruare pudorem,
Et meminit simplex & manifestus amans.

Cur cæcus.

Pingitur, & cæcus, quia non bene cernit honestum
Nec scit quo uirtus, quo furat error amans,
Vel quia quæ pecce credat sacreta latere
Cuncta nec in sese lumina uersa uidet.
Sic est omnis amans, sic se sic omnia nescit
Consilium, famam, fœdera, iura, deos
Aurea quod curuo torquebat spicula cornu

Pungere

Pungere corda feris significatur amor, Cur arcu Cupido.
Quod lenibus uolucres humeris suspendeat alas
Causa est huc, illuc quod lenis errat amans, Cur alatus.
Vel quod amor cursum non semper seruat eundem,
Nunc abit & paruas post redit inde moras
Dixerat, & preßis commutuit orsa labellis
Effudi tales protinus ore sonos
Quam uidi effigiem pharetram gestabat & arcu,
Fax etiam in dextra uel fuit ipsa sua,
Sed quoniam ueterum finxere poemata uatum,
Quos ego quid temere commemorasse putem?
Dic quare nam tedas fertur gestasse Cupido? Cur tedas.
Dic precor armatas cur habet igne manus?
Quæsitam uerbis respondens musa duobus,
Sic leuiter causam reddidit, urit amor,
Accipe lasciui quæ nam sit amoris imago
Carole Cypriaci gloria magna soli,
Vt melius miserum caueas, dum noris, amorem,
Et redeas ad te dum mea uerba legas.

DE VOLVPIA.

THEOPHRASTVS. EVANDER.

THEO. Et Volupiam describere uisum est Euander, quæ ordine seruato Priapum Cupidinemq; meritò sequitur. Audi igitur, Quia agminatim tam imi subsellij homines, quàm etiam supremi, sic uoluptati sese dederunt mancipatos, sic in eius imperiosa iurant uerba, atq; ore frenum uenenoso melle illitum paßim

incluſerunt. Factum eſt ut uoluptatem cõplures ſummum bonum, ſummamq́; deam ſub Volupiæ coluerint nomine, cui proprium erexerunt Romani ante portam Romanulam templum, hanc mulierem fingentes ſceptro, pallidam, in regali ſolio ſedentem, & pedibus uirtutes calcantem, Iconem hic uides Euander.

Volupia Romæ templum habuit.

Volupiæ imago.

VOLVPIAE IMAGO.

EVAN. Oedipus es Theophraſte, ſolue ſcyrpum. THEO. Nulla ſolutioue opus uidetur. Nemo etenim eſt qui neſciat uoluptatem cunctis reginam haberi, & ſceptro dirigere quarumuis dignitatum homines, Ariſtippum Cyrenaicæ ſectæ inuentorem, Endoxum item philoſophum aſtrorum non neſciũ, Philoxenum, Sardinapaulum, Xerxem Perſicum, C. Tiberiũ Neronẽ tertiũ Cæſarẽ, A Vitelliũ, & alios in hoc fuiſſe totos liquido patet, ut Volupiam religioſe colerent. Nunc autem quos non uideas, qui ſummo relicto bono uirtutibus inimum ſuppreßis non Genio & Volupiæ indulgeant ut uoluptuentur, helluantur & ingluioſe uapporum inſtar uiuant, in huius deæ templo uitijs, ceu turgidulo fermento ſeſe illinãt, & turpiter cõmaculent,

Voluptas regina.

Voluptuarij pallidi.

culent, pallidi nimirum dum ſubinde timent ne uela ſe uertant, & uoluptatem cruciatus ſequatur, pro hac Plauti ſententia. Ita dijs placitum eſt ut uoluptati mœror comes ſequatur, Plato ad Dionyſium hunc pallorem ſic interpretatur: uoluptas inquit inquietudinem, quæ eſt mater palloris, & macilentiæ, inſcitiam & ſtultitiam parit. Hæc de Volupia, nunc de Harpocrate. Voluptas inſciam parit.

DE HARPOCRATE.

THEOPHRAST. EVAND. Harpocrates Iſidis filius.

THEO. Quàm prudenter Simonides ſe locutum penituiſſe dixerit, tacuiſſe nunquam uel illud argumento eſt, quod priſci ſeculi homines deū ſibi fecerāt Harpocratē ex Iſide, ut quidā ſcribunt, & Oſiride natum, Aegyptiaca lingua Icheonem dictum qui ſilentio præeſſet, aut ijs qui pro tēpore, uel oportune ſiluiſſent præſul foret. Ithon Auguſtinus de ciuitate dei libro undeuigeſimo hominib. ſilentiū tanquā rem optimā inculcaſſe docet Harpocratem, & ideo quidam apotheoſi connumeratum narrant. Deus ſilentio colitur. Politianus Aegyptiorum ſacris hunc frequēter interfuiſſæ teſtatur, ut ſignificaret ſummum deum ſilentio colendum, quod prophetam quoq; Dauid in Pſalmo uoluiſſe monet hoc uerſiculo לה: דוכויה תהלה אצחים בצייץ quē ſeptuaginta interpretes ſic uerterunt: Te decet hymnus in Sion. ſed præfatus autor ſic tranſtulit, Tibi ſilentium

Os quia de/notet. tiū, laus, deus in Sion. Hic digito obſignāte ora, effut gebatur hoc modo.

EVAN. In quem finem? THEOP. ut os, quamuis membrū ſatis puſillum, magis tamen quàm alia com/

HAPOCRATIS IMAGO.

Anacharſidis factum. peſcendum indicaret, id quod etiamnum Anacharſidem uoluiſſe comparet, qui dum apud Solonem poſt conuiuium ſopitus, ſic decubuerat, ut ſiniſtra pudenda comprimeret, & dextra os. Significandum citra dubium freno indigere linguam ualentiore, quàm Veneris calamitoſam intemperantiam. Nunc de Angeronia dea.

DE ANGERONIA.

THEOPHRAST. EVANDER.

THEOP. Contigit quandoq; ut tota urbs Angina miſerè cruciaretur, ubi uoto præmiſſo, Angeroniæ

Angerōia cur dea effecta. ſuppetijs liberatam Romani crediderunt. Vnde Angeronalia feſta annuatim celebranda edicto ſtatuerunt.

Angeronia ſilentij preſul. Angeroniamq́; proprio ſacello deificarunt, ſilentij præſulem, inter Romanorum ſacra hanc colentes, ſic ut digito

ut digito quem ſalutarem uocant, os obſignaret. Iconem hic uides Euander.

ANGERONIAE FIGVRA.

EVAND. Aſt hic digitus fortè emphaſim habet, & plus in receſſu ſignificat, quàm fronte oſtendat? THE. habet, ori ſiquidem admotus ſilentij eſt ſymbolum, quo nihil ſanctius ad ſalutem fieri poſſe crediderunt; nihilq; minus ſanctum, quàm linguæ intemperatam acutiem, ſicut ex Græcorum id prouerbio quoq; colligimus Oris effreni, poſtremum occupat infœlicitas. Quidam non proprio ſacello Angeroniam honeſtatam, ſed frequēter hanc in ara Volupiæ ſtetiſſe ſcribunt, ſignificantes omnes qui animi dolores & anxietates ſilentio diſsimulant, patientiaq; uincunt, denuo ad Volupiæ aram deduci, hoc eſt, ut uoluptate poſtremo fruantur dignari. Hæc de Angeronia.

Digitus quid.

Linguæ intemperatæ canicies.

Angeronia cur in ara Volupiæ.

DE OSIRI.

THEOPH. EVANDER.

THEOPHRAST. Quis caſus Oſirim Argiuorum regem deum fecerit aſcriptitium, incertum habetur: Nam

Oſirim Argiuorum rex.

Nam inter autores parum conuenit. Siquidem Diodorus, qui primo hiſtoriarum lib. Dionyſiū hunc appellat & Plutonem, per Iſim ſuam uxorem, Hori filij ſui adminiculo, deum fact..in teſtatur. H..nc enim Aegypti ſacerdotibus præcepiſſe docet, ut ſub tauri forma deus coleretur, quem Apim nominarent. EVA. Cur Apim & non Oſirim? THE, Quòd mortuis cōſecratis nomina immutare conſueuerint. EVA. In quem finem? TH. Ne quis, dum uixerant, homines fuiſſe crederet, ſic enim Ino poſtquam ſeſe præcipitauerat Leucothea & Matuta dicta eſt, & Læda Nemeſis, Circe item Marica, Melicertus quoq; Palemō & Portunus, ſed Parergon facimus, audi Euander deificationis Oſiridis aliam cauſam, Dicunt enim Iſidem maritū furtim occiſum, anxie cum Aegypti ſacerdotibus in inſula quæſiuiſſe Abato, ibidemq́; bouē reperiſſe elegantem, quem Memphim duxerint ſacrificuli, Oſirim eſſe prædicātes, præcipienteſq́; ut ſacra huius populus faceret, & deum haberent, Philelphus Apino regē Aegyptiæ fuiſſe perhibet, propter ſuum inuentum magna admiratione, ſummoq́; honore dignum, Medicinæ enim principia, quæ hominibus commodo ſint, inueniſſe fertur, unde, (nam deitatem pro benefactorum renumeratione elargitam facile conſtat) deum effectum aſſerit, Oſirim dictum, quod multioculi reddit ſignificationem, Os enim ægiptiaca lingua, multum ſignificat, Iris autem oculus. Perinde ac uir oculatiſſimus

Oſiris ſub tauri forma.

Conſecratis nomina mutata.

Apis Aegyptiæ rex.

Apis medicinæ inuentor.

Os Aegyptiaca lingua quid.

Iris quid.

ſimus fuerit, hunc multi Apollinem rati ſunt, Macrobius ſolem, quem per literas Hieroglipbicas ſceptro ſignificabāt, in quo oculus humanus ſculptus erat, Communior tamen eiuſdem dei figura hominis fuit in capite portantis calathum, cum ſerpente tribus capitibus leonis, canis & lupi per gyrum propriam caudā deuorante, modo ut ſequitur.

Oſiridis figura.

OSIRIDIS IMAGO.

Imaginis expoſitio.

Lupus præteritum tempus ſignat, canis futurum.

Vbi ſceptrum ſolis poteſtatem ſignificare Macrobius ait, qui cuncta primus uideat & recte ſolis dicatur oculus, quod eſt hominis in uertice id eſt ſublimitate calathum portantis, quem magnam & immenſam capacitatem ſignificare aiunt, dum ſol omnē in ſe terram irradiando capiat, leonis capite accedente, quod tempus præſens cæteris temporibus ualidius feruentiusqúe repræſentat, & Lupi, præteriti, dum rerum præteritarum memoria facile hinc rapitur, & canis futuri, quod ſpes blanditur incertas, cauda per gyrum in ſe reflexa, dum ſemper in ſe redeunt tempora. EVAN. De Iſide præfati dei uxore item paucula in medium deprome

deprome, quam Germaniæ idolum fuisse historiæ narrant. THEOPHRASTVS, Attende præsto est quod petis.

DE ISIDE.

THEOPHRAST. EVAND.

Isidem quidã proserpinam.

THEO. Isidem, quam Proserpinam quidam dicũt, ut Stephanus scribit, Iouis Aegyptij filiam fuisse, & Osiridis coniugem atq; sororem maxime ex autorum monumentis comparet. Comparet item deorum consecutam honores, uel inde, quòd triticum prima et hordeum seuerit, fructus hominibus incognitos prius, & leges statuerit ut à Græcis legifera, diceretur, hanc denuo quoque mortuam perductam Memphim, ac in Vulcani templo sepultam. EVAND. Sepulta? tamen deos immortales dicimus. THEOP. Quomodo hanc immortalẽ dixeris quæ incestuosa meretrix Osiridem fratrem pro marito amplexata est? Si propterea effecta est ascriptitia quòd frugum prima dederit usum, iniuria facta est Lucullo quòd non Ioui ceu primus aßidet, quando cerasa è Ponto, prius non uisa, Italiæ intulit. Sin autem quia legifera fuit, cur Solon latet & Lycurgus? qui in hac re præcipui fuerunt, sed ad rem Euander, audi Isidis lineamenta, Continuatis uberibus stetit mulier, linea, sed cærulea ueste, cornuta, dextra sistrum tenens ac sinistra nauiculam quemadmodum hic comparet.

Cur Isis dea effecta.

Isis legifera.

Isis sibi sepulta.

Isis frugum inuentrix.

Lucullus cerasa inuenit.

Solon & Lycurgus leges dederunt.

Isidis imago.

Simul

Simulachri nodus sic habet, quia Isim terræ potẽtem uoluerunt, sicut uocabuli ethimon docet. Nam terram Aegyptiorum phrasi sonat Isis, continuata ubera illi, ut fertilitatem significarent addixerunt, & lineam uestem ac cæruleam, dum hanc Lunam complures crederent, quæ candida est et cærula hoc est humida, maximeq; primis diebus cornuta. Sistrum æneum fuit crepitaculum quo liniger, Id est, Isidis sacerdotes in sacris utebantur, & etiam Liburna, hoc est nauicula ab antiquo Italorum nimirum id sumẽtes ritu, qui semper ferè in sacrificijs nauiculam ob eam causam habebãt, quòd Euander rex Arcadiæ per maria in Italiam uectus, nouos sacrificandi modos edocuerit, Id Cornelius Tacitus in sua Germania quoque tangit, quando

Isis terræ dea.

Isis cur lineã uestem.

Sistrum quid Liburna quid.

ISIDIS IMAGO.

Sueuos Isidem liburna, hoc est nauicula pictã coluisse scribit, sicut & illi Seruius succinit Isidem Germaniæ numen appellitans quòd uerũ esse uel illud argumento est, quod in Alsatiæ antiquissima arce, quæ oppido Rubiaco contigua est, hodie corrupto nomine Isen/

Sueui Isidem coluerunt.

Isenburg. Isisburg. Isenburg, quum Isisburg uocari deberet, sedem habuit, & in Thuringiæ partibus oppidum Isenatū non procul à monte hirselberg nomine honestarit. Hæc de Iside Euander, nunc de Pane. Isenacū.

DE PANE.

THEOPHRAST. EVAND.

THEO. Panē Arcades uenerati sunt uniuersi symbolum, hoc est uniuersæ materiæ dominum, quia solem esse crediderunt, πάν quod est omne nominantes, & faunum à fando uel innuum ab ineundo passim cum animalibus, quod agrestem deum opinarentur, Flaccus Mercurialium uirorum custodem dixit, Qui huiusmodi figura pingebatur.

Pan uniuersi symbolum. πάν Fauuus. Innuum. Mercurialiū uirorū custos.

PANOS IMAGO.

Homo stabat cum sceptro, rubicundus & barbatus, cornibus, pedibusq; caprinis, in ore fistulam tenens, & pectore Pantheræ pellem.

Vbi fistula ferme solem respiciunt Euander. EV. Quomodo? THE. Vt dum regio sceptro rubicundus comparet, & barba prolixa, solis regiam potestatem, splendorem & radios quibus omnem mundum illustrat

ſtrat intelligamus, quando fiſtulam tenet ſeptem calamorum, cœli harmoniam ſeptiformi ſono diſtributam recordemur. Seu Panos inuentum. Fiſtulæ nanque authorextitit Vergilio teſte, Pan fiſtulam inuenit.

Pan primus calamos cera coniungere plures
Inſtituit. In Coridone.

Cornua & caprini pedes, idem recinunt: nam ſolis naturam repreſentant, ſicut enim caprarum eſt alta paſcendo affectare, ſic & ſolis eſt radios deſuper in terras iaculari, quos denuo in montibus recollectos iterum ſentimus. Pantheræ pellem uarietatem cœleſtium Euſebius interpretatur, quibus ſol qui mundi dominus eſt præſidet. Nunc de Concordia. Concordia quid. Pantherę pellis quid ſignificet.

DE CONCORDIA.

THEOPHRASTVS. EVANDER.

THEO. Cōcordia à Romanis dea uel inde credita eſt, quod paruas res magnas fieri iuberet, Iuxta illud Saluſtij dictū, Cōcrodia paruæ res creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur: Hæc templum Romæ habuit non longe à lacu Curtio in monte Palatino, quod ei Liuia Druſilla ſumptuoſe erexerat, in quo ſub forma Ciconiæ colebatur, quæ græco nomine Pelargus dicitur ſic. EVAND. Cur ſub forma auis? THEOPH. Quia Pelargus Concordiæ uel ideo ſacer fuit quod in parentes multum unanimitatis & concordiæ præſtare uidebatur, & ſic uidebatur ut pietati cultricē nominarint ciconiā. Meminit pietatis quæ hāc auis habet. Cōcordia cur dea. Concordiæ templum. Concordiæ imago.

Ciconijs pietas inest.

bet Solinus his uerbis, Ciconijs inquit pietas eximia inest: Etenim quã tũ temporis suis fœtibus educandis elargiũtur, tantum & ipsæ à pullis suis inuicem aluntur, solino consentit Plutarchus, in commentario cui titulus, utra animalia sint prudentiora terrestria an aquatilia. Dicit enim antiquitus reges in summo sceptri figurã Ciconiæ habuisse, & in imo Hippopotami,

Reges in sceptro ciconiam habuere

CONCORDIAE IMAGO.

significandum reges debere plurimi facere concordiam, & uiolentiam cohibere. Est enim Hippopotamus animal efferum ac uiolẽtum, atq; adeo impium quod interfecto patre matrem ineat. Angelus Politianus Heliani scriptoris ductus testimonio sub specie cornicis cultam testatur Concordiam, quod Cornices inter se fidißimæ sint auium, & altera extincta, compar uiduam ætatem agat. Et ita habes Euander de Concordia paucula, si uis de Protheo dicam. EVANDER, Volo.

Hippopotam⁹ quid.

Cõcordia cornicis specie.

DE PRO-

DE PROTHEO.

THEOPHRAST. EVANDER.

THE. Protheus igitur Oceani, uel ut quidam uolũt Neptuni & Thetios filius, deus marinus & Phocarũ custos, qui ab Ouidio ambiguus, & Francisco Pico Mirãdulano uanus, ob multiplices & inconstantes formas nuncupatus, multi Aegyptiũ sophistã dixere, quod omnibus omnia quæ uellet fieri posset, nullis liniamentis depingi ualuit, nam in quascunq; uolebat formas se mutabat, uelut his Verg. carminibus patet: Protheus Oceani filius. Ambiguus Protheus.

Omnia transformat sese in miracula rerum
Ignemq́;, horribilemq́; feram, fluuiumq́; liquẽtem.

Et Lippij.

Flamma, leo, taurus, porcus, bos, fit lupus, unda
Nec rupit uates uincula Carpathius.

Huius inconstantiam huc quidam dirigunt, quod Protheum eximium fuisse saltatorem historijs demandatum sit qui suos effingendũ saltus, nunc humectã liquidamq́; expresserit aquæ uim, nũc ignis celeritatẽ motus uehementia, aliquãdo leonis feritatẽ, ac pardalis impetũ, uel si collibuisset uirgulti flexũ Diodorus Aegypti regẽ fuisse scribit, qui ob multarũ disciplinarum peritiã in uarias formas transmutari dictus sit. Cœlius Rhodog. per Protheũ ueritatẽ intelligendam innuit, in qua uariæ rerũ formæ sese obiectãt, maxime ueritatis speciem ostentãtes, quum non ueræ sint, sicut uoluptas est, uera aliquibus beatitudo uisa, quum nihil Protheus saltator. Protheus Aegypti rex.

 sit minus,

Voluptas per suem. sit minus quàm per suem exprimimus, item ira crude/litatis conceptaculum, multis grata, quum in primis explodenda foret, hanc tygris repræsentat, & flam/ma, pulchritudo quoq; terrena draconem pro symbolo habens. Et ambitio ac superbia quibus leo communicat, uel etiam uana de æterna uita opinio, quam per fluuium signamus liquentem, aliaq; huius farinæ infi/nita. Nunc de Astræa.

Tygris iræ symbolum.

Leo ambit. significat.

DE ASTRAEA.

THEOPHRASTVS. EVANDER.

Astræa Auroræ filia.

THEO. Astræam ex aurora filiam Astræi, qui unus ex Titanibus fuit, ob summam æquitatem, Iusticiam esse dixerũt antiqui, unde & cœli honore hanc di/gnati sunt, id quod etiamnum sic Aratus indicat.

Astræa cur dea.

Nam cum adhuc terras habitaret Astræa
Nondum uesanos rabies nudauerat enses
Nec consanguineis fuerat discordia nota
Sed post crescentibus uitijs euolauit in cœlum.

Et Ouidius primo transf.

Vltima cœlestum terras Astræa reliquit.

IMAGO ASTREAE.

Astrææ imago.

Pingebatur hæc uirginali forma, aspectu uehementi, & formi-

& formidabili, luminibus oculorũ atrocibus, et reuerẽda quadã tristitia dignata, uelut hic comparet. Hãc imginẽ Chrysippus dedit, eamq; per se, sic interpretatus est. Iudicem quippe qui iustitiæ antistes est oportere esse grauem, sanctũ, seuerum, incorruptũ, inadulabilem, contraq; improbos nocẽtesq; misericordẽ atq; inexorabilem erectũq;, & arduũ ac potentẽ, ui et maiestate æquitatis, ueritatisq; terrificum. Hæc Au. Gellius noct. Attic. libro 14 capite 4. Imaginis expositio.

DE HARPYIS.

EVAND. THEOPHRAST.

EVAN. Rogo Theophraste et de Harpyis, Neptuni prodigiorũ patris, & Terræ filiab. paucula dicere præsumas, ne sine corelario, quod dicitur domũ eam.

THE. Hesiodus Thaumantis ex Electra Oceani filia natas testatur, et à diripiendo Harpyias uocitatas, q̃ in tantũ rapaces fuerint. Nã prima Aëllo dicebatur, quasi ἑλὼν ἄλλο, id est alienũ tollẽs. Secunda Ocipite, citius auferens. Tertia Celænũ quod nigrũ interpretatur. Has sic scriptores nominant ut significare uideantur, quod aliena concupiscimus primo, hinc expetita inuadimus, postremo harpagatum illatebramus. Cuiusmodi autem monstrosa fuerint Harpyiarum corpora Vergilius declarat. Harpyiç unde dictæ.

Tristius haud illis monstrum, nec seuior ulla
Pestis, & ira deûm, stygijs sese extulit undis
Virginei uolucrum uultus, fœdißima uentris

Harpyarum effigies.

Proluuies, uncæq; manus et pallida semper ora fame.

HARPYARUM EFFIGIES.

Harpyiæ cur uirgines. Sicut sunt qui scribant ideo uirgines fingi quòd omnis rapina arida sit & sterilis, ideoq; plumis circũdatas, quod quicquid inuaserit rapina, celat, uolatiles autem quod omnis rapina ad uolandum sit celerrima, et sic de Harpyis quæ inter legendum notaui, habes Euander, nunc Parcas aggrediemur. Harpyię cur plumosæ.

DE PARCIS.

THEOPHRAST. EVAND.

Parcæ cur sic dictę. THE. Parcas per antiphrasim dictas opinantur quòd nemini parcant. Varro tamẽ à partu nomen habere testatur, quòd partui præsint uel hominis uitæ, quam nendo per candida seu nigra fila ducant, candida, felicitatem, nigra infortunium significantia, id Papinius hoc uersiculo breuiter tangit: Quid per candida & nigra fila.

Iamq; dies aderat Parcarum conditus albo
Vellere. Et Naso in Ibin:
Dixerat, & Clotho iußit promißa ualere
Neuit & infesta stamina pulla manu.

Has item à lanificio, Lanificas uocari Martialis sexto libro

libro ad Aulum ostendit, dicens:

Si mihi lanificæ ducant non pulla sorores
Stamina, nec surdos uox habet ista deos.

Theodontius Demogorgonis filias scribit fuisse cum natura rerum creatas, Sed Cicero Herebi & Noctis qui & fata fuisse credidit & inde fatales dictas putat ad illud Cleantis, ducunt uolentem fata, nolẽtem trahunt, et Senecæ, Fatis agimur, cedite fatis, Martianus deorum scribas nominauit, quòd sententias Iouis studio uirtutis excipiant, Tres autem finxerunt, quas Latini Nonam, decimam, & Mortam dixere A. Gellio teste, à tempestiui partus tempore, hoc est à nono & decimo mense, in quibus secundum naturam pueri nascuntur: Mortam uero ab eo, quod qui nascuntur ante hoc tempus uel post, quasi monstra habeantur, uolunt enim septimo mense raro pueros nasci, octauo nũquam, nono sæpe, decimo sæpius, quam rem Plinius uberrime septimo libro tractat. Has finxerunt Poetæ ut una colum, quod instrumentum nendi est, baiulet. Altera ex hoc filum trahat, Tertia extractum secet, id quod etiamnum quidam hoc uersiculo docet:

Fatales.
Deorum scribæ.
Nona.
Decima.
Morta.
Quo mense puer nascat.
Parcarũ imago.

Clotho ferto colũ, Lachesis trahat, Atropos occet

uelut hic comparet.

TRIVM PARCARVM DVCTVS.

Quid Parcæ significent.

EVAND. Apuleium tres Parcas tria dixisse fata memini Theophraste in Cosmographico libro, vbi quod in fuso perfectum est præteriti temporis habere speciem asserit, quod torquetur in digitis momēti præsentis interuallum, Et quod nondum ex colo tractum, subactumq; curæ digitorum est, futuri & consequentis seculi respectum, Lactantius Firmianus hanc Mythologiam hominis uitæ adscribit, ait enim hominem incipere hoc est colum baiulare cum nascitur, filum trahere quū uiuit, ac desinere quum Atropos filum secat. Hæc de parcis Theophraste.

DE GRATIIS.

THEOPHRAST. EVAND.

Graciæ Æ gles & Solis filiæ.

Cur ex Eurinome.

Cur ex Baccho & Venere ortæ grat.

THEO. Gratias duas in religione Lacedæmoniorum habuit pietas, quibus Atheniensium unam adiecit, quas omnes Antimacho teste Aegles fuisse et Solis filias fama habuit. Phurnutus Ioue progenitas ex Euridemone testatur, quòd domus maxime inclitæ atq; insignes munera soleant ac beneficia in alios cōferre, Quidam Iouis ex Eurinome prolem, quòd qui amplas consequuntur sortes benefici ac liberales esse consueuerint, Nonnulli matrem Iunonem dixerunt uelut deorum omnium nobilißimas, Cicero Herebū patrem fecit, & Noctem matrem, Sed alij ex Libero patre & Venere ortas fabulantur, quòd munere amborum, maxime gratias nobis familiares faciamus, Homerus unam de tribus Vulcani uxorē fuisse scribit, ideo

fortasse

fortasse, quod artificiosa eius opera Gracijs essent referta: nam mulierem illam Gracijs sacra facere, cumq; Gracijs habere cõmercium dicimus, quæ formosissima est ac uenustissima. Harũ ædes in medio foro steterunt antiquitus, ut gratia meriti cuiuis in promptu foret, atq; ad promerendũ quisq; esset facilis & expeditus. Harum nominat Orpheus primã Aglagiam, hoc est lætitiam, quod merito lætari debeant qui dant & qui accipiunt beneficium ea causa quoque Charites nocãtur, Alteram Thaliam id est uiriditatem, quod beneficium uirescere perpetuuo debeat, Et tertiam Euphrosinem quod etiamnum delectationem sonat, Eas ternario dimensi sunt numero Græci, secundum quòd tres distincti actus sunt dare accipere, & referre. Primo enim, quæ possumus, animo pacato elargiri conuenit, secundo elargita gratanter sunt accipienda, & denuo accepta beneficio compensanda. EVANDER, Quo linearum ductu Gratias depictas uidisti, Theophraste? THEOPHRAS. Vt una earum faciem teneret auersam, & duæ nos aspicerent nudæ, manibúsque connexis, ut sequitur,

Gratiarũ habere commertium quid.

Aglaia.

Charites.

Thalia quid.

Euphrosine quid.

Gratiæ cur tres numero

Gratiarũ imago duplex.

GRATIARVM IMAGO.

In Elide primam tenuisse rosam Stephanus scripsit, secundam talum, tertiam ramum mirti, qui rosam & myrtum Veneri sacras fuisse docet, & talum puellarum lusum. EVAND. *scyrpi nodum solue prioris imaginis, & dic cur una auersa duæ nos respiciant?* TH. *quod profecta à nobis una gratiarum duplex reponenda ueniat.* EVAND. *sed cur nudæ omnes?* THE. *quod beneficia fuco carere debeãt, nulloq; uelamine obtegi.* EVAND. *Connexis cur manibus & insolubiles?* THE. *quod beneficium semper beneficium pariat, perpetuumq; gratiarum sit fœdus.* EVAND. *ast cur ridentes finxerunt?* THE. *quod promerentiũ uultus sunt hilares.* EVA. *& iuuenes.* THE. *quia beneficiorum memoria non debet senescere. Virgines item, quod incorrupta esse debeãt beneficia. Tamen si plura de harum dearum apotheosi cupias, Senecam legito de beneficijs ad Eubutium primo libro. & Alexand. ab Alex. libro quinto genialium dierum, primo capite.*

Gratiarũ una cur auersa.

Gratiæ cur nudæ.

Cur manibus connexis.

Cur ridẽtes.

Cur iuuenes.

Gratiæ cur uirgines.

DE ORPHEO.

THEOPH. EVANDER.

Orpheus Eagri filius.

THEOPHR. *Et Orpheus, quem optimam uocem interpretantur, uel ut alijs placet, Apollinis & Calliopes musæ filius, optimus cytharœdus, deorũ quoq; collegio redditus uel ideo fertur, quod cytharæ sono, cantusq; dulcedine bestias ad se quasq; traxerit, uolucres, fluuios, saxa & syluas, atq; Euridicen suam uxo*

rem ser

rem serpentis ictu mortuam, cantu Plutone mitigato, ab inferis reduxerit quem sic pingebant. Stabat homo philosophico habitu trabeatus, cytharam pulsans, ut ferocißima eius pedes animalia blanditer lingerent, montes uertices erigerent, & in eius seruitium sese deflecterent arbores, hoc modo. Vbi si liquida detracta

ORPHEI IMAGO.

Euander, Orphea eloquentem & magnum philosophum fuisse deprehendes, qui trecenti uerborum lenocinio, aptisq; phiolosophiæ præceptis, homines bestialiter uiuentes, ex feris immanibus mites mansuetioresq; cicurando fecerit, Palephatus tamen aliter interpretatur, Nam in Pieria quandoq; Bacchas hoc est fœminas furentes orgiorum tempore ouium pascua dilaniasse scribit, unde incolæ suis uxoribus & filiabus quoq; timentes, Orphea ad eas miserint, qui cytharæ sono earum furorem sic placarit, ut singulæ primum ferulas discedēdo arrigerent, hinc quædā arbores integras eruerent, quædam frondes saltem decerperent, ut Orpheum sequerentur. Propter quod inter Parnaßienses Orpheum cantus dulcudine siluas de montibus traxisse fama orta sit. Hæc de Orpheo.

DE

DE PERSEO.

THEOPHRASTVS EVANDER.

Gorgones. Georgones.

TEOPHRASTVS, Perseum quoque Iouis ex Danae filium & Asiæ regem, sua facta dijs ascriptitium fecerunt, Is enim Medusam interfecit cum duabus sororibus quas Gorgones quasi Georgones, Fulgentio teste, nominabant, quòd Asiam colendo fructificandoqúe auxissent, uirgines quippe monoculares & serpentibus capillorum uice comatas, omnesq́; se se aspicientes in saxa uertentes. Huius iconem sic formabant. Vir alatus stabat Persico ense armatus scutū tenens cristallinum, Minerua cùm tribus mulieribus astante, & Pegaso equo alato qui ungula terram foderet, sic ut sequitur.

PERSEI IMAGO.

EVANDER, Ast quomodo iconam interpretaris Theophraste? THEOPHRASTVS,

Sic

Sic, Perseus qui dum nauibus, unde alatus effictus est, Asiam attigit tres interfecit sorores, hoc est tria terroris genera, Primum Stheno quæ debilitas interpretatur, Secundum Eurialem quæ lata profunditas, Tertium Medusam quod inuisibilem sonat, Hos ergo tres Perseus Mineruæ, hoc est sapientiæ terrores interemit præsidio, scutum ostentans, speculi loco cristallinum, quod omnis terror non solum in corde sed etiam in figura tanquam speculi adminiculo notetur. Eusebius has tanta pulchritudine effloruisse scribit fœminas, ut uiros omnes fascinatione quadam, in lapides hoc est stupidos & excordes uertisse dicerentur. Sed equum alatum, famam exponit Fulgentius, sapientia enim dum terrorem amputat, famam generat, quæ uolare dicitur, id quod Tiberianus significat, quum inquit, Pegasus hinniens trynsuolat æthram. Et sic de Perseo paucula quoque habes Euãder. EVAN. Et de furijs etiam ascripticijs pro corollario quædam ostende. THEO, Ostendam, attende

DE FVRIIS.

THEOPHRASTVS EVANDER.

THEOPHRASTVS, Tres ueteres inferni coluerunt deas etiam indigetes Acherontis & Noctis filias, quas ob uindictam Vltrices nominarunt & diras ab effectu, Eumenides quoque per antiphrasim quasi minime mites, εὐμενὴς enim mitem ac propicium sonat, Coluerunt eas nõ ut prodessent, sed ne uindi/

Vltrices. Diræ. Eumenides.

dicandi nocere uellent. Harum prima Alecto est, altera Tisiphone, tertia Mægera, quæ pingebantur truculento aspectu, Flagellis armatæ & capitibus crinium uice serpentibus amictis, sic circa has notabis, Euander ualorem, & posse in ultrico nominibus contineri.

DE FVRIIS.

Alecto enim implausibilis interpretatur, Tisiphone, istarum uox, & Mægera magna contentio, sic ut prima statim in furorem trahatur, secunda in uocē erumpat, tertia iurgium protelet. Eumenides recte quoq; minimeq; per antiphrasim hæ dicuntur, proptur effectum quo utuntur, dum magnam in homines dirigūt benignitatem, uindicando scelera, ignis, flagelliq; medio. EVAND. Recte quidem, cur autem serpentes pro coma tenent. THE. Vt imaginationem maleficis incutiant futurum esse, quod pro delictis denuo pœnas sint daturi. Hæc de furijs, iam complicabo uela Euander hac spe fretus, quod alij doctiores sint futuri, qui

Cur serpentis pro coma.

doctius

doctius exactiusq; de dijs sint scripturi, superest saltem, ut candidus lector, pro candore quo præditus est, boni consulat, quæque ille neglecta arbitratur, ipse diligentia pro uirili compleat. Is benedictus sit, qui uerus & sempiternus omnium deorum deus est, qui cuncta ui & potentia roborat, lenit, mulcet & uiuificat in secula,

Amen.

INDEX DEORVM, EX QVO FACILE OMNIA alia lector percipere potest.

FINIS.

